

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

จัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจกระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗

วันพฤหัสบดีที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗

อ.พ. ๒๙/๒๕๕๗

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมีหลักการและเหตุผลประกอบ ร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและบริหารจัดการน้ำในระดับไร่นาที่เชื่อมโยงกับระบบชลประทาน เพื่อให้ที่ดินทุกแปลงได้รับประโยชน์จากโครงการชลประทานและการสาธารณสุขไปอย่างทั่วถึง แต่ด้วยกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายปัจจุบันไม่สามารถที่จะขยายเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของเกษตรกร สมควรปรับปรุงกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเสียใหม่ โดยลดขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมายซึ่งเป็นอุปสรรคแก่การจัดรูปที่ดิน และกำหนดมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ภาครัฐสามารถขยายเขตการจัดรูปที่ดินให้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ พระราชบัญญัติค้ำ และคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระบบชลประทานจากทางน้ำชลประทาน ไปใช้ในการเพาะปลูกได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน มีรูปแบบใกล้เคียงกับการจัดรูปที่ดิน แต่มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ไม่เหมาะสมแก่กาลสมัย ไม่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรยกเลิกพระราชบัญญัติค้ำและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยปรับปรุงกระบวนการในการจัดทำค้ำและคูน้ำเสียใหม่ ให้เป็นการดำเนินการในรูปแบบการจัดระบบน้ำ เพื่อเกษตรกรรม และเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อจะบูรณาการ ให้เป็นกฎหมายที่รัฐสามารถนำไปพัฒนาโครงสร้างภาคการเกษตรให้สมบูรณ์ สามารถวางแผน การจัดระบบชลประทานในระดับไร่นาเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่ การเกษตร ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างฐานรากในการทำเกษตรกรรมให้เข้มแข็ง เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับ นานาประเทศ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมมีความมั่นคงยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... มีทั้งหมด ๗๖ มาตรา
มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

๑. บทนิยามศัพท์ (ร่างมาตรา ๔)

ในพระราชบัญญัตินี้

“การจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า การดำเนินงานพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรม ให้สมบูรณ์ทั่วถึงที่ดินทุกแปลง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต โดยทำการรวบรวมที่ดิน หลายแปลงในบริเวณเดียวกันเพื่อวางแผนจัดรูปที่ดินเสียใหม่ การจัดระบบชลประทาน การจัดสร้าง ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การบำรุงดิน การวางแผนการผลิตและ การจำหน่ายผลผลิตผลการเกษตร รวมตลอดถึงการแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การจัดระบบชลประทาน จากทางน้ำชลประทานหรือแหล่งน้ำอื่นใดไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม ได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การเพาะปลูกและเกษตรกรรมอื่นตามหลักเกณฑ์ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

“เขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า เขตที่ดินที่มีประกาศกำหนด ให้เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม”

“เขตโครงการจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า เขตที่ดินที่มีประกาศกำหนดให้เป็น เขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“ระบบชลประทาน” หมายความว่า คัน คูน้ำ ทางระบายน้ำ ประตูน้ำ รวมทั้ง สิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์อื่นใดที่จัดทำขึ้นเพื่อกัก เก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือจัดสรรน้ำ ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น แต่ไม่รวมถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“เจ้าของที่ดิน” หมายความว่า ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมชลประทาน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๒. คณะกรรมการจัดรูปที่ดิน (ร่างหมวด ๑)

๒.๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง” ประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้ง ไม่เกิน ๗ คน (ร่างมาตรา ๖)

๒.๒ กำหนดให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำจังหวัดขึ้นคณะหนึ่ง ในจังหวัดที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๒ แล้ว เรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด” ประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการอื่นอีกไม่เกิน ๕ คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากเจ้าของที่ดินในเขตรับรองการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๗)

๒.๓ กำหนดให้การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม (ร่างมาตรา ๑๐)

๒.๔ กำหนดให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาหรือวิจัย หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดแทน หรือตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมอบหมายก็ได้ (ร่างมาตรา ๑๓)

๓. การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างหมวด ๓)

๓.๑ กำหนดให้ในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ ที่ทำเกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใด ให้สำนักงาน จัดรูปที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๑๘)

๓.๒ กำหนดให้เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนผัง การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเบื้องต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชุมเจ้าของที่ดิน ที่ทำเกษตรกรรมภายในแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เพื่อคัดเลือกกันเอง เป็นคณะกรรมการชุมชนในการทำหน้าที่เป็นผู้แทนของเจ้าของที่ดินในเขตพื้นที่นั้น (ร่างมาตรา ๒๑)

๓.๓ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนพิจารณาการจัดทำ ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการจัดสรรน้ำอย่างทั่วถึง และพอเพียงสำหรับพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรม โดยต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินในการจัดทำ ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา รวมทั้งการอื่นใดในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ผ่านที่ดินของตน เพื่อเสนอต่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๒๒)

๓.๔ กำหนดให้เมื่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้พิจารณาเห็นชอบกับแผนผัง การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใดแล้ว ให้เสนอต่ออธิบดีเพื่อประกาศเขตการจัดระบบน้ำ เพื่อเกษตรกรรม โดยประกาศดังกล่าวต้องแสดงแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและแผนผังที่ดิน ที่อยู่ภายในแนวเขตไว้ด้วย และให้ปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๒๓)

๓.๕ กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดทำให้ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นาเกิดความเสียหายหรือไม่สะดวกแก่การใช้ (ร่างมาตรา ๒๘)

๓.๖ กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกักน้ำไว้ใช้เกินกว่าความจำเป็นแก่ที่ดินของตน หรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการขัดขวางต่อการส่ง กัก หรือระบายน้ำ จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่สามารถได้รับน้ำจากระบบชลประทาน (ร่างมาตรา ๒๙)

๓.๗ กำหนดให้ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ห้ามมิให้ใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย (ร่างมาตรา ๓๐)

๔. การจัดรูปที่ดิน (ร่างหมวด ๔)

๔.๑ กำหนดให้ในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดรูปที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๓๑)

๔.๒ กำหนดให้ในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางพิจารณาเห็นสมควรกำหนดให้พื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมใดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน ในพระราชกฤษฎีกาให้มีแผนที่สังเขปแสดงเขตท้องที่ที่จะสำรวจไว้ด้วย (ร่างมาตรา ๓๒)

๔.๓ กำหนดให้เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้จัดทำแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น โดยแสดงแนวเขตที่ดินเดิมก่อนที่จะดำเนินการจัดรูปที่ดิน และแนวเขตที่จะปรับปรุงสภาพที่ดินตามโครงการจัดรูปที่ดิน แล้วปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น เพื่อให้เจ้าของที่ดินในเขตที่จะดำเนินการตามแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นได้ทราบ (ร่างมาตรา ๓๖)

๔.๔ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนพิจารณาแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดทำขึ้น และดำเนินการปรับปรุงแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินให้เป็นไปตามความต้องการของคณะกรรมการชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อการทำเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๓๘)

๔.๕ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเพื่อประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๓๙)

๔.๖ กำหนดให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าของที่ดิน ผู้รับจ้างนอง ผู้ซื้อฝาก หรือผู้ยึดถือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้นำหรือส่งหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินพร้อมด้วยเอกสารสิทธิเกี่ยวกับที่ดินนั้นให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ณ สถานที่และภายในระยะเวลาที่กำหนด (ร่างมาตรา ๔๑)

๔.๗ กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิขอตรวจสอบเอกสารหลักฐานและคัดค้านเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินตามโครงการจัดรูปที่ดิน โดยยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ปิดประกาศ (ร่างมาตรา ๔๒)

๔.๘ กำหนดให้ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าที่ดินเดิมแปลงใดได้จ้างนองไว้ก่อน มีการประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการประนีประนอมเพื่อให้เจ้าของที่ดินได้ไถ่ถอนจ้างนองหรือให้คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงจ้างนองเป็นที่ดินแปลงใหม่ที่เจ้าของที่ดินผู้จ้างนองได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๔๓)

๔.๙ กำหนดให้ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด กำหนดแนวเขตในการจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงน้ำในไร่นา และสาธารณูปโภคอย่างอื่น เพื่อให้เจ้าของที่ดินทุกแปลงได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน (ร่างมาตรา ๔๓)

๔.๑๐ กำหนดให้ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินจะโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดโดยทางมรดก หรือการโอนให้แก่ทายาทโดยธรรม หรือการโอนไปยังสหกรณ์ การเกษตร หรือกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ หรือการโอนไปยังกรมชลประทาน เพื่อประโยชน์ในการจัดรูปที่ดิน หรือเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย (ร่างมาตรา ๕๔)

๔.๑๑ กำหนดให้ในการปฏิบัติการเข้าไปทำเครื่องหมายใด ๆ โดยปักหลัก ขุดดิน หรือกระทำการใด ๆ ในที่ดินของบุคคลใด ให้กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำให้ระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก โดยให้เจ้าของที่ดิน หรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินอำนวยความสะดวกตามสมควร และในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา ๕๕)

๕. บทกำหนดโทษ (ร่างหมวด ๖)

๕.๑ กำหนดอัตราโทษปรับไม่เกินหกพันบาทในกรณีที่บุคคลใดไม่อำนวยความสะดวกแก่กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติราชการ หรือไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่เรียกให้มาหรือให้ส่งตามที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๖๒)

๕.๒ กำหนดอัตราโทษแก่ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับของอธิบดีในการบริหารจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๖๓ - ร่างมาตรา ๖๔)

๖. บทเฉพาะกาล

๖.๑ กำหนดให้ท้องที่ที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ท้องที่ที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖๙)

๖.๒ กำหนดให้บรรดาค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน รวมทั้งบรรดาค่าใช้จ่ายในการปรับระดับที่ดินและกิจการอื่น ๆ ในที่ดินของเจ้าของที่ดิน หรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่ยังคงชำระให้มีผลเป็นหนี้ที่ยังต้องชำระตามกฎหมายต่อไป (ร่างมาตรา ๗๐)

ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

ข้อดี

๑. สอดคล้องกับเจตนารมณ์/นโยบาย ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในการพัฒนาอาชีพและรายได้ และเป็นการเตรียมการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ปี ๒๕๕๘ รวมถึงสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและ แผนนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างฐานรากในการทำเกษตรกรรมให้เข้มแข็ง เป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

๒. เป็นกฎหมายบริหารจัดการระบบน้ำไปสู่ในแปลงไร่นาเพื่อการเกษตรกรรมอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ

๓. สามารถปรับปรุงการบริหารจัดการให้มีความชัดเจน และลดขั้นตอนกระบวนการดำเนินการให้รวดเร็วยิ่งขึ้น แยกเป็น

๓.๑ การบริหารจัดการองค์กร

- เพิ่มกรรมกรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกษตรและท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประธานสภาเกษตรกรเกี่ยวข้องในคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางและคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

- การจัดตั้งสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดและการแต่งตั้งหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเป็นไปตามหลักการการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารจัดการภายใน

๓.๒ การบริหารขั้นตอนกระบวนการดำเนินการ

- ขั้นตอนการออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

ไม่ยุ่งยาก

- การตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจโครงการจัดรูปที่ดินรวดเร็ว
ยิ่งขึ้นเพราะไม่ต้องจัดทำบัญชีรายชื่อ และจัดทำบันทึกความยินยอม
- กำหนดอำนาจ การอนุมัติ/อนุญาต ไว้ชัดเจนเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับความ
สะดวกและทราบผลรวดเร็วยิ่งขึ้น

๔. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น

๕. ลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน เพราะรัฐบาลสามารถให้การสนับสนุน/อุดหนุน
ค่าใช้จ่ายสิ่งสาธารณูปโภคที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ได้ร้อยละ ๑๐๐

๖. เพิ่มพื้นที่เกษตรกรรม และสามารถคุ้มครองรักษาพื้นที่เกษตรกรรมได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

๗. สามารถส่งเสริมและช่วยเหลือการประกอบการเกษตรได้อย่างครบวงจร

๘. ลดการฟ้องร้องคดี โดยนำหลักความคุ้มค่าเชิงเศรษฐศาสตร์ในการดำเนิน
กระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีทั้งภาครัฐและเอกชน เมื่อเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจเปรียบเทียบปรับ

ข้อสังเกต

๑. รัฐบาลอาจไม่มีเงินมากพอที่จะสนับสนุนโครงการพร้อมกันทั้งประเทศ
๒. เกษตรกรไม่สามารถใช้ที่ดินได้ตามอำเภอใจ
๓. การส่งเสริมอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการ ของวงงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณา ของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ตุลาคม ๒๕๕๗

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายณัฐ ภาสุข ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย
นางสาวสุภาวดีจิตต์ ไตรเพทพิสัย ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นางสาวสุพัตรา วรรณศิริกุล ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๑
นางสาวกัญชลา กิติโยดม นิติกรชำนาญการ
นางพัชรา พุกเศรษฐี วิทยากรปฏิบัติการ
นางพวงผกา วรศิลป์ เจ้าหน้าที่งานธุรการอาวุโส
นางสาวอมรรรัตน์ สงเคราะห์ธรรม เจ้าหน้าที่งานธุรการปฏิบัติงาน
นางสาวอลงกรณ์ ต้นเบ็ด เจ้าหน้าที่งานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน
กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๘๘

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสาร ประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้น ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลด้านกฎหมาย วุฒิสภา ชั้น ๑ อาคารรัฐสภา ๒ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒ ๒๔๔ ๑๕๖๕ และ ๐๒ ๒๔๔ ๑๗๒๖

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ.....	ก
ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.	
• ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	๑
• สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	๒
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.	
- บทตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย	- ๑ -
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... เรื่องเสร็จที่ ๒๙๗/๒๕๕๗	- ๑๐ -
- ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.	- ๒๒ -
- ความเป็นมาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.	- ๒๔ -
- สรุปแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาคราชการและภาคประชาชน เกี่ยวกับเรื่อง “ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....”	- ๒๕ -
- ผลการศึกษากฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำและกฎหมาย ว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	- ๓๘ -
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องการจัดรูปที่ดินกับในต่างประเทศ	- ๔๘ -
- ข้อดี/ข้อเสีย ของกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและแนวทางในการแก้ไข พระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม	- ๕๑ -
- ข้อดี /ข้อเสีย ของกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและแนวทางในการแก้ไข พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ กับร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.	- ๕๒ -
- การแก้ไขสภาพปัญหาของกฎหมายคันและคูน้ำ และกฎหมายจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	- ๕๓ -
ภาคผนวก	
: หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๑๘๒๑๓ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๗ ฉบับ กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	(๑)
: ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	(๒)
: บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.	(๒๓)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมาและสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ....

ความเป็นมาและสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมา

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

สาระสำคัญ

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๑.๒ เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและบริหารจัดการน้ำในระดับไร่นาที่เชื่อมโยงกับระบบชลประทาน เพื่อให้ที่ดินทุกแปลงได้รับประโยชน์จากโครงการชลประทานและการสาธารณูปโภคอย่างทั่วถึง แต่ด้วยกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายปัจจุบันไม่สามารถที่จะขยายเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของเกษตรกร สมควรปรับปรุงกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเสียใหม่ โดยลดขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมายซึ่งเป็นอุปสรรคแก่การจัดรูปที่ดิน และกำหนดมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ภาครัฐสามารถขยายเขตการจัดรูปที่ดินให้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคั้นและคูนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระบบชลประทานจากทางน้ำชลประทานไปใช้ในการเพาะปลูกได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน มีรูปแบบใกล้เคียงกับการจัดรูปที่ดิน แต่มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ไม่เหมาะสมแก่กาลสมัย ไม่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรยกเลิกพระราชบัญญัติคั้นและคูนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยปรับปรุง

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

กระบวนการในการจัดทำค้นและค้นหาเสียใหม่ ให้เป็นการดำเนินการในรูปแบบการจัดระบบน้ำ เพื่อเกษตรกรรม และเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อจะบูรณาการ ให้เป็นกฎหมายที่รัฐสามารถนำไปพัฒนาโครงสร้างภาคการเกษตรให้สมบูรณ์ สามารถวางแผน การจัดระบบชลประทานในระดับไร่นาเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่ การเกษตร ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างฐานรากในการทำเกษตรกรรมให้เข้มแข็ง เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับ นานาประเทศ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมมีความมั่นคงยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๔. วันใช้บังคับกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่ วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๕. บทยกเลิกกฎหมาย (ร่างมาตรา ๓)

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติค้นและค้นหา พ.ศ. ๒๕๐๕
- (๒) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗
- (๓) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

๖. บทนิยาม (ร่างมาตรา ๔)

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า การดำเนินงานพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรม ให้สมบูรณ์ทั่วถึงที่ดินทุกแปลง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต โดยทำการรวบรวมที่ดิน หลายแปลงในบริเวณเดียวกันเพื่อวางแผนจัดรูปที่ดินเสียใหม่ การจัดระบบชลประทาน การจัดสร้าง ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การบำรุงดิน การวางแผนการผลิตและ การจำหน่ายผลผลิตผลการเกษตร รวมตลอดถึงการแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

“การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การจัดระบบชลประทาน จากทางน้ำชลประทานหรือแหล่งน้ำอื่นใดไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม ได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การเพาะปลูกและเกษตรกรรมอื่นตามหลักเกณฑ์ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

“เขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า เขตที่ดินที่มีประกาศกำหนด ให้เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม”

“เขตโครงการจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า เขตที่ดินที่มีประกาศกำหนดให้เป็น เขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“ระบบชลประทาน” หมายความว่า คัน คูน้ำ ทางระบายน้ำ ประตูน้ำ รวมทั้ง สิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์อื่นใดที่จัดทำขึ้นเพื่อกัก เก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือจัดสรรน้ำ ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น แต่ไม่รวมถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“เจ้าของที่ดิน” หมายความว่า ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมชลประทาน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๗. มาตรการรักษาการ (ร่างมาตรา ๕)

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ และหน้าที่ของตน

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

๘. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๘.๑ หมวด ๑ คณะกรรมการจัดรูปที่ดิน

๘.๑.๑ กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๖)

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง” ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง อธิบดีกรมการข้าว อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร อัยการสูงสุด ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจำนวนไม่เกินเจ็ดคน เป็นกรรมการ ให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเป็นกรรมการและเลขานุการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ ด้านการเกษตร การชลประทาน หรือการบริหารจัดการ

๘.๑.๒ กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด (ร่างมาตรา ๗)

มาตรา ๗ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๒ ใช้บังคับในบริเวณใดในจังหวัดใดแล้ว ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำจังหวัดขึ้น คณะหนึ่งในจังหวัดนั้น เรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด” ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัดเป็นรองประธานกรรมการ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด เกษตรจังหวัด พัฒนาการจังหวัด พาณิชย์จังหวัด โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด สหกรณ์จังหวัด ผู้แทนกรมการข้าว ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ผู้แทนกรมทางหลวง อัยการจังหวัด ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นายอำเภอในท้องที่เขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน ผู้บริหารท้องถิ่น ทุกแห่งที่พื้นที่เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินอยู่ในเขตการปกครอง ซึ่งเลือกกันเองไม่เกินห้าคน เว้นแต่ เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินใดมีผู้บริหารท้องถิ่นไม่เกินห้าคนให้ทุกคนเป็นกรรมการ และประธาน สภาเกษตรกรจังหวัด เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นอีกไม่เกินห้าคนซึ่งผู้ว่าราชการ จังหวัดแต่งตั้งจากเจ้าของที่ดินในเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน

ให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ
 ในกรณีที่เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินครอบคลุมที่ดินสองจังหวัดขึ้นไปรวมอยู่ในเขต
 โครงการเดียวกัน คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางอาจกำหนดให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด
 แห่งหนึ่ง ทำหน้าที่ครอบคลุมทั้งโครงการก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด นายอำเภอ
 ในจังหวัดอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการด้วย สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นให้ดำเนินการเลือกกันเองระหว่าง
 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งที่อยู่ในเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน

การเลือกผู้บริหารท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์
 และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

๘.๑.๓ กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการจัดรูปที่ดินกลางและ
 กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด (ร่างมาตรา ๘)

มาตรา ๘ กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา ๖ หรือมาตรา ๗ มีวาระอยู่ใน
 ตำแหน่งคราวละสี่ปี

ในกรณีที่กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระหรือในกรณีที่มี
 การแต่งตั้งกรรมการเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่ง
 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่
 ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบวาระในวรรคหนึ่ง หากยังมีได้แต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการ
 ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้ง
 กรรมการใหม่

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

๘.๑.๔ กำหนดการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการจัดรูปที่ดินกลางและกรรมการ
 จัดรูปที่ดินจังหวัด นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ (ร่างมาตรา ๙)

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๘ กรรมการซึ่งได้รับ
 แต่งตั้งตามมาตรา ๖ หรือมาตรา ๗ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือผู้ว่าราชการจังหวัดให้ออก
 เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ สำหรับกรรมการ
 ซึ่งตนแต่งตั้ง แล้วแต่กรณี
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิด
 ที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๘.๑.๕ กำหนดให้การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม (ร่างมาตรา ๑๐)

มาตรา ๑๐ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่หนึ่งหรือคนที่สองตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

๘.๑.๖ กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๑๑)

มาตรา ๑๑ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาเสนอแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ
- (๒) กำหนดนโยบายและพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานและงบประมาณของโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและโครงการจัดรูปที่ดินในท้องที่ต่าง ๆ
- (๓) พิจารณาเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม
- (๔) พิจารณาเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน
- (๕) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน
- (๖) ให้ความเห็นชอบในการกำหนดที่ดินตอนใดเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการตามมาตรา ๓๔
- (๗) วินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับปัญหาการจัดรูปที่ดินตามคำร้องหรือคำอุทธรณ์ของเจ้าของที่ดิน หรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๘
- (๘) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน การเบิกจ่ายเงินและการเก็บรักษาเงินของกองทุนจัดรูปที่ดิน
- (๙) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และกิจการที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

(๑๐) กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและช่วยเหลือการทำเกษตรกรรมในเขต
โครงการจัดรูปที่ดิน

(๑๑) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูป
ที่ดินเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

๘.๑.๗ กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด (ร่างมาตรา ๑๒)

มาตรา ๑๒ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีการสำรวจบริเวณที่ดินที่เห็นสมควรจะกำหนดเป็นเขตโครงการจัดรูป
ที่ดิน

(๒) ประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

(๓) พิจารณาให้ความเห็นชอบการวางแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทาน
การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การแลกเปลี่ยนที่ดิน และการอื่น ๆ
ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๔) สอบสวนและวินิจฉัยคำร้องตามมาตรา ๔๒ หรือดำเนินการประนีประนอม
ตามมาตรา ๔๓

(๕) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงินและการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินตามระเบียบ
หรือข้อบังคับ หรือมติของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง หรือตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง
มอบหมาย

(๖) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการเปิดหรือปิดประตูกักน้ำ หรือสิ่งอื่นที่ใช้
ในการบังคับน้ำเข้าสู่ที่ดินของเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๗) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
ของการจัดรูปที่ดิน

การออกระเบียบหรือข้อบังคับตาม (๖) ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๒๕

๘.๑.๘ กำหนดให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดิน
จังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาหรือวิจัย หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่ง
อย่างใดแทนหรือตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด
มอบหมายก็ได้ (ร่างมาตรา ๑๓)

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด
มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาหรือวิจัย หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดแทน
หรือตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมอบหมายก็ได้

การประชุมคณะอนุกรรมการ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๘.๒ หมวด ๒ สำนักงานจัดรูปที่ดิน

๘.๒.๑ กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๑๔)

มาตรา ๑๔ สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การจัดรูปที่ดิน รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ควบคุมสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน
- (๒) จัดทำแผนการดำเนินงานและงบประมาณของโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและโครงการจัดรูปที่ดิน
  - (๓) จัดทำแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทาน การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน
  - (๔) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและช่วยเหลือการทำเกษตรกรรม
  - (๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

๘.๒.๒ กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด (ร่างมาตรา ๑๕)

มาตรา ๑๕ สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การจัดรูปที่ดินภายในเขตจังหวัด และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

ในกรณีที่เขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดินมีพื้นที่ครอบคลุมที่ดินสองจังหวัดขึ้นไปรวมอยู่ในเขตโครงการเดียวกัน อธิบดีจะมอบหมายให้สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดใดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือจัดรูปที่ดินตลอดเขตโครงการนั้นก็ได้ ไม่ว่าจะมิสำนักงานจัดรูปที่ดินในจังหวัดที่เกี่ยวข้องนั้นหรือไม่

๘.๒.๓ กำหนดการจัดการที่ดินหรือทรัพย์สินที่ได้มาเพื่อการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๑๖)

มาตรา ๑๖ บรรดาที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้มาโดยประการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือได้มาโดยการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ และให้กรมชลประทานเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินโดยเฉพาะ

ที่ดินและทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง กรมชลประทานมีอำนาจดำเนินการให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือโอนไปยังเอกชนเพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรมได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวง

กิจการใดที่กฎหมายกำหนดให้จดทะเบียนในอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สิน อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้กรมชลประทานได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนนั้น

๘.๒.๔ กำหนดให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๑๗)

มาตรา ๑๗ ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน ประกอบด้วย แผนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และแผนการจัดรูปที่ดิน โดยแสดงภาพรวม การพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน ระยะเวลาในการ ดำเนินการตามแผน รวมทั้งกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามแผน แนวทางการประสาน ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบชลประทาน การบริหารและพัฒนาที่ดิน และ การอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการทำเกษตรกรรม

ในการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงานจัดรูป ที่ดินกลางประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนร่วมกัน

ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเสนอแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินต่อคณะกรรมการจัดรูป ที่ดินกลางเพื่อพิจารณาก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน ให้สำนักงานจัดรูป ที่ดินกลางประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไป ตามแผนนั้น

๘.๓ หมวด ๓ การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

๘.๓.๑ กำหนดให้ในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดิน ในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใด ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๑๘)

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ ที่ทำเกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใด ให้สำนักงานจัดรูป ที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

การเสนอโครงการตามวรรคหนึ่ง ต้องแสดงแนวเขตพื้นที่ที่ประสงค์จะจัดทำระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม แหล่งน้ำที่จะใช้ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม จำนวนเจ้าของที่ดินที่ทำเกษตรกรรม ประเภทของการทำเกษตรกรรม ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าในการดำเนินการ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๘.๓.๒ กำหนดให้ในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางได้พิจารณาเห็นสมควรให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และเป็นพื้นที่ที่ยังมิได้ประกาศเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในเขตพื้นที่นั้น ประกาศดังกล่าวให้มีแผนที่สังเขปแสดงเขตท้องที่ที่จะสำรวจไว้ด้วย (ร่างมาตรา ๑๙)

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางได้พิจารณาเห็นสมควรให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และเป็นพื้นที่ที่ยังมิได้ประกาศเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในเขตพื้นที่นั้น ประกาศดังกล่าวให้มีแผนที่สังเขปแสดงเขตท้องที่ที่จะสำรวจไว้ด้วย

๘.๓.๓ กำหนดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ ภายในแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๒๐)

มาตรา ๒๐ ภายในแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อทำการสำรวจพื้นที่ในการจัดทำระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงน้ำ หรือการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

(๒) ทำเครื่องหมายใด ๆ โดยปักหลัก ชูร่องแนว หรือสร้างหมุดหลักฐานในที่ดินของบุคคลใด เพื่อเป็นแนวเขตในการดำเนินการ

(๓) ขุดดิน ตัดรานกิ่งไม้ หรือกระทำการใด ๆ แก่สิ่งกีดขวางการสำรวจได้เท่าที่จำเป็น

ในการเข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งหาริมทรัพย์ได้ทราบล่วงหน้าตามสมควร และต้องระมัดระวังให้กระทบกระเทือนการใช้ประโยชน์ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งหาริมทรัพย์น้อยที่สุด

๘.๓.๔ กำหนดให้เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเบื้องต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชุมเจ้าของที่ดินที่ทำเกษตรกรรมภายในแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เพื่อคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการชุมชนในการทำหน้าที่เป็นผู้แทนของเจ้าของที่ดินในเขตพื้นที่นั้น (ร่างมาตรา ๒๑)

มาตรา ๒๑ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเบื้องต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชุมเจ้าของที่ดินที่ทำเกษตรกรรมภายในแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เพื่อคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการชุมชนในการทำหน้าที่เป็นผู้แทนของเจ้าของที่ดินในเขตพื้นที่นั้น

วิธีการคัดเลือกและจำนวนกรรมการในคณะกรรมการชุมชน ให้เป็นไปตามความตกลงกันเองของเจ้าของที่ดินที่มาร่วมประชุม

ให้ผู้บริหารท้องถิ่นทุกแห่งที่พื้นที่เขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมอยู่ในเขตการปกครองเป็นกรรมการโดยตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน

๘.๓.๕ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนพิจารณาการจัดทำระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการจัดสรรน้ำอย่างทั่วถึงและพอเพียงสำหรับพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรม โดยต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินในการจัดทำระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา รวมทั้งการอื่นใดในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมผ่านที่ดินของตน เพื่อเสนอต่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๒๒)

มาตรา ๒๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนพิจารณาการจัดทำระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการจัดสรรน้ำอย่างทั่วถึงและพอเพียงสำหรับพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรม โดยต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินในการจัดทำระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา รวมทั้งการอื่นใดในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมผ่านที่ดินของตน เพื่อเสนอต่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง

การจัดทำระบบชลประทาน ต้องคำนึงถึงการจัดสรรน้ำให้แก่เจ้าของที่ดิน ซึ่งประสงค์จะใช้น้ำเพื่อทำเกษตรกรรม การอำนวยความสะดวกในการขนส่งผลิตผลการเกษตร โดยให้พิจารณาจัดทำไปตามแนวเขตของพื้นที่เดิมให้ได้มากที่สุด และมีให้เจ้าของที่ดินรายใดต้องรับภาระเกินสมควรแก่เหตุ

๘.๓.๖ กำหนดให้เมื่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้พิจารณาเห็นชอบกับแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใดแล้ว ให้เสนอต่ออธิบดีเพื่อประกาศเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยประกาศดังกล่าวต้องแสดงแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและแผนผังที่ดินที่อยู่ภายในแนวเขตไว้ด้วย และให้ปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๒๓)

มาตรา ๒๓ เมื่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้พิจารณาเห็นชอบกับแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใดแล้ว ให้เสนอต่ออธิบดีเพื่อประกาศเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยประกาศดังกล่าวต้องแสดงแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและแผนผังที่ดินที่อยู่ภายในแนวเขตไว้ด้วย และให้ปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

๘.๓.๗ กำหนดให้เมื่อได้มีประกาศเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินในแนวเขตตามประกาศนั้น เพื่อจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๒๔)

มาตรา ๒๔ เมื่อได้มีประกาศเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามมาตรา ๒๓ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินในแนวเขตตามประกาศนั้น เพื่อจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

ในการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีจำเป็น พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเปลี่ยนแปลงแผนผังดังกล่าวได้ตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่หรือเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้างได้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางแล้ว โดยการเปลี่ยนแปลงแผนผังต้องดำเนินการให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของที่ดินน้อยที่สุด

การเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๘.๓.๘ กำหนดให้การบริหารจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรม และการดูแลบำรุงรักษาสสิ่งทีจัดสร้างขึ้นในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๒๕)

มาตรา ๒๕ การบริหารจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรม และการดูแลบำรุงรักษาสสิ่งทีจัดสร้างขึ้นในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประกาศตามวรรคหนึ่งให้กำหนดพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ
รวมทั้งการมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นเป็นผู้ดำเนินการแทน

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคสอง
มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินที่อยู่ในเขตการจักระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเพื่อ
ประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้

การเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินตามวรรคสาม ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๐
วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๘.๓.๙ กำหนดให้การชำระค่าใช้จ่ายในการจักระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การซ่อมแซม
และบำรุงรักษา การใช้น้ำเพื่อประโยชน์ในลักษณะการประกอบธุรกิจการเกษตร หรือการใช้น้ำ
มากเกินควร ของเจ้าของที่ดินในเขตการจักระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ
และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๒๖)

มาตรา ๒๖ การชำระค่าใช้จ่ายในการจักระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การซ่อมแซม
และบำรุงรักษา การใช้น้ำเพื่อประโยชน์ในลักษณะการประกอบธุรกิจการเกษตร หรือการใช้น้ำ
มากเกินควร ของเจ้าของที่ดินในเขตการจักระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ
และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา ถ้ามีจำนวนสูงเกินกว่าที่เจ้าของ
ที่ดินจะรับภาระได้ และเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ เมื่อได้รับการร้องขอจากเจ้าของ
ที่ดิน กรมชลประทานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจสนับสนุนทางการเงินหรือเข้าดำเนินการ
แทนได้ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจัดรูป
ที่ดินกลางอาจพิจารณาลด ยกเว้น รวมทั้งกำหนดระยะเวลา หรือขยายระยะเวลาการชำระเงินได้
ตามที่เห็นสมควร

๘.๓.๑๐ กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดทำทางระบายน้ำมาเชื่อมต่อกับระบบชลประทาน
หรือกระทำการใด ๆ เพื่อส่ง กัก หรือระบายน้ำจากระบบชลประทาน เว้นแต่จะดำเนินการ
ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด หรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
(ร่างมาตรา ๒๗)

มาตรา ๒๗ ห้ามมิให้ผู้ใดทำทางระบายน้ำมาเชื่อมต่อกับระบบชลประทาน หรือ
กระทำการใด ๆ เพื่อส่ง กัก หรือระบายน้ำจากระบบชลประทาน เว้นแต่จะดำเนินการตามหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๒๕ หรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

๘.๓.๑๑ กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดทำให้ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียง
ในไร่นาเกิดความเสียหายหรือไม่สะดวกแก่การใช้ (ร่างมาตรา ๒๘)

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้ผู้ใดทำให้ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา
เกิดความเสียหายหรือไม่สะดวกแก่การใช้

๘.๓.๑๒ กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกักน้ำไว้ใช้เกินกว่าความจำเป็นแก่ที่ดินของตน
หรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการขัดขวางต่อการส่ง กัก หรือระบายน้ำ จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่
สามารถได้รับน้ำจากระบบชลประทาน (ร่างมาตรา ๒๙)

มาตรา ๒๙ ห้ามมิให้ผู้ใดกักน้ำไว้ใช้เกินกว่าความจำเป็นแก่ที่ดินของตน หรือกระทำ
การอื่นใดอันเป็นการขัดขวางต่อการส่ง กัก หรือระบายน้ำ จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่สามารถได้รับน้ำ
จากระบบชลประทาน

๘.๓.๑๓ กำหนดให้ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ห้ามมิให้ใช้ที่ดินเพื่อ
ประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูป
ที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย (ร่างมาตรา ๓๐)

มาตรา ๓๐ ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ห้ามมิให้ใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์
อย่างอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือ
ผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย

๘.๔ หมวด ๔ การจัดรูปที่ดิน

๘.๔.๑ กำหนดให้ในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดิน
ในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดรูปที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่
ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อ
คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๓๑)

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ที่ทำ
เกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดรูปที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่ในเขตการจัดระบบน้ำ
เพื่อเกษตรกรรม ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

การเสนอโครงการตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๘ วรรคสอง
มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๘.๔.๒ กำหนดให้ในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางพิจารณาเห็นสมควรกำหนดให้พื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมใดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน ในพระราชกฤษฎีกาให้มีแผนที่สังเขปแสดงเขตท้องที่ที่จะสำรวจไว้ด้วย (ร่างมาตรา ๓๒)

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางพิจารณาเห็นสมควรกำหนดให้พื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมใดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน ในพระราชกฤษฎีกาให้มีแผนที่สังเขปแสดงเขตท้องที่ที่จะสำรวจไว้ด้วย พระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับได้ห้าปี

๘.๔.๓ กำหนดให้ในระหว่างใช้บังคับพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่าย ก่อให้เกิดภาระติดพัน หรือกระทำการใด ๆ อันอาจทำให้ราคาประเมินที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจการจัดรูปที่ดินสูงขึ้น ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย (ร่างมาตรา ๓๓)

มาตรา ๓๓ ในระหว่างใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่าย ก่อให้เกิดภาระติดพัน หรือกระทำการใด ๆ อันอาจทำให้ราคาประเมินที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจการจัดรูปที่ดินสูงขึ้น ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย

ในกรณีที่มีการกระทำใด ๆ ที่ทำให้ราคาประเมินที่ดินในที่ดินนั้นสูงขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจะไม่ประเมินราคาที่ดินที่สูงขึ้นนั้นรวมในราคาประเมินที่ดินและทรัพย์สินในที่ดินนั้น ถ้าการที่จัดทำขึ้นนั้นเป็นทรัพย์สินที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือกีดขวางการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของที่ดินทำการรื้อถอนภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าเจ้าของที่ดินไม่ปฏิบัติตาม ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจดำเนินการรื้อถอนโดยเจ้าของที่ดินจะเรียกร้องค่าเสียหายมิได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนนั้นด้วย

๘.๔.๔ กำหนดให้การนำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินภายในเขตตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินมาดำเนินการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๓๔)

มาตรา ๓๔ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒ แล้ว ถ้าคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเห็นสมควรให้นำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินภายในเขตตามพระราชกฤษฎีกานั้นมาดำเนินการจัดรูปที่ดิน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าในเขตนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือเป็นที่ดินที่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดรวมอยู่ด้วย ให้พระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒ มีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว โดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้กรมชลประทานมีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการจัดรูปที่ดินได้

(๒) ถ้าในเขตนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการ เมื่อกระทรวงการคลังได้ให้ความยินยอมแล้ว ให้พระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒ มีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว โดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และให้กรมชลประทานมีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการจัดรูปที่ดินได้

(๓) ถ้าในเขตนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามประมวลกฎหมายที่ดิน และสภาพของที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยรวมอยู่ด้วย ให้กรมชลประทานมีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการจัดรูปที่ดินได้

ถ้าที่ดินที่ได้ถอนสภาพตาม (๑) และ (๒) เป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดให้ที่ดินต่อนั้นคงเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการต่อไป ถ้าไม่อาจดำเนินการได้ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดที่ดินแปลงอื่นภายในเขตตามพระราชกฤษฎีกานั้นให้แทน

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคสองแล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้มีแผนที่สังเขปแสดงขอบเขตของที่ดินต่อนั้นแนบท้ายประกาศด้วย และให้ที่ดินดังกล่าวเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินในลักษณะเดียวกับก่อนที่จะมีการตราพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒

๘.๔.๕ กำหนดอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตท้องที่ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๓๕)

มาตรา ๓๕ ในเขตท้องที่ตามพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อทำการสำรวจพื้นที่ที่จะจัดทำเป็นโครงการจัดรูปที่ดิน

(๒) ทำเครื่องหมายใด ๆ โดยปักหลัก ชูเครื่องหมาย หรือสร้างหมุดหลักฐานในที่ดินของบุคคลใด เพื่อเป็นแนวเขตในการดำเนินการ

(๓) ชุดดิน ตัดรานกิ่งไม้ หรือกระทำการใด ๆ แก่สิ่งกีดขวางการสำรวจได้เท่าที่จำเป็น

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๘.๔.๖ กำหนดให้เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้จัดทำแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น โดยแสดงแนวเขตที่ดินเดิมก่อนที่จะดำเนินการจัดรูปที่ดิน และแนวเขตที่จะปรับปรุงสภาพที่ดินตามโครงการจัดรูปที่ดิน แล้วปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น เพื่อให้เจ้าของที่ดินในเขตที่จะดำเนินการตามแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นได้ทราบ (ร่างมาตรา ๓๖)

มาตรา ๓๖ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้จัดทำแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น โดยแสดงแนวเขตที่ดินเดิมก่อนที่จะดำเนินการจัดรูปที่ดิน และแนวเขตที่จะปรับปรุงสภาพที่ดินตามโครงการจัดรูปที่ดิน แล้วปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น เพื่อให้เจ้าของที่ดินในเขตที่จะดำเนินการตามแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นได้ทราบ

๘.๔.๗ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดให้มีการประชุมเจ้าของที่ดินภายในแนวเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น เพื่อสอบถามความสมัครใจในการดำเนินการจัดรูปที่ดิน ถ้าเจ้าของที่ดินให้ความยินยอมในการจัดรูปที่ดินเกินกว่ากึ่งหนึ่งของเจ้าของที่ดินทั้งหมด ให้เจ้าของที่ดินดำเนินการคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการชุมชนในการทำหน้าที่เป็นผู้แทนของเจ้าของที่ดินในเขตท้องที่นั้น (ร่างมาตรา ๓๗)

มาตรา ๓๗ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดให้มีการประชุมเจ้าของที่ดินภายในแนวเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นตามมาตรา ๓๖ เพื่อสอบถามความสมัครใจในการดำเนินการจัดรูปที่ดิน ถ้าเจ้าของที่ดินให้ความยินยอมในการจัดรูปที่ดินเกินกว่ากึ่งหนึ่งของเจ้าของที่ดินทั้งหมด ให้เจ้าของที่ดินดำเนินการคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการชุมชนในการทำหน้าที่เป็นผู้แทนของเจ้าของที่ดินในเขตท้องที่นั้น

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

การคัดเลือกและการแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติ
ในมาตรา ๒๑ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๘.๔.๘ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนพิจารณา
แผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดทำขึ้น และดำเนินการปรับปรุง
แผนผังโครงการจัดรูปที่ดินให้เป็นไปตามความต้องการของคณะกรรมการชุมชนและเป็น
ประโยชน์ต่อการทำเกษตรกรรม. (ร่างมาตรา ๓๘)

มาตรา ๓๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนพิจารณาแผนผัง
โครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดทำขึ้น และดำเนินการปรับปรุงแผนผังโครงการ
จัดรูปที่ดินให้เป็นไปตามความต้องการของคณะกรรมการชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อการทำ
เกษตรกรรม

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการชุมชนสอบถามความคิดเห็น
จากเจ้าของที่ดินในเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นด้วย

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูล และเสนอแนะวิธีการจัดทำ
ผังที่ดิน ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสาธารณูปโภคอื่นในโครงการจัดรูปที่ดิน
และจัดทำแผนผังโครงการจัดรูปที่ดิน โดยคำนึงถึงข้อเสนอแนะของคณะกรรมการชุมชน

๘.๔.๙ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินต่อ
คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอคณะกรรมการจัดรูป
ที่ดินกลางเพื่อประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๓๙)

มาตรา ๓๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินต่อ
คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดิน
กลางเพื่อประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้แสดงแผนผังที่ดิน การจัดระบบ
ชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสาธารณูปโภคที่อยู่ภายในเขต รวมทั้งรายชื่อเจ้าของ
ที่ดิน และให้ปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
และบริเวณชุมชนในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

ในกรณีที่ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามวรรคหนึ่ง ได้กำหนดพื้นที่ที่ดินเดียวกัน
กับที่ดินในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามมาตรา ๒๓ ให้มีผลเป็นการเพิกถอนที่ดินนั้นออก
จากเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และให้ที่ดินนั้นเป็นที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินตามวรรคหนึ่ง
ซึ่งไม่อาจดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในการจัดรูปที่ดินในเรื่องใด ให้ดำเนินการตามที่คณะกรรมการ
จัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๘.๔.๑๐ กำหนดอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๔๐)

มาตรา ๔๐ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปทำการอันจำเป็นเพื่อการจัดรูปที่ดิน

(๒) เข้าไปทำการสำรวจรังวัดเพื่อกำหนดแผนผังการจัดแปลงที่ดินใหม่ ดำเนินการจัดสร้างระบบชลประทาน การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นดิน และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปที่ดิน

(๓) ทำเครื่องหมายระดับ ขอบเขต และแนวเขต

เมื่อมีความจำเป็นและโดยสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตัดหรือรื้อถอนต้นไม้พืชพันธุ์ รั้ว หรือสิ่งใด ๆ อันจำเป็นแก่การดำเนินการจัดรูปที่ดิน

ในการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ห้ามมิให้เข้าไปในอาคาร ลานบ้าน หรือส่วนที่มีรั้วกันอันติดต่อกับบ้านซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย เว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์อนุญาต หรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้รับแจ้งเรื่องกิจการที่จะกระทำไม่น้อยกว่าสามวันก่อนเริ่มกระทำการนั้น

๘.๔.๑๑ กำหนดให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าของที่ดิน ผู้รับจ้าง ผู้ซื้อฝาก หรือผู้ยึดถือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินให้นำหรือส่งหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินพร้อมด้วยเอกสารสิทธิเกี่ยวกับที่ดินนั้นให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ณ สถานที่และภายในระยะเวลาที่กำหนด (ร่างมาตรา ๔๑)

มาตรา ๔๑ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าของที่ดิน ผู้รับจ้าง ผู้ซื้อฝาก หรือผู้ยึดถือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๙ให้นำหรือส่งหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินพร้อมด้วยเอกสารสิทธิเกี่ยวกับที่ดินนั้นให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ณ สถานที่และภายในระยะเวลาที่กำหนด

๘.๔.๑๒ กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิขอตรวจสอบเอกสารหลักฐานและคัดค้านเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินตามโครงการจัดรูปที่ดิน โดยยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ปิดประกาศ (ร่างมาตรา ๔๒)

มาตรา ๔๒ ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิขอตรวจสอบเอกสารหลักฐานและคัดค้านเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง โดยยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ปิดประกาศ

ในกรณีที่มีผู้ร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสอบสวนและเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ตามความจำเป็นและวินิจฉัยสั่งการไปตามที่เห็นสมควร และแจ้งคำวินิจฉัยนั้นเป็นหนังสือไปยังบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องผู้ใดไม่พอใจคำวินิจฉัยสั่งการตามวรรคสอง มีสิทธิยื่นอุทธรณ์
ต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำวินิจฉัย
ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน
นับแต่วันที่รับอุทธรณ์ และให้แจ้งคำวินิจฉัยเป็นหนังสือไปยังบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง
คำวินิจฉัยของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางให้เป็นที่สุด
ในระหว่างที่มีการคัดค้านหรือยื่นอุทธรณ์ดังกล่าว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดิน
จังหวัดดำเนินการจัดรูปที่ดินต่อไปได้

๘.๔.๑๓ กำหนดให้ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าที่ดินเดิมแปลงใดได้จำนองไว้
ก่อนมีการประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการ
ประนีประนอมเพื่อให้เจ้าของที่ดินได้ไถ่ถอนจำนองหรือให้คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลง
จำนองเป็นที่ดินแปลงใหม่ที่เจ้าของที่ดินผู้จำนองได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๔๓)

มาตรา ๔๓ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าที่ดินเดิมแปลงใดได้จำนองไว้ก่อนมีการ
ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๙ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการ
ประนีประนอมเพื่อให้เจ้าของที่ดินได้ไถ่ถอนจำนองหรือให้คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนอง
เป็นที่ดินแปลงใหม่ที่เจ้าของที่ดินผู้จำนองได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน

ในกรณีให้คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนองเป็นที่ดินแปลงใหม่ตามวรรคหนึ่ง
การจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองและการจำนองใหม่ ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนจำนอง
ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

๘.๔.๑๔ กำหนดให้ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าที่ดินเดิมแปลงใดได้ขายฝากไว้
ก่อนมีการประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้สิทธิในการไถ่ทรัพย์สินของผู้ขายฝากหรือบุคคล
ซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๔๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตกติดไปยังที่ดินแปลงใหม่
ที่ผู้ซื้อฝากได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๔๔)

มาตรา ๔๔ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าที่ดินเดิมแปลงใดได้ขายฝากไว้ก่อน
มีการประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๙ ให้สิทธิในการไถ่ทรัพย์สินของผู้ขายฝากหรือ
บุคคลซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๔๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตกติดไปยังที่ดินแปลงใหม่
ที่ผู้ซื้อฝากได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน

๘.๔.๑๕ กำหนดให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๔๕)

มาตรา ๔๕ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ดังต่อไปนี้

- (๑) ประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินทุกแปลงในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้น
- (๒) กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน และกิจการสาธารณูปโภคที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน
- (๓) กำหนดแปลงที่ดินที่จะจัดให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมและผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในการจัดรูปที่ดิน
- (๔) กระทำกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน

๘.๔.๑๖ กำหนดให้ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าเจ้าของที่ดินรายใดไม่ยินยอมให้ดำเนินการจัดรูปที่ดิน หรือไม่มาติดต่อแสดงความยินยอม หรือไม่ยินยอม หรือเจ้าของที่ดินมิได้ใช้ที่ดินนั้นประกอบกิจการใด ๆ ด้วยตนเอง หรือให้ผู้อื่นเช่าที่ดินหรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจจัดซื้อที่ดินนั้น เพื่อนำมาดำเนินการจัดรูปที่ดินได้ (ร่างมาตรา ๔๖)

มาตรา ๔๖ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าเจ้าของที่ดินรายใดไม่ยินยอมให้ดำเนินการจัดรูปที่ดิน หรือไม่มาติดต่อแสดงความยินยอม หรือไม่ยินยอม หรือเจ้าของที่ดินมิได้ใช้ที่ดินนั้นประกอบกิจการใด ๆ ด้วยตนเอง หรือให้ผู้อื่นเช่าที่ดินหรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจจัดซื้อที่ดินนั้น เพื่อนำมาดำเนินการจัดรูปที่ดินได้

ถ้าเจ้าของที่ดินตามวรรคหนึ่งไม่ยอมขายที่ดินหรือเสนอขายในราคาที่สูงกว่าราคาประเมินตามมาตรา ๔๕ (๑) ในกรณีที่อธิบดีเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้น ให้ดำเนินการเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้นตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์

ในการจ่ายเงินค่าจัดซื้อที่ดินหรือค่าเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อาจดำเนินการโดยการออกตั๋วสัญญาใช้เงิน พันธบัตร หรือผ่อนชำระระยะยาวได้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

ในกรณีที่มิได้จัดซื้อที่ดินหรือเวนคืนที่ดินทั้งแปลง เจ้าของที่ดินตามวรรคหนึ่งต้องชำระค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำจากระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงน้ำในไร่นา หรือสิ่งอื่นใดที่จัดสร้างขึ้นในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตลอดจนต้องชำระค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาตามมาตรา ๕๓ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

๘.๔.๑๗ กำหนดให้ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดิน จังหวัดกำหนดแนวเขตในการจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสาธารณูปโภคอย่างอื่นเพื่อให้เจ้าของที่ดินทุกแปลงได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน (ร่างมาตรา ๔๗)

มาตรา ๔๗ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดกำหนดแนวเขตในการจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสาธารณูปโภคอย่างอื่น เพื่อให้เจ้าของที่ดินทุกแปลงได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ที่ดินที่ใช้ตามวรรคหนึ่งคิดเป็นมูลค่าเท่าใด ให้คำนวณหักออกจากมูลค่าประเมินของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินแต่ละแปลง ตามส่วนของมูลค่าประเมินก่อนการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ ไม่ว่าที่ดินที่ใช้ไปนั้นจะมาจากที่ดินแปลงใด

มูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินแต่ละแปลง เมื่อคำนวณหักแล้วตามวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นมูลค่าสุทธิของที่ดินเพื่อกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามมาตรา ๔๘

๘.๔.๑๘ กำหนดให้ในการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดิน จังหวัดจัดให้เจ้าของที่ดินแต่ละรายได้รับที่ดินในที่ดินแปลงเดิม หรือให้ได้รับที่ดินแปลงเดิมบางส่วน หรือจัดให้ที่ดินแปลงใหม่อยู่ใกล้เคียงกับที่ดินแปลงเดิมของตนเท่าที่จะกระทำได้ และให้ที่ดินที่ได้รับใหม่นั้นมีมูลค่าใกล้เคียงกับมูลค่าสุทธิของที่ดินเดิมของตนเท่าที่จะกระทำได้ ในการนี้ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดนัดประชุมเจ้าของที่ดิน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว (ร่างมาตรา ๔๘)

มาตรา ๔๘ ในการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดให้เจ้าของที่ดินแต่ละรายได้รับที่ดินในที่ดินแปลงเดิม หรือให้ได้รับที่ดินแปลงเดิมบางส่วน หรือจัดให้ที่ดินแปลงใหม่อยู่ใกล้เคียงกับที่ดินแปลงเดิมของตนเท่าที่จะกระทำได้ และให้ที่ดินที่ได้รับใหม่นั้นมีมูลค่าใกล้เคียงกับมูลค่าสุทธิของที่ดินเดิมของตนเท่าที่จะกระทำได้ ในการนี้ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดนัดประชุมเจ้าของที่ดิน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว

เมื่อมีการตกลงในการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดปิดประกาศแผนผังแปลงที่ดินใหม่พร้อมด้วยรายชื่อเจ้าของที่ดินไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

การตกลงแลกเปลี่ยนที่ดินกันอาจกระทำได้ โดยให้เจ้าของที่ดินที่เกี่ยวข้องแจ้งเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อดำเนินการเปลี่ยนแปลงเจ้าของกรรมสิทธิ์ในแปลงที่ดินภายในสามสิบวันนับแต่วันปิดประกาศ

ในกรณีที่เจ้าของที่ดินรายใดไม่เห็นด้วยการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านและยื่นอุทธรณ์ โดยให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๔๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๘.๕.๑๙ กำหนดให้มูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินที่เจ้าของที่ดินแต่ละแปลงได้สละให้แก่ส่วนรวมเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน ต้องมีมูลค่าไม่เกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิม (ร่างมาตรา ๔๙)

มาตรา ๔๙ มูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินที่เจ้าของที่ดินแต่ละแปลงได้สละให้แก่ส่วนรวมเพื่อใช้ประโยชน์ตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ต้องมีมูลค่าไม่เกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิม

หากมูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง มีมูลค่าเกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิม ให้กรมชลประทานจ่ายค่าทดแทนแก่เจ้าของที่ดินแต่ละรายเป็นเงินสำหรับส่วนที่เกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดมนั้น

๘.๕.๒๐ กำหนดให้เมื่อได้กำหนดแปลงที่ดินใหม่เสร็จสิ้นแล้ว เจ้าของที่ดินผู้ใดได้รับที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินมีมูลค่าประเมินสูง หรือต่ำกว่ามูลค่าสุทธิของที่ดินเดิม ให้เจ้าของที่ดินผู้นั้นจ่ายหรือได้รับมูลค่าที่แตกต่างนั้นเป็นการทดแทน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด (ร่างมาตรา ๕๐)

มาตรา ๕๐ เมื่อได้กำหนดแปลงที่ดินใหม่เสร็จสิ้นตามมาตรา ๔๘ แล้ว เจ้าของที่ดินผู้ใดได้รับที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินมีมูลค่าประเมินสูง หรือต่ำกว่ามูลค่าสุทธิของที่ดินเดิม ให้เจ้าของที่ดินผู้นั้นจ่ายหรือได้รับมูลค่าที่แตกต่างนั้นเป็นการทดแทน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

๘.๕.๒๑ กำหนดให้เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดได้กำหนดแปลงที่ดินที่จะจัดให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมหรือผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในการจัดรูปที่ดินเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินดำเนินการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินสำหรับแปลงที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้นต่อไป ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา ๕๑)

มาตรา ๕๑ เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดได้กำหนดแปลงที่ดินที่จะจัดให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมหรือผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๕ (๓) เสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินดำเนินการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินสำหรับแปลงที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้นต่อไป ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม

เมื่อได้ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามวรรคหนึ่งแล้ว หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินเดิมให้เป็นอันยกเลิก

๘.๔.๒๒ กำหนดให้การบริหารจัดการเกี่ยวกับระบบชลประทานในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน การดูแลบำรุงรักษาสีงที่จัดสร้างขึ้น และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมาย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นเป็นผู้ดำเนินการแทน (ร่างมาตรา ๕๒)

มาตรา ๕๒ การบริหารจัดการเกี่ยวกับระบบชลประทานในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน การดูแลบำรุงรักษาสีงที่จัดสร้างขึ้น และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมาย ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๘.๔.๒๓ กำหนดให้การชำระค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดิน การซ่อมแซมและบำรุงรักษา การใช้น้ำเพื่อประโยชน์ในลักษณะการประกอบธุรกิจการเกษตร หรือการใช้น้ำมากเกินควร ของเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๕๓)

มาตรา ๕๓ การชำระค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดิน การซ่อมแซมและบำรุงรักษา การใช้น้ำเพื่อประโยชน์ในลักษณะการประกอบธุรกิจการเกษตร หรือการใช้น้ำมากเกินควร ของเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา ถ้ามีจำนวนสูงเกินกว่าที่เจ้าของที่ดินจะรับภาระได้ และเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ เมื่อได้รับการร้องขอจากเจ้าของที่ดิน กรมชลประทานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจสนับสนุนทางการเงินหรือเข้าดำเนินการแทนได้

ในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางอาจพิจารณาลด ยกเว้น รวมทั้งกำหนดระยะเวลา หรือขยายระยะเวลาการชำระเงินได้ตามที่เห็นสมควร

๘.๔.๒๔ กำหนดให้ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินจะโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดโดยทางมรดก หรือการโอนให้แก่ทายาทโดยธรรม หรือการโอนไปยังสหกรณ์การเกษตรหรือกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ หรือการโอนไปยังกรมชลประทานเพื่อประโยชน์ในการจัดรูปที่ดิน หรือเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย (ร่างมาตรา ๕๔)

มาตรา ๕๔ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินจะโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดโดยทางมรดก หรือการโอนให้แก่ทายาทโดยธรรม หรือการโอนไปยังสหกรณ์การเกษตรหรือกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ หรือการโอนไปยังกรมชลประทานเพื่อประโยชน์ในการจัดรูปที่ดิน หรือเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย

ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๘.๔.๒๕ กำหนดให้ถ้าที่ดินแปลงใดในเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้โอนสิทธิไปยังบุคคลซึ่งได้รับการตกทอดทางมรดก หรือการโอนให้แก่ทายาทโดยธรรม หรือการโอนไปยังสหกรณ์การเกษตร หรือกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ หรือการโอนไปยังกรมชลประทานเพื่อประโยชน์ในการจัดรูปที่ดิน ผู้รับโอนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชำระค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดินแทนผู้โอนต่อไปจนครบและให้ถือว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นบุริมสิทธิที่ได้จดทะเบียนไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว (ร่างมาตรา ๕๕)

มาตรา ๕๕ ถ้าที่ดินแปลงใดในเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้โอนสิทธิไปยังบุคคลใดตามมาตรา ๕๔ ผู้รับโอนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชำระค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๕๓ แทนผู้โอนต่อไปจนครบและให้ถือว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นบุริมสิทธิที่ได้จดทะเบียนไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

๘.๔.๒๖ กำหนดให้ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ห้ามมิให้ใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม หรือทำการปลูกสร้างสิ่งใด ๆ หรือทำการใด ๆ แก่ที่ดินนั้นอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การจัดรูปที่ดิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมอบหมาย (ร่างมาตรา ๕๖)

มาตรา ๕๖ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ห้ามมิให้ใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม หรือทำการปลูกสร้างสิ่งใด ๆ หรือทำการใด ๆ แก่ที่ดินนั้นอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การจัดรูปที่ดิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมอบหมาย

ในกรณีที่มีผู้ฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนรื้อถอน ทำให้คืนสู่สภาพเดิม หรืองดเว้นการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม เมื่อได้ประกาศคำสั่งไว้ ณ บริเวณนั้น ที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน และไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการรื้อถอน หรือทำให้คืนสู่สภาพเดิม โดยผู้ฝ่าฝืนจะเรียกร้องค่าเสียหายมิได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนหรือทำให้คืนสู่สภาพเดิมนั้นด้วย

๘.๔.๒๗ กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๕๗)

มาตรา ๕๗ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(๑) เทหรือทิ้งสิ่งใด ๆ หรือปลูกพืชพันธุ์ใด ๆ ในบริเวณที่มีการจัดระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่การจัดรูปที่ดิน

(๒) ปลอ่ยสัตว์ใด ๆ ลงไปในบริเวณที่มีการจัดระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่การจัดรูปที่ดิน

(๓) ทำทางระบายน้ำมาเชื่อมต่อกับระบบชลประทานหรือกระทำการใด ๆ ต่อระบบชลประทานเพื่อส่ง กัก หรือระบายน้ำจากระบบชลประทาน เว้นแต่จะดำเนินการตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดหรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(๔) ทำให้ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน เกิดความเสียหายหรือไม่สะดวกแก่การใช้

(๕) กักน้ำไว้ใช้เกินความจำเป็นแก่ที่ดินของตนหรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการขัดขวางต่อการส่ง กัก หรือระบายน้ำ จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่สามารถได้รับน้ำจากระบบชลประทาน

๘.๔.๒๘ กำหนดอำนาจของกรมการจตุรูปที่ดินกลาง กรมการจตุรูปที่ดินจังหวัด และพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการสำรวจตรวจสอบและดำเนินการจตุรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๕๘)

มาตรา ๕๘ เพื่อประโยชน์ในการสำรวจตรวจสอบและดำเนินการจตุรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรมการจตุรูปที่ดินกลาง กรมการจตุรูปที่ดินจังหวัด และพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในที่ดินหรือสถานที่ใด ๆ ในเขตโครงการจตุรูปที่ดิน

(๒) มีหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจตุรูปที่ดินได้ตามความจำเป็น

๘.๔.๒๙ กำหนดให้ในการปฏิบัติการเข้าไปทำเครื่องหมายใด ๆ โดยปักหลักขุดดินหรือกระทำการใด ๆ ในที่ดินของบุคคลใด ให้กรมการจตุรูปที่ดินกลาง กรมการจตุรูปที่ดินจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก โดยให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินอำนวยความสะดวกตามสมควร และในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา ๕๙)

มาตรา ๕๙ ในการปฏิบัติการตามมาตรา ๓๕ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๕๘ (๑) ให้กรมการจตุรูปที่ดินกลาง กรมการจตุรูปที่ดินจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก โดยให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินอำนวยความสะดวกตามสมควร และในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

๘.๕ หมวด ๕ กองทุนจัดรูปที่ดิน

๘.๕.๑ กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนจัดรูปที่ดินในกรมชลประทานขึ้น (ร่างมาตรา ๖๐)

มาตรา ๖๐ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า “กองทุนจัดรูปที่ดิน” ในกรมชลประทาน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินตามมาตรา ๖๑ เพื่อเป็นทุนหมุนเวียน และค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน

รายได้ที่ได้รับจากการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน ให้นำส่งเข้าบัญชีกองทุนจัดรูปที่ดิน โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การใช้จ่ายเงินของกองทุนจัดรูปที่ดินให้กระทำได้เฉพาะเพื่อการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน หรือเพื่อการช่วยเหลือทางการเงินหรือให้สินเชื่อแก่บรรดาเจ้าของที่ดินในเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน โดยผ่านสถาบันการเงิน ทั้งนี้ ตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

รายงานการรับจ่ายเงิน เมื่อสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบแล้ว ให้ทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไป

ให้กรมชลประทานเก็บรักษาเงินกองทุนจัดรูปที่ดินและเบิกจ่ายจากกองทุนจัดรูปที่ดินเพื่อใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้

๘.๕.๒ กำหนดองค์ประกอบของกองทุนจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๖๑)

มาตรา ๖๑ กองทุนจัดรูปที่ดินประกอบด้วย

(๑) เงินที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน

(๒) เงินที่ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยกองทุน

สงเคราะห์เกษตรกร

(๓) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับจากรัฐบาล หรือแหล่งต่าง ๆ ภายในประเทศ หรือต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลอื่น

(๔) เงิน ดอกผล หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้รับเกี่ยวกับการดำเนินการจัดรูปที่ดิน รวมทั้งเงินค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินที่เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดิน แล้วแต่กรณี ชำระหรือค้างชำระตามมาตรา ๒๖ หรือมาตรา ๕๓

(๕) เงินค่าปรับที่ได้จากการเปรียบเทียบตามมาตรา ๖๘

๘.๖ หมวด ๖ บทกำหนดโทษ

๘.๖.๑ กำหนดอัตราโทษปรับไม่เกินหกพันบาทในกรณีที่บุคคลใดไม่อำนวยความสะดวกแก่กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติราชการ หรือไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่เรียกให้มาหรือให้ส่งตามที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๖๒)

มาตรา ๖๒ ผู้ใด

(๑) ไม่อำนวยความสะดวกแก่กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติราชการตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๓๕ มาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๕๘ (๑)

(๒) ไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่เรียกให้มาหรือให้ส่งตามมาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๕๘ (๒)

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหกพันบาท

๘.๖.๒ กำหนดอัตราโทษแก่ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับของอธิบดีในการบริหารจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๖๓ - ร่างมาตรา ๖๔)

มาตรา ๖๓ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับของอธิบดีตามมาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๕ ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ หรือมาตรา ๕๗ (๑) (๓) หรือ (๕) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๘.๖.๓ กำหนดอัตราโทษแก่ผู้ปล่อยสัตว์ใด ๆ ลงไปในบริเวณที่มีการจัดระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่งานจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๖๕)

มาตรา ๖๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ (๒) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

๘.๖.๔ กำหนดอัตราโทษแก่ผู้ที่ทำให้ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน เกิดความเสียหายหรือไม่สะดวกแก่การใช้ (ร่างมาตรา ๖๖)

มาตรา ๖๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๕๗ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๘.๖.๕ กำหนดอัตราโทษแก่ผู้ใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๖๗)

มาตรา ๖๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๘.๖.๖ กำหนดให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบบรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ได้ (ร่างมาตรา ๖๘)

มาตรา ๖๘ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามที่ได้เปรียบเทียบแล้ว ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๘.๗ บทเฉพาะกาล

๘.๗.๑ กำหนดให้ท้องที่ที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ และคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ท้องที่ที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖๙)

มาตรา ๖๙ ให้ท้องที่ที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ และคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ท้องที่ที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้

บรรดาการดำเนินการใดเกี่ยวกับคันและคูน้ำหรือการจัดรูปที่ดินซึ่งได้กระทำไปแล้วในขั้นตอนใดในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้เป็นอันใช้ได้ แต่การดำเนินการในขั้นตอนต่อไปให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่มีปัญหาไม่อาจดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ในเรื่องใด ให้การดำเนินการต่อไปในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

๘.๗.๒ กำหนดให้บรรดาค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน รวมทั้งบรรดาค่าใช้จ่ายในการปรับระดับที่ดินและกิจการอื่น ๆ ในที่ดินของเจ้าของที่ดิน หรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่ยังคงค้างชำระให้มีผลเป็นหนี้ที่ยังต้องชำระตามกฎหมายต่อไป (ร่างมาตรา ๗๐)

มาตรา ๗๐ บรรดาค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน รวมทั้งบรรดาค่าใช้จ่ายในการปรับระดับที่ดินและกิจการอื่น ๆ ในที่ดินของเจ้าของที่ดิน หรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่ยังคงค้างชำระให้มีผลเป็นหนี้ที่ยังต้องชำระตามกฎหมายต่อไป

๘.๗.๓ กำหนดให้การนับระยะเวลาห้ามไออนสิทธิในที่ดินไปยังผู้อื่นภายในกำหนดห้าปี ให้นับรวมระยะเวลาการห้ามไออนโดยการขายฝากด้วย (ร่างมาตรา ๗๑)

มาตรา ๗๑ การนับระยะเวลาห้ามไออนสิทธิในที่ดินไปยังผู้อื่นตามมาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้นับรวมระยะเวลาการห้ามไออนตามมาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ด้วย

๘.๗.๔ กำหนดให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๗๒)

มาตรา ๗๒ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดตามพระราชบัญญัตินี้

๘.๗.๕ กำหนดให้ผู้ซึ่งใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อทำเกษตรกรรมที่ไม่ใช่การเพาะปลูกในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินตามที่ได้รับอนุญาตหรือได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินไว้แล้วต่อไปได้ (ร่างมาตรา ๗๓)

มาตรา ๗๓ ผู้ซึ่งใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อทำเกษตรกรรมที่ไม่ใช่การเพาะปลูกในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินตามที่ได้รับอนุญาตหรือได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินไว้แล้วต่อไปได้

๘.๗.๖ กำหนดให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน และหนี้สิน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้มาตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ มาเป็นของกรมชลประทานตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๗๔)

มาตรา ๗๔ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน และหนี้สิน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้มาตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ มาเป็นของกรมชลประทานตามพระราชบัญญัตินี้

๘.๗.๗ กำหนดให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน และหนี้สินของกองทุนจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ มาเป็นของกองทุนจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๗๕)

มาตรา ๗๕ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน และหนี้สินของกองทุนจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ มาเป็นของกองทุนจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้

๘.๗.๘ กำหนดให้บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติคั้นและคูน้า พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีการตราพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๗๖)

มาตรา ๗๖ บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติคั้นและคูน้า พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีการตราพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ....

บทตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย*

๑. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

๒. ส่วนราชการที่เสนอ

กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๓. ความเป็นมา

โดยที่การดำเนินการที่ผ่านมาปรากฏว่ากลไกในการจัดทำคันและคูน้ำตามพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ มีปัญหาอุปสรรคและไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน เนื่องจากไม่สามารถบังคับให้เจ้าของที่ดินในท้องที่ได้มีการประกาศใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติคันและคูน้ำดำเนินการจัดทำคันและคูน้ำตามที่กำหนดไว้ได้ ประกอบกับบทบัญญัติในกฎหมายดังกล่าวใช้บังคับมาเป็นเวลานานและไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่ จึงเป็นหน้าที่ของกรมชลประทานที่จะต้องจัดหางบประมาณและดำเนินการจัดทำคันและคูน้ำแทนเจ้าของที่ดินดังกล่าว ส่วนการดำเนินการพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตโดยการจัดรูปที่ดินก็มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการจากกระบวนการและขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การกำหนดให้การจัดรูปที่ดินจะสามารถดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินเกินกึ่งหนึ่งยินยอมให้มีการจัดรูปที่ดิน อันส่งผลให้การพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การจัดคันและคูน้ำรวมทั้งการจัดทำระบบชลประทานและการลำเลียงหรือแพร่กระจายน้ำเข้าสู่แปลงที่ดินไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและใช้เวลานานกว่าจะดำเนินการโครงการแล้วเสร็จ และโดยที่การจัดทำคันและคูน้ำเป็นพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การปรับปรุงกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวภาครัฐสามารถปรับใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) จึงเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ และแนวนโยบายในการบริหารราชการขอหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในข้อ ๒.๙ การพัฒนาอาชีพและรายได้ และข้อ ๒.๑๑ การเตรียมการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ปี ๒๕๕๘

* ที่มา : สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

๔.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

ปรับปรุงกระบวนการและขั้นตอนทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว และสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการนำบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำหรือการแพร่กระจายน้ำในแปลงไร่นามากำหนดไว้ในที่เดียวกันเพื่อให้การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวเป็นไปอย่างมีระบบและมีเอกภาพอันเป็นการสนับสนุนการประกอบเกษตรกรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ขยายพื้นที่เกษตรกรรมทั่วประเทศให้เพิ่มมากขึ้น และบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควบคู่ไปกับการคุ้มครองพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตร อันจะส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้นในอนาคต โดยสามารถแข่งขันกับประเทศเกษตรกรรมอื่นได้อย่างทัดเทียม

๔.๒ ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

การปรับปรุงกฎหมายในครั้งนี้เป็นดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร และการจำกัดเสรีภาพและสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนยุทธศาสตร์ความมั่นคงด้านอาหารของประเทศไทยตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดไว้เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายของการเป็นศูนย์กลางแหล่งผลิตอาหารโลกในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารในฐานะที่ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรโลก

๔.๓ ปัญหาหรือข้อบกพร่องที่ต้องการแก้ไข

(๑) ความล้าสมัยของบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำ ซึ่งไม่เคยได้รับการแก้ไขนับตั้งแต่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ และโครงสร้างกฎหมายของกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำ และกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ไม่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินให้บรรลุเป้าหมายตามแผนงานที่กำหนดไว้ และไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการเกษตร และวิชาการเกษตรแผนใหม่

(๒) การขาดความเชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรหรือเจ้าของที่ดินที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งๆ ที่บุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญในการดำเนินการในเรื่องนี้ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนในเขตที่จะดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม หรือเขตโครงการจัดรูปที่ดินที่ตนรับผิดชอบเป็นอย่างดี

ในขณะที่เจ้าของที่ดินซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินการโครงการดังกล่าวจะเป็นกลไกที่ผลักดันหรือสนับสนุนให้การดำเนินการของภาครัฐเป็นที่ยอมรับหรือได้รับการสนับสนุนจากเจ้าของที่ดินหรือกลุ่มเกษตรกรอันมีผลต่อความสำเร็จของโครงการที่จะจัดทำขึ้น

(๓) มาตรการและกลไกในการคุ้มครองพื้นที่ที่ใช้จัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมถึงสิ่งสาธารณูปโภคที่รัฐสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงบางกรณีทำให้มีการหลีกเลี่ยงหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์สาธารณะ

๔.๔ มาตรการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของภารกิจ

(๑) กำหนดให้มีการจัดทำแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และแผนการจัดรูปที่ดิน โดยแสดงภาพรวมการพัฒนาพื้นที่ ที่เหมาะสมแก่การเกษตรกรรมทั้งประเทศโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ การพัฒนาของท้องถิ่น การกำหนดให้มีแนวทางการจัดสรรน้ำ การจัดสาธารณูปโภค การพัฒนาที่ดินการส่งเสริมการผลิต การขนส่งและการจำหน่ายผลิตผลการเกษตร และการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่นั้น รวมทั้งแนวทางการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบชลประทาน การดูแลแหล่งน้ำ การบริหารและพัฒนาที่ดิน และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรกรรม เพื่อให้การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีเป้าหมาย และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

(๒) การสร้างการมีส่วนร่วมของเจ้าของที่ดิน กลุ่มเกษตรกร ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและลดขั้นตอนทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(๓) ปรับปรุงบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรผู้บริหารกฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง หรือสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง ให้มีความเหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น

(๔) กำหนดมาตรการคุ้มครองคูส่งน้ำหรือคูระบายน้ำ สิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นาหรือสิ่งต่างๆ ที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมทั้งพื้นที่ที่ได้ประกาศให้เป็นเขตจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโดยควบคุมการกระทำที่อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือสิ่งต่างๆ ที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณดังกล่าวเพื่อการอื่นที่นอกเหนือไปจากการเกษตรกรรม อันเป็นการสงวนและรักษาไว้ซึ่งพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตรไว้

๔.๕ ทางเลือกอื่นที่จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน

-ไม่มี-

๔.๖ เหตุผลที่ทำให้เชื่อมั่นว่ามาตรการสามารถแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้

การมีแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และแผนการจัดรูปที่ดิน และนโยบายที่จะดำเนินการในเรื่องดังกล่าวที่ชัดเจนจะทำให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง และกรมชลประทานในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักสามารถวางแผนการดำเนินการ และแผนการงบประมาณได้ล่วงหน้า และบูรณาการการทำงานร่วมกันกับหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การดำเนินโครงการต่างๆ เป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การลดขั้นตอนทางกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และการจัดรูปที่ดิน ควบคู่ไปกับการกำหนดให้เจ้าของที่ดินหรือกลุ่มเกษตรกรได้มีส่วนร่วมในโครงการภาครัฐจะเป็นการจูงใจและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้องทำให้การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินของภาครัฐได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้องอันจะทำให้การดำเนินการสามารถทำได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วขึ้น ซึ่งจะมีผลเป็นการเพิ่มพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศ เช่นเดียวกันกับการกำหนดมาตรการคุ้มครองสิ่งสาธารณูปโภคที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดิน และพื้นที่ที่ประกาศเป็นเขตจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และเขตโครงการจัดรูปที่ดินจะทำให้สิ่งสาธารณูปโภค และพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี ได้รับการคุ้มครอง และรักษาไว้เพื่อการเกษตรต่อไป

๕. ใครเป็นผู้ทำภารกิจ

คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง และกรมชลประทาน เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารกฎหมายและผลักดันการดำเนินตามกฎหมาย ให้เป็นผลสำเร็จ โดยคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางจะเป็นผู้จัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน ในการดำเนินโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและโครงการจัดรูปที่ดินในท้องที่ที่มีศักยภาพที่เหมาะสม และควรรักษาไว้เพื่อการทำการเกษตรเพื่อให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด และสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดในเขตพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนได้นำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนและนโยบายดังกล่าว นอกจากนี้ ในส่วนของการบริหารจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินที่ภาครัฐได้ดำเนินการแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกลุ่มเกษตรกรหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่โครงการ ในรูปแบบขององค์กรจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม หรือองค์กรจัดการจัดรูปที่ดิน สามารถเข้ามาดำเนินการในส่วนนี้ได้เมื่อได้รับมอบหมายจากพนักงานเจ้าหน้าที่

๖. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๖.๑ ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

การปรับปรุงพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ และพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ในครั้งนี้มีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขบทบัญญัติที่ล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการเกณฑ์แรงงานของประชาชน หรือการจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน และยังเป็น การสนับสนุนบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนของแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปรับปรุงกระบวนการจัดทำคันและคูน้ำ ระบบลำเลียงน้ำ การแพร่กระจายน้ำ และการระบายให้เป็นรูปแบบการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเพื่อให้สามารถ ดำเนินการได้กว้างขวางขึ้นเกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับสภาพปัญหาสำหรับบางพื้นที่ที่เจ้าของ ที่ดินหรือกลุ่มเกษตรกรประสงค์แต่เพียงน้ำเพื่อการเพาะปลูกหรือทำเกษตรกรรม และถนนหรือ ทางลำเลียงพืชผลออกจากพื้นที่การเกษตร รวมถึงกระบวนการและขั้นตอนในการจัดรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรมเพื่อให้การบริหารจัดการน้ำในแปลงไร่นาเป็นไปอย่างมีระบบ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ

๖.๒ การใช้บังคับของกฎหมาย

พระราชบัญญัติฉบับนี้จะใช้บังคับกับเขตพื้นที่ที่ได้มีการกำหนดเป็นแนวเขตสำรวจเพื่อการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เขตสำรวจเพื่อการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เขตจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การใช้บังคับกฎหมายจึงมุ่งหมายที่จะกำหนดกลไกหรือมาตรการที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดขึ้นใหม่ของเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และโครงการจัดรูปที่ดินและสนับสนุนการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดิน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

๖.๓ สภาพบังคับของกฎหมาย

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีลักษณะของการกำหนดกลไกและขั้นตอนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และการจัดรูปที่ดิน ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองพื้นที่ที่ได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตจัดรูปที่ดิน คุ้มครองน้ำ ระบายน้ำ ประตูกักน้ำ ทำนบ เขื่อน หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้ในการบังคับน้ำหรือระบบชลประทานและการระบายน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันภายในเขตจัดรูปที่ดิน ให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดีเพื่อให้สามารถลำเลียงน้ำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง โดยมีมาตรการบังคับในกรณีที่มีผู้ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยมีโทษทางอาญา ทั้งนี้ เพื่อให้มีสภาพบังคับและเป็นการป้องปรามมิให้มีการก่อความเสียหายแก่สิ่งที่มีรัฐจัดสร้างขึ้นเพื่อการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน รวมถึงพื้นที่ที่มาใช้ในการดำเนินโครงการดังกล่าว

๗. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

แม้จะมีกฎหมายที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินอยู่หลายฉบับ เช่น กฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ แต่กฎหมายดังกล่าวก็มีขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการบังคับใช้ที่แตกต่างกับกฎหมายฉบับนี้ที่มุ่งประสงค์จะพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเท่านั้น เช่นเดียวกับการบริหารจัดการน้ำที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ แม้จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำอยู่หลายฉบับ เช่น กฎหมายว่าด้วยการชลประทานหลวง กฎหมายว่าด้วยการชลประทานราษฎร์ หรือกฎหมายว่าด้วยการดูแลรักษาคลอง ซึ่งการบริหารจัดการน้ำสำหรับเกษตรกรรมบางกรณีอาจอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าวก็ตาม แต่โดยที่บทบัญญัติและขอบเขตตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่กำหนดกลไกและขั้นตอนในการจัดระบบและบริหารน้ำในแปลงไร่นาหรือการเกษตรชลประทาน และการพัฒนาพื้นที่ทางการเกษตรเป็นการเฉพาะ โดยการเชื่อมโยงกับระบบชลประทาน เพื่อที่จะทำให้การแพร่กระจายน้ำเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่เกษตรกรรม กฎหมายฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป โดยแต่ละหน่วยงานต่างมีอำนาจหน้าที่และปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายร่วมกันตามอำนาจหน้าที่ของตน ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงมีลักษณะเป็นการสนับสนุนกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีกลไกที่ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๘. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า

พระราชบัญญัติฉบับนี้แม้จะมีผลกระทบโดยตรงต่อเจ้าของที่ดินที่อยู่ในเขตสำรวจเพื่อจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เขตสำรวจเพื่อการจัดรูปที่ดิน เขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม หรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน โดยจะถูกจำกัดสิทธิในการใช้ประโยชน์ในที่ดินของตนเพื่อใช้ในการจัดทำคูส่งน้ำ สิ่งก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้ลำเลียงน้ำ ทางลำเลียงในไร่นา หรือสิ่งสาธารณูปโภคที่ใช้ร่วมกัน การสละที่ดินของตนเพื่อนำไปใช้ในการก่อสร้างทางลำเลียงในไร่นา หรือสิ่งสาธารณูปโภคร่วมกันในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน รวมทั้งการมีหน้าที่ในการดูแลรักษาคูส่งน้ำหรือทางระบายน้ำที่ไหลผ่านที่ดินของตนให้คงอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดีเพื่อให้สามารถลำเลียงน้ำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือขัดขวางการลำเลียงน้ำและสิ่งสาธารณูปโภคที่ใช้ร่วมกัน และการห้ามทำนิติกรรมในอสังหาริมทรัพย์ที่ใช้เพื่อการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดิน เช่น การห้ามจำหน่ายหรือก่อให้เกิดภาระติดพันใดๆ ซึ่งที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจการจัดรูปที่ดิน รวมทั้งการกระทำใดๆ ที่ทำให้ราคาประเมินที่ดินสูงขึ้น รวมถึงการห้ามมิให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นภายในกำหนดระยะเวลาห้าปีนับแต่วันได้รับหนังสือแสดงสิทธิ ก็ตาม แต่การจำกัดสิทธิหรือภาระที่เกิดขึ้นกับเจ้าของที่ดินนั้นก็เกินไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่เจ้าของที่ดินทุกรายที่อยู่ในเขตโครงการทั้งสิ้น ประกอบกับการจำกัดสิทธิหรือการสร้างภาระดังกล่าวก็มีขอบเขตและมีระยะเวลาเพียงชั่วคราวที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เช่น กรณีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินได้กำหนดให้มีระยะเวลาเพียงห้าปีเท่านั้นเพื่อให้รัฐเร่งรัดการดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว นอกจากนี้ ยังได้คำนึงและตระหนักถึงสิทธิของเจ้าของที่ดินอย่างสำคัญ โดยกำหนดให้แนวเขตคูส่งน้ำทางระบายน้ำ สิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำหรือกักน้ำ ให้จัดวางไปตามแนวขอบเขตของพื้นที่ดินเดิมให้มากที่สุด และต้องมีให้เจ้าของที่ดินต้องรับภาระเกินสมควรแก่เหตุ รวมถึงการกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้รับค่าชดเชยในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำให้เกิดความเสียหาย ดังนั้น เมื่อพิจารณาการถูกจำกัดสิทธิและภาระของบุคคลที่จะเกิดขึ้นกับประโยชน์ที่จะได้รับทั้งกรณีปัจเจกบุคคล หรือโดยภาพรวมของประเทศแล้ว เห็นว่ามาตรการหรือกลไกที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้จะเกิดความคุ้มค่า โดยนอกจากจะเป็นการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ อันมีผลทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและสร้างมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้นแล้ว ประเทศยังมีรายได้จากผลผลิตผลทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้นนั้น และมีศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศเกษตรกรรมอื่น ควบคู่ไปกับการเพิ่มและคุ้มครองพื้นที่ทางการเกษตรของประเทศไว้อย่างยั่งยืนต่อไปอีกด้วย

๙. ความพร้อมของรัฐ

๙.๑ หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความพร้อมในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการจัดรูปที่ดินและการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเป็นอย่างดี และมีจำนวนบุคลากรเพียงพอที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อ

เกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้นเป็นการดำเนินงานตามปกติที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง และกรมชลประทาน ปฏิบัติอยู่แล้วในปัจจุบัน

๙.๒ งบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้

การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้มีได้มีผลเป็นการจัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยคงใช้อัตรากำลังและงบประมาณในส่วนของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทานตามที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปี และหากในอนาคต เมื่อมีการกำหนดให้รายได้ของกองทุนจัดรูปที่ดินมาจากเงินประเภทอื่นที่นอกเหนือจากเงินที่รัฐจัดสรรให้ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้แล้ว ก็จะสามารถลดภาระในการจัดสรรเงินงบประมาณที่จะใช้ดำเนินการเกี่ยวกับโครงการจัดรูปที่ดินหรือจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ได้ อีกทั้งในการดำเนินการเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้อาจมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกลุ่มเกษตรกรที่จะจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรผู้นำน้ำ สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่แทนพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ ซึ่งจะเป็นการแบ่งเบาภาระทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณในการบริหารจัดการเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม หรือเขตโครงการจัดรูปที่ดินของกรมชลประทานได้

๑๐. วิธีการทำงานและการตรวจสอบ

๑๐.๑ วิธีการทำงาน

โดยที่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นการดำเนินการตามแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน อันประกอบด้วย แผนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และแผนการจัดรูปที่ดิน โดยแสดงภาพรวมการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเกษตรกรรม โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และการพัฒนาของท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาที่ดินเหมาะสมแก่การเกษตรของประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีแบบแผนและเป้าหมายที่ชัดเจนอันเป็นการเพิ่มศักยภาพด้านผลผลิตทางการเกษตรให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้โดยในการดำเนินการเพื่อจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินนี้ สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาร่วมกัน และดำเนินการให้มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ให้กับกลุ่มเกษตรกร เจ้าของที่ดิน รวมทั้งประชาชนทั่วไปได้เข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม หรือดำเนินการจัดรูปที่ดิน บทบาท และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดิน สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง และกรมชลประทาน

๑๐.๒ ระบบการตรวจสอบ

ในการดำเนินการจัดรูปที่ดินและการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง นอกจากจะมีการรับฟังความคิดเห็นของเจ้าของที่ดิน และกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบของคณะกรรมการชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของเจ้าของที่ดินในเขตพื้นที่ที่จะดำเนินโครงการนั้นและเสนอแนะต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ยังได้กำหนดให้มีการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดสำหรับกรณีที่มีข้อคัดค้านในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในที่ดินในเขตจัดรูปที่ดิน โดยกำหนดให้ผู้ร้องคัดค้านและไม่พอใจคำวินิจฉัยของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางได้

๑๑. อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

การตราอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดไว้เฉพาะที่จำเป็นต่อการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยนอกจากจะเป็นการตราอนุบัญญัติเพื่อกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม หรือแนวเขตสำรวจเพื่อการจัดรูปที่ดินเขตจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม หรือเขตจัดรูปที่ดิน ซึ่งเป็นขั้นตอนทางกฎหมายที่จะต้องดำเนินการเพื่อความสมบูรณ์แล้ว ยังได้กำหนดให้มีการตราอนุบัญญัติเพื่อกำหนดรายละเอียดในทางปฏิบัติแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งไม่สามารถนำมากำหนดไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติได้ จึงกำหนดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ และข้อบังคับ แล้วแต่กรณีอย่างน้อยในเรื่องดังต่อไปนี้

๑๑.๑ กฎกระทรวง

๑๑.๑.๑ กฎกระทรวงกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิขอรับโอน หลักเกณฑ์และวิธีการขอรับโอน และการโอนที่ดินหรือทรัพย์สินที่กรมชลประทานได้มาตามพระราชบัญญัตินี้

๑๑.๓.๒ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินสำหรับแปลงที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

๑๑.๒ ประกาศรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดแบบบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่

๑๑.๓ ประกาศ ระเบียบ และข้อบังคับของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

๑๑.๓.๑ ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

๑๑.๓.๒ ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับที่ดิน การแลกเปลี่ยนการโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

๑๑.๓.๓ ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

๑๑.๓.๔ ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่จะให้เจ้าของที่ดินจะต้องจ่ายหรือได้รับมูลค่าที่แตกต่างกันเป็นการทดแทนในกรณีที่ผู้ที่ได้รับที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นในที่ดินนั้นมีมูลค่าประเมินสูงหรือต่ำกว่ามูลค่าสุทธิ

๑๑.๓.๕ ระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินของสำนักงานจัดรูปที่ดินและสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด

๑๑.๓.๖ ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราสำหรับค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบำรุงรักษาคูส่งน้ำ ทางระบายน้ำ สิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำ กักเก็บน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา รวมถึงค่าใช้จ่ายในการส่งน้ำ

๑๑.๓.๗ ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรม และการดูแลบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างขึ้น

๑๑.๓.๘ ระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน การเบิกจ่ายเงินและการเก็บรักษาเงินกองทุนจัดรูปที่ดิน โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

๑๑.๓.๙ ระเบียบต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และเพื่อการดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน

๑๑.๔ ระเบียบหรือข้อบังคับของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเกี่ยวกับการเปิดหรือปิดประตูกักน้ำ หรือสิ่งอื่นที่ใช้ในการบังคับน้ำเข้าสู่ที่ดินของเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

๑๑.๕ ประกาศอธิบดีกรมชลประทานกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้น้ำในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

๑๑.๖ ประกาศสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอนุญาตให้จัดตั้งองค์การจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและองค์การจัดการจัดรูปที่ดิน

๑๒. การรับฟังความคิดเห็น

ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางกรมชลประทาน ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

๑๒.๑ จัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น

ได้จัดให้มีการสัมมนารับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาคราชการและภาคประชาชน รวมทั้งสิ้น ๕ ครั้ง ได้แก่

(๑) ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมเจริญไฮเต็ล จังหวัดอุดรธานี มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๑๐๕ คน

(๒) ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมเดอะแกรนด์ริเวอร์ไซด์ไฮเต็ล จังหวัดพิษณุโลก มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๘๕ คน

(๓) ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมอาร์ เอส ไฮเต็ล แอนด์รีสอร์ท (ราชकुมิตร) จังหวัดกาญจนบุรี มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๙๙ คน

(๔) ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมเดอะทวินโลดส์ จังหวัดนครราชสีมา มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๖๕ คน

(๕) ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมรอยัล ซิตี กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๘๐ คน

๑๒.๒ จัดส่งแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... ทั้งหมด ๔๙๕ ชุด ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงความคิดเห็น โดยได้รับแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นกลับมาเป็นจำนวน ๔๓๔ ชุด คิดเป็น ๘๗.๖%

๑๒.๓ จัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทางเว็บไซต์ของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทาน (<http://www.jadroob.com/index.php>)

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....*

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๓/๔๙๕๖ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ตรวจพิจารณา โดยมีผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานปลัดกระทรวง กรมชลประทาน และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงาน ก.พ. และสำนักงาน ก.พ.ร.) ผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดินและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) และผู้แทนกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ

ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นการปรับปรุงพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ และพระราชบัญญัติค้ำและคูนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ดังต่อไปนี้

๑.๑ นำหลักการของพระราชบัญญัติค้ำและคูนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาบัญญัติเป็นส่วนหนึ่งของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... ทั้งนี้ โดยกำหนดให้มีกรยกเล็กพระราชบัญญัติค้ำและคูนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ และได้ปรับปรุงกระบวนการในการจัดทำค้ำและคูนน้ำให้เป็นไปในรูปแบบการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

๑.๒ ปรับปรุงแก้ไขบทนิยามคำว่า “การจัดรูปที่ดิน” “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด” “พนักงานเจ้าหน้าที่” “เกษตรกรรม” “เขตโครงการจัดรูปที่ดิน” และ “รัฐมนตรี” และได้เพิ่มบทนิยามคำว่า “การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” และคำว่า “เขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” เพื่อกำหนดขอบเขตของงานการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ให้ชัดเจนและสอดคล้องกับการนำหลักการของการจัดทำค้ำและคูนน้ำตามกฎหมายว่าด้วยค้ำและคูนน้ำมากำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้

๑.๓ ปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานคร ให้สอดคล้องกับการจัดทำระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมที่เพิ่มขึ้นใหม่ โดยนำเรื่องค้ำและคูนน้ำมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกำหนดขั้นตอนการจัดทำโครงการจัดรูปที่ดินใหม่เพื่อเป็นการลดขั้นตอน โดยในส่วน of คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางได้ปรับปรุงบทบาทให้ดำเนินงานในเชิงรุกมากขึ้น

* สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑.๔ กำหนดให้มีการจัดทำแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและแผนการจัดรูปที่ดิน โดยแสดงภาพรวมการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเกษตรกรรมทั้งประเทศ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และการพัฒนาของท้องถิ่น การกำหนดให้มีแนวทางการจัดสรรน้ำ การจัดสาธารณูปโภค การพัฒนาที่ดิน การส่งเสริมการผลิต การขนส่งและการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตร และการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมในเขตพื้นที่นั้น รวมทั้งแนวทางการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบชลประทาน การดูแลแหล่งน้ำ การบริหารและพัฒนาที่ดิน และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเกษตรกรรม

๑.๕ กำหนดให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเป็นส่วนราชการภายในกรมชลประทาน เพื่อให้สถานะขององค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบมีความชัดเจนและมีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน และสอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงในปัจจุบัน

๑.๖ กำหนดหลักเกณฑ์การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยการออกประกาศ กำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และให้มีคณะกรรมการชุมชนซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองของเจ้าของที่ดินที่อยู่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม มีหน้าที่ในการกำหนดแนวเขตคูส่งน้ำ ทางระบายน้ำ สิ่งอื่นใดที่ใช้ลำเลียงน้ำหรือกักน้ำ ประตูระบายน้ำหรือกักน้ำ ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือการอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยการกำหนดเขตดังกล่าวให้จัดวางไปตามแนวขอบเขตของพื้นที่เดิมให้ได้มากที่สุด และรัฐเป็นผู้รับภาระการลงทุนในการจัดให้มีระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ในขณะที่เจ้าของที่ดินต้องมีภาระในการชำระค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การซ่อมแซม และบำรุงรักษา การใช้น้ำเพื่อประโยชน์ในลักษณะการประกอบธุรกิจการเกษตร หรือใช้น้ำมากเกินควร นอกจากนี้ คณะกรรมการชุมชนโดยความเห็นชอบของเจ้าของที่ดินในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมที่ประสงค์จะบริหารจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรม ก็อาจยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อจัดตั้งเป็นองค์กรจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมได้ โดยองค์กรจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามแผนการบริหารจัดการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ให้ความเห็นชอบ หรือตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด

๑.๗ ปรับปรุงกลไกในการจัดรูปที่ดินใหม่ โดยลดขั้นตอนให้กระทำได้ง่ายและไม่ซับซ้อน เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ ในขั้นตอนการสำรวจเขตโครงการจัดรูปที่ดินกำหนดให้เป็นการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน โดยไม่ต้องมีรายชื่อเจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายแนบท้าย และในขั้นตอนการประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินกำหนดให้เป็นการออกประกาศกำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินแทน รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องที่ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการชำระค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดิน ให้สอดคล้องกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

๑.๘ กำหนดให้มีกองทุนจัดรูปที่ดิน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการจัดรูปที่ดิน เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ทั้งนี้ โดยแก้ไขให้กองทุนจัดรูปที่ดินเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นภายในกรมชลประทาน เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดสถานะของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางที่เป็นส่วนราชการในกรมชลประทาน และขยายวัตถุประสงค์การใช้จ่ายให้นำมาใช้จ่ายในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ได้

๑.๙ กำหนดโทษอาญาเพื่อให้มีสภาพบังคับและเป็นการป้องปราม รวมทั้งกำหนดโทษปรับรายวัน เพื่อคุ้มครองพื้นที่ที่ได้มีการประกาศเป็นเขตจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม หรือเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

๑.๑๐ กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับการดำเนินการเกี่ยวกับคันและคูน้ำตามพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ และการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗

๒. ข้อสังเกตและความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สำนักงาน ก.พ.ร. มีข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างมาตรา ๑๖ ที่บัญญัติให้มีการจัดตั้งสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางขึ้นในกรมชลประทาน ว่าปัจจุบันสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเป็นส่วนราชการในกรมชลประทานตามมาตรา ๓๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยปรากฏอยู่ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของกรมชลประทานอยู่แล้ว

๒.๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เห็นว่าการดำเนินโครงการชลประทานขนาดกลางและขนาดใหญ่ในอนาคต ควรดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเต็มรูปแบบเพื่อเกษตรกรรม รวมทั้งพิจารณาเรื่องการจัดทำโซนนิ่งภาคเกษตรหรือการจัดทำเขตเศรษฐกิจด้านการเกษตร และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนพร้อมกันในคราวเดียวด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร ควบคู่ไปกับการคุ้มครองพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการผลิตทางการเกษตร

๒.๓ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นควรกำหนดคุณสมบัติของกรรมการอื่นซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งไม่เกินเจ็ดคนในร่างมาตรา ๖ ให้ชัดเจน เพื่อความโปร่งใสในการเสนอชื่อบุคคลเป็นกรรมการ และให้ได้กรรมการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตามร่างพระราชบัญญัติฯ

๒.๔ กระทรวงการคลัง มีข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างมาตรา ๓๘ ว่าการจะนำที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุไปใช้ในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สมควรได้รับความยินยอมจากกระทรวงการคลังซึ่งเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์และมีอำนาจในการบริหารจัดการที่ราชพัสดุก่อน ทั้งนี้จะเป็นหลักการเดียวกับการนำที่ราชพัสดุไปใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงเห็นควรปรับปรุงร่างมาตรา ๓๘ ให้กรมชลประทานนำที่ราชพัสดุไปใช้ในการจัดรูปที่ดินได้เมื่อกระทรวงการคลังให้ความยินยอมแล้ว และให้พระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๖ มีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินของที่ดินดังกล่าวโดยมิต้องดำเนินการถอนสภาพตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ

๒.๕ กรุงเทพมหานคร เห็นควรปรับถ้อยคำในร่างพระราชบัญญัติฯ ดังนี้

๑) ในร่างมาตรา ๗ เห็นควรแก้ไขคำว่า “หัวหน้าเขตท้องที่ที่มีการจัดรูปที่ดิน” เป็น “ผู้อำนวยการเขตท้องที่ที่มีการจัดรูปที่ดิน” และแก้ไขชื่อคณะกรรมการ จากเดิม “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานคร” เป็น “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกรุงเทพมหานคร”

๒) ร่างมาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “การจัดรูปที่ดิน” เสนอให้ปรับถ้อยคำในตอนท้าย จากเดิม “...และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน ตลอดจนการจัดเขตที่ดินสำหรับ

อยู่อาศัย” เป็น “...และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตลอดจนการจัดเขตที่ดินสำหรับอยู่อาศัย”

๓) ในร่างมาตรา ๑๖ เสนอให้แก้ไขชื่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานคร เป็น “สำนักงานจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกรุงเทพมหานคร”

๒.๖ สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อเสนอแนะดังนี้

๑) ร่างมาตรา ๒๖ วรรคสอง ที่กำหนดให้อธิบดีเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ค่าสินไหมทดแทนกรณีที่เจ้าของที่ดินได้รับความเสียหายจากการขาดประโยชน์การใช้ที่ดินเกินสมควรแก่เหตุ น่าจะไม่เหมาะสม เพราะเป็นเรื่องกระทบถึงสิทธิของประชาชน และอาจนำไปสู่การฟ้องร้องต่อศาลเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทน โดยอาจกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง เช่นเดียวกับร่างมาตรา ๒๘ และร่างมาตรา ๕๗

๒) ร่างมาตรา ๓๔ ที่กำหนดให้องค์กรจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม มีอำนาจหน้าที่หลายประการ เช่น การบริหารจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามวรรคสามและมีอำนาจออกข้อบังคับโดยความเห็นชอบจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การใช้น้ำตามวรรคสี่ ซึ่งถือเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ที่สำคัญ จึงเห็นควรกำหนดคำนิยามที่ชัดเจนด้วยว่าองค์กรจัดการระบบน้ำจัดตั้งขึ้นด้วยวิธีใดและมีสถานะทางกฎหมายอย่างไร

๓) ร่างมาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้” แต่ไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับใด เนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามร่างพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจหลายประการ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตรง จึงควรกำหนดชั้นหรือระดับของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจนด้วย

๔) ร่างมาตรา ๗๑ กำหนดอัตราโทษปรับไม่เกินวันละห้าพันบาท ซึ่งน่าจะเป็นจำนวนเงินที่สูงเกินไปสำหรับเกษตรกรที่มีฐานะยากจน และหากไม่ชำระค่าปรับก็จะถูกกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา อีกทั้งอาจเป็นการขัดต่อมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ห้ามการตรากฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินความจำเป็น จึงควรปรับลดอัตราโทษปรับลงให้น้อยกว่าห้าพันบาท

๕) ร่างมาตรา ๗๓ ควรแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคแรก จากเดิม “บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบได้” เป็น “บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เฉพาะที่เป็นความผิดอันเปรียบเทียบได้ ให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบ” เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะความผิดตามร่างพระราชบัญญัตินี้ มีทั้งที่เปรียบเทียบได้และไม่อาจเปรียบเทียบได้

๒.๗ สำนักงบประมาณ เห็นว่าการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมภาคประชาชน ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับระบบการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมของประเทศด้วย

๒.๘ สำนักงาน ก.พ. กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานประธานกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย เห็นด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่มีข้อสังเกต

๓.สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ โดยได้นำข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาแล้ว สรุปผลการพิจารณาได้ดังนี้

๓.๑ บทนิยาม (ร่างมาตรา ๔) ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “การจัดรูปที่ดิน” โดยตัดถ้อยคำ “ตลอดจนการจัดเขตที่ดินสำหรับอยู่อาศัย” ออก เนื่องจากการจัดรูปที่ดินมีวัตถุประสงค์เพื่อการทำเกษตรกรรมมิได้รวมถึงการจัดเขตที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย นอกจากนี้ ได้เพิ่มเติมถ้อยคำตามข้อสังเกตของกรุงเทพมหานครที่เห็นควรกำหนดขอบเขตให้ชัดเจนว่าเป็นการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเท่านั้น

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” โดยกำหนดให้หมายความถึงการจัดระบบชลประทานจากทางน้ำชลประทานหรือแหล่งน้ำอื่นใดไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรมได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไรนา

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “เกษตรกรรม” โดยตัด “การเลี้ยงสัตว์ และการประมง” ออก เนื่องจากผู้แทนกรมชลประทานได้ชี้แจงว่า ในการจัดรูปที่ดินมีวัตถุประสงค์เพื่อการเพาะปลูกเป็นหลัก และไม่ประสงค์จะให้มีการเลี้ยงสัตว์หรือการประมงในเขตโครงการจัดรูปที่ดินหรือเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ระบบการจัดรูปที่ดินและการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมได้

(๔) ดัดบทนิยามคำว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด” ที่กำหนดให้หมายความรวมถึงคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานคร ออก เพื่อให้สอดคล้องกับการตัดคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานครออกตามที่ผู้แทนกรมชลประทานได้ชี้แจงว่าในทางปฏิบัติไม่เคยมีการจัดรูปที่ดินในเขตกรุงเทพมหานครเนื่องจากไม่มีพื้นที่ที่จะนำมาใช้สำหรับการจัดรูปที่ดิน

(๕) เพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “ระบบการชลประทาน” ให้หมายความถึงคันคูน้ำ ทางระบายน้ำ ประตูน้ำ รวมทั้งสิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์อื่นใดที่จัดทำขึ้นเพื่อกัก เก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือจัดสรรน้ำในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดินซึ่งจะสอดคล้องและเชื่อมโยงกับกฎหมายว่าด้วยการชลประทานหลวง และร่างพระราชบัญญัติการชลประทาน พ.ศ. ....

(๖) แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เป็น “ผู้บริหารท้องถิ่น” เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพิ่มความในตอนที่ห้าว่า “แต่ไม่รวมถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด” เนื่องจากต้องการให้หมายถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่อยู่ในเขตโครงการ

๓.๒ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๖)

แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง โดยตัดกรรมการโดยตำแหน่งที่ไม่เกี่ยวข้องออก ได้แก่ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมทางหลวง อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้แทนกระทรวงการคลัง และได้กำหนดเพิ่มเติมให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการเกษตร การชลประทาน หรือการบริหาร

จัดการ นอกจากนี้ ได้กำหนดเพิ่มเติมให้ “เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” เป็นกรรมการโดยตำแหน่งด้วย เนื่องจากผู้แทนกรมชลประทานชี้แจงว่า ส.ป.ก. มีโครงการที่จะนำการจัดรูปที่ดินไปใช้ในที่ดิน ส.ป.ก. ด้วย

๓.๓ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานคร

ตัดร่างมาตรา ๗ เดิม ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกรุงเทพมหานคร ออก เนื่องจากที่ผ่านมายังไม่เคยมีการจัดรูปที่ดินในเขตกรุงเทพมหานครมาก่อน และกรุงเทพมหานคร ไม่มีพื้นที่ที่จะนำมาใช้ในการจัดรูปที่ดินได้

๓.๔ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด (ร่างมาตรา ๗)

แก้ไขผู้มีอำนาจแต่งตั้งกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจาก “รัฐมนตรี” เป็น “ผู้ว่าราชการจังหวัด” เพื่อให้มีความคล่องตัวในการแต่งตั้ง และได้แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด โดยตัดปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอออก ตามที่ผู้แทนกรมการปกครอง ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ในกรณีที่เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินอยู่ในเขตการปกครองของกิ่งอำเภอ ควรกำหนดให้นายอำเภอเป็นกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเพียงตำแหน่งเดียว เนื่องจากนายอำเภอเป็นผู้บริหารสูงสุดภายในอำเภอ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายอำเภอ นอกจากนี้ ได้ตัด “ประมงจังหวัด” ออก เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “เกษตรกรรม” ที่ตัดเรื่องการประมงออกไป

๓.๕ การพ้นจากตำแหน่งกรรมการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๙)

ได้แก้ไขความใน (๓) โดยเพิ่มกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ออกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗ ที่กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

๓.๖ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๑๑)

แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ในระดับนโยบาย และนำอำนาจหน้าที่ที่เป็นเรื่องในทางปฏิบัติไปกำหนดให้เป็นของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดหรืออธิบดีกรมชลประทานแทน นอกจากนี้ ได้กำหนดให้มีอำนาจเพิ่มเติมในการพิจารณาเสนอแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ และให้มีอำนาจในการวางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และกิจการที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน เพื่อให้ตรงกับทางปฏิบัติในปัจจุบันที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางจะเป็นผู้วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดด้วย

๓.๗ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด (ร่างมาตรา ๑๒)

ตัดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหางบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดินออก เนื่องจากผู้แทนกรมชลประทานชี้แจงว่า เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง และตัดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน และการให้เช่าซื้อที่ดิน ออก เนื่องจากเรื่องดังกล่าวเป็นการดำเนินการหลังจากที่ได้มีการจัดรูปที่ดินเสร็จแล้ว ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของกรมชลประทาน นอกจากนี้ ได้กำหนดเพิ่มความในวรรคสอง ให้การออกระเบียบหรือข้อบังคับของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเกี่ยวกับการเปิดหรือปิดประตูกักน้ำ หรือสิ่งอื่นที่ใช้ในการบังคับน้ำ เข้าสู่ที่ดินของเจ้าของที่ดิน จะต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมชลประทาน กำหนดด้วย

๓.๘ สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางและสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด (ร่างมาตรา ๑๔ และร่างมาตรา ๑๕)

แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง โดยกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และควบคุมสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด ส่วนสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินในเขตจังหวัด และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด โดยได้ตัดกรณีที่กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดออก เนื่องจากสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเป็นกลุ่มงานภายในสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง ซึ่งเป็นอำนาจของ อ.ก.พ. กระทรวง ที่จะพิจารณาจัดตั้งกลุ่มงานดังกล่าวได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ตามความเห็นของผู้แทนสำนักงาน ก.พ.ร.

๓.๙ การจัดการที่ดินหรือทรัพย์สินที่ได้มาเพื่อการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๑๖)

กำหนดให้กรมชลประทานมีอำนาจดำเนินการให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือโอนไปยังเอกชนเพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรมได้ และกำหนดเพิ่มเติมให้ชัดเจนว่าบรรดาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ ซึ่งเป็นหลักการเดียวกันกับพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

๓.๑๐ การจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๑๗)

ได้แก้ไขเพิ่มเติมจากการจัดทำ “แผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติ” เป็นการจัดทำ “แผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน” ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และแผนการจัดรูปที่ดิน และปรับปรุงแนวทางในการจัดทำให้สามารถดำเนินการได้จริงในทางปฏิบัติ โดยกำหนดให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำจะต้องประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนร่วมกัน และในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินแล้ว ได้กำหนดให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางประกาศแผนดังกล่าวให้ทราบเป็นการทั่วไปด้วย

๓.๑๑ การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

(๑) ปรับปรุงแนวทางการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าสามารถเริ่มดำเนินการได้สองทาง คือ สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง หรือเจ้าของที่ดินมีความประสงค์ จะให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๑๘)

(๒) การเข้าไปในที่ดินภายในแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๒๐)

ได้ตัดกรณีที่กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้รับค่าทดแทนตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนดออก เนื่องจากการจ่ายค่าทดแทนให้กับเจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ ควรให้พิจารณากำหนดค่าทดแทนเป็นรายกรณี ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติตามที่ผู้แทนกรมชลประทานชี้แจงว่า การกำหนดค่าทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเข้าสำรวจที่ดินจะดำเนินการโดยคณะกรรมการประเมินค่าทดแทนซึ่งจะพิจารณาเป็นรายกรณี

(๓) คณะกรรมการชุมชน (ร่างมาตรา ๒๑) ได้แก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

๑) กำหนดขั้นตอนการจัดประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการชุมชนให้ชัดเจน โดยให้ดำเนินการเมื่อมีการสำรวจและจัดทำผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเบื้องต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว

๒) ตัดการกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถแต่งตั้งเจ้าของที่ดินตามจำนวนที่เห็นสมควรเป็นกรรมการชุมชน ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมเจ้าของที่ดินหรือไม่อาจคัดเลือกคณะกรรมการชุมชนได้ออก เนื่องจากการกำหนดไว้จะก่อให้เกิดปัญหาในการโต้แย้งหรือไม่เห็นด้วยกับคณะกรรมการชุมชนที่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้แต่งตั้ง

๓) กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นทุกแห่งที่พื้นที่เขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมอยู่ในเขตการปกครองเป็นกรรมการชุมชนด้วย เพื่อให้เป็นผู้ประสานระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่กับเจ้าของที่ดิน

(๔) การจัดทำระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงน้ำในไร่นา หรือการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการจัดสรรน้ำ ได้แก้ไขให้เป็นการพิจารณาร่วมกันของพนักงานเจ้าหน้าที่กับคณะกรรมการชุมชน โดยกำหนดให้การดำเนินการดังกล่าวต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินตั้งแต่ต้น เพื่อมิให้มีปัญหาเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สิน และเมื่อได้ดำเนินการเสร็จก็ให้เสนอต่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ (ร่างมาตรา ๒๒)

(๕) การประกาศแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๒๓) กำหนดให้อธิบดีเป็นผู้ประกาศแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม แทนรัฐมนตรี เพื่อให้มีความคล่องตัว และกำหนดให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ประกาศดังกล่าวให้ประกอบด้วยแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและแผนผังที่ดินที่อยู่ภายในแนวเขต รวมทั้งกำหนดให้ประกาศแผนผังดังกล่าวไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนภายในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมด้วย

(๖) การเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินในแนวเขตตามประกาศเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๒๔)

ตัดการกำหนดให้บรรดาสสิ่งก่อสร้างที่จัดให้มีขึ้นเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมชลประทาน และให้ถือว่าเป็นภาระติดพันในที่ดินที่ใช้ก่อสร้างออก เนื่องจากในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม กรรมสิทธิ์ในที่ดินยังคงเป็นของเจ้าของที่ดิน และเจ้าของที่ดินอาจต้องชำระค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างบางส่วน การกำหนดให้สิ่งก่อสร้างเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมชลประทานจึงเป็นการตรากฎหมายที่กระทบกระเทือนสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนในสาระสำคัญ และโดยที่วัตถุประสงค์ของการกำหนดให้สิ่งก่อสร้างเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมชลประทานก็เพื่อความสะดวกในการเข้าไปดูแลบำรุงรักษา ซึ่งโดยข้อเท็จจริงจะมีอยู่สองกรณี คือ เมื่อปรากฏว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น หรือมีการร้องขอจากคณะกรรมการชุมชนหรือชุมชนในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีการกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปดำเนินการได้ตามร่างมาตรา ๒๕ แล้ว และตัดกรณีการกำหนดให้เจ้าของที่ดินมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่ได้รับ ความเสียหายจากการขาดประโยชน์การใช้ที่ดินเกินสมควรแก่เหตุออก โดยกำหนดเพียงให้การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของที่ดินน้อยที่สุด เนื่องจากการเข้าไปดำเนินการ เจ้าของที่ดินได้ให้ความยินยอมแล้ว

(๗) การชำระค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๒๖)

ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการชำระค่าใช้จ่ายจากการกำหนดสัดส่วนของการชำระค่าใช้จ่ายไว้ในพระราชบัญญัติ เป็นการกำหนดกรอบการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายไว้อย่างกว้าง โดยให้สามารถเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากเจ้าของที่ดินได้จากค่าก่อสร้าง ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา และค่าบริการอื่น ส่วนรายละเอียดในการจัดเก็บ อัตราของค่าใช้จ่ายที่จะจัดเก็บในแต่ละกรณีกำหนดให้

เป็นอำนาจของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเป็นผู้กำหนด ซึ่งจะรวมถึงกรณีการใช้น้ำในลักษณะที่เป็น การประกอบธุรกิจการเกษตรหรือการใช้น้ำมากเกินไปจนสมควร เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตาม สภาพเศรษฐกิจ สังคม และนโยบายของรัฐบาลในแต่ละช่วง (ร่างมาตรา ๒๖)

(๘) สิทธิของเจ้าของที่ดินที่อยู่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ในการนำน้ำไปใช้

ตัดหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวออก เนื่องจากซ้ำซ้อนกับร่างมาตรา ๒๕ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำอยู่แล้ว

(๙) การจัดตั้งองค์กรจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

ตัดหลักการเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมออก เนื่องจากองค์กรจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นกลุ่มย่อยขององค์กร ผู้ใช้น้ำชลประทานตามร่างพระราชบัญญัติการชลประทาน พ.ศ. .... เนื่องจากมีสมาชิกกลุ่มเดียวกัน และมีการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่เดียวกัน การกำหนดให้มีองค์กรจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม จึงมีความซ้ำซ้อนกับองค์กรผู้ใช้น้ำตามร่างพระราชบัญญัตินี้ และแม้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ ไม่ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ในทางปฏิบัติก็สามารถดำเนินการ จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำได้อยู่แล้วตามหลักเกณฑ์ที่กรมชลประทานกำหนด โดยกลุ่มดังกล่าวสามารถยื่น คำขอจัดตั้งเป็นองค์กรผู้ใช้น้ำตามร่างพระราชบัญญัติการชลประทาน พ.ศ. .... หรือตามหลักเกณฑ์ ที่กรมชลประทานกำหนดได้

๓.๑๒ การจัดรูปที่ดิน ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

(๑) ปรับปรุงแนวทางในการจัดรูปที่ดินให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า สามารถเริ่ม ดำเนินการได้สองทาง คือ สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง หรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรม มีความประสงค์จะให้มีการจัดรูปที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อ เกษตรกรรม ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๓๑)

(๒) การตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน

ตัดบทบัญญัติที่กำหนดให้ขยายระยะเวลาการใช้บังคับพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินได้อีกครั้งหนึ่งไม่เกินห้าปีออก เพื่อไม่ให้เกิดการตกทอดเป็นการ จำกัดสิทธิเกินสมควร เนื่องจากภายในระยะเวลาที่พระราชกฤษฎีกาใช้บังคับได้มีการกำหนดห้ามมิให้ มีการจำหน่าย ก่อให้เกิดภาวะติดพัน หรือกระทำการใด ๆ อันอาจทำให้ราคาประเมินที่ดินสูงขึ้น

(๓) การนำที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินมาใช้ในการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๓๔)

ได้กำหนดให้นำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับ ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของ ทางราชการไปใช้ในการจัดรูปที่ดิน ต้องได้รับความยินยอมจากกระทรวงการคลังตามข้อสังเกตของ กระทรวงการคลัง เนื่องจากตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้บัญญัติให้กระทรวงการคลัง เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ ดังนั้น การนำที่ราชพัสดุไปใช้จึงควรต้องได้รับความเห็นชอบจาก กระทรวงการคลังซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในฐานะผู้ดูแลที่ราชพัสดุ และตัดความใน (๓) ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำที่ธรณีสงฆ์มาใช้ในการจัดรูปที่ดินออก เนื่องจากผู้แทนกรมชลประทาน ได้ชี้แจงว่า ในการนำที่ธรณีสงฆ์มาใช้ในการจัดรูปที่ดินจะไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน กรมชลประทานจึงสามารถดำเนินการจัดรูปที่ดินได้เช่นเดียวกับที่ดินของเอกชนแปลงอื่น ๆ จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดวิธีการไว้เป็นพิเศษ สำหรับที่ดินส่วนที่เหลือจากการจัดรูปที่ดิน ได้กำหนดให้

กลับไปเป็นที่ราชพัสดุเช่นเดิม เพื่อแก้ไขปัญหาการตีความในปัจจุบันว่า เมื่อมีการเพิกถอนที่ราชพัสดุแล้ว แต่มิได้นำไปใช้ในการจัดรูปที่ดิน ที่ดินดังกล่าวจะกลับไปเป็นที่ราชพัสดุเช่นเดิมได้หรือไม่ อย่างไร

(๔) คณะกรรมการชุมชน (ร่างมาตรา ๓๗)

ได้แก้ไขให้เป็นไปตามแนวทางเดียวกับคณะกรรมการชุมชนในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยมีหลักการที่แตกต่างกัน คือ ความยินยอมของเจ้าของที่ดินในระบบการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมจะต้องได้รับความยินยอมทั้งหมด ส่วนการจัดรูปที่ดิน ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินเกินกว่ากึ่งหนึ่ง จึงจะไปสู่ขั้นตอนการจัดรูปที่ดิน คือ ให้เจ้าของที่ดินคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการชุมชน ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ตามกฎหมายปัจจุบันทั้งสองกรณี

(๕) การพิจารณาแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น (ร่างมาตรา ๓๘)

ได้แก้ไขให้เป็นการพิจารณาร่วมกันระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่กับคณะกรรมการชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

(๖) การประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๓๙)

ได้แก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสอง โดยกำหนดให้ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ต้องแสดงแผนผังที่ดิน การจัดระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสาธารณูปโภคที่อยู่ภายในเขต รวมทั้งรายชื่อเจ้าของที่ดิน เพื่อให้ตรงกับทางปฏิบัติตามที่ผู้แทนกรมชลประทานชี้แจง และเพิ่มเติมความในวรรคสี่ เพื่อรองรับกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินที่ได้ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน โดยในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในการจัดรูปที่ดินในเรื่องใดได้ ให้ดำเนินการตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

(๗) การแจ้งให้เจ้าของที่ดิน ผู้รับจ้างเอง ผู้ซื้อฝาก หรือผู้ยึดถือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน (ร่างมาตรา ๔๑)

ได้ตัดการกำหนดให้ต้องมีการประกาศรายชื่อเจ้าของที่ดินออก เนื่องจากได้กำหนดให้มีการประกาศรายชื่อเจ้าของที่ดินในขั้นตอนของการประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามร่างมาตรา ๓๙ แล้ว

(๘) การคัดค้านเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน (ร่างมาตรา ๔๒)

ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง โดยกำหนดให้วินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ซึ่งเทียบเคียงระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ เพื่อเป็นระยะเวลาเร่งรัดให้พิจารณาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

(๙) การดำเนินการกับที่ดินที่ได้จ้างเองไว้ก่อนประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๔๓)

ได้ตัดบทบัญญัติที่กำหนดให้อธิบดีมีอำนาจดำเนินการไถ่ถอนจ้างเองได้ออก เนื่องจากเห็นว่าควรเป็นเรื่องของผู้รับจ้างเองและผู้จ้างเองที่จะตกลงกันเอง โดยกำหนดเพียงให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการประนีประนอมเพื่อให้เจ้าของที่ดินได้ไถ่ถอนจ้างเองหรือให้คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงจ้างเองเป็นที่ดินแปลงใหม่ที่เจ้าของที่ดินผู้จ้างเองได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน ซึ่งจะสอดคล้องกับทางปฏิบัติ ที่ผู้จ้างเองและผู้รับจ้างเองจะทำบันทึกข้อตกลงยอมรับว่าที่ดินที่จ้างเองอาจเปลี่ยนแปลงไปจากการจัดรูปที่ดิน และเมื่อมีการออกโฉนดที่ดินแปลงใหม่ก็จะจัดแจ้งการจ้างเองไว้ตามหลักฐานหรือสัญญาที่ได้ทำไว้เช่นเดิม

(๑๐) การดำเนินการกับที่ดินที่ได้ขายฝากไว้ก่อนประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๔๔)

ตัดบทบัญญัติที่กำหนดให้อธิบดีมีอำนาจไต่ทรัพย์สินที่ขายฝากได้ออก เนื่องจากที่ผ่านมารวมชลประทานไม่มีงบประมาณในการดำเนินการจึงไม่เคยใช้อำนาจดังกล่าว โดยกำหนดให้สิทธิในการไต่ที่ดินติดไปกับที่ดินแปลงใหม่ที่ผู้ซื้อฝากได้จากการจัดรูปที่ดินแทน

(๑๑) การกำหนดแปลงที่ดินใหม่ (ร่างมาตรา ๔๘)

ตัดอำนาจในการพิจารณาอนุมัติการแลกเปลี่ยนที่ดินของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดออก เนื่องจากการตกลงแลกเปลี่ยนที่ดินเป็นเรื่องของความสมัครใจของเจ้าของที่ดินที่จะตกลงกัน แต่อย่างไรก็ตาม ในการตกลงแลกเปลี่ยนที่ดินดังกล่าว ได้กำหนดให้ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อดำเนินการเปลี่ยนแปลงเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินภายในสามสิบวันนับแต่วันปิดประกาศแผนผังแปลงที่ดินใหม่

(๑๒) การชำระค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๕๓)

ได้แก้ไขหลักเกณฑ์ในการชำระค่าใช้จ่ายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติเกี่ยวกับการชำระค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยเป็นการกำหนดกรอบการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายไว้อย่างกว้าง ส่วนรายละเอียดในการจัดเก็บ อัตราของค่าใช้จ่ายที่จะจัดเก็บในแต่ละกรณีกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเป็นผู้กำหนด ซึ่งจะรวมถึงกรณีการใช้น้ำในลักษณะที่เป็นการประกอบธุรกิจการเกษตรหรือการใช้น้ำมากเกินสมควร

(๑๓) การห้ามใช้ที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๕๖)

เพิ่มหลักเกณฑ์ในการดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืน โดยกำหนดให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนรื้อถอน ทำให้คืนสู่สภาพเดิม หรืองดเว้นการกระทำ ภายในระยะเวลาที่กำหนด และหากผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ให้ประกาศคำสั่งไว้เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน และถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินดำเนินการรื้อถอนหรือทำให้คืนสู่สภาพเดิม ซึ่งได้นำหลักการดังกล่าวมาจากมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดทาส่งสาริมทรัพย์เพื่อกิจการขนส่งมวลชน พ.ศ. ๒๕๔๐

(๑๔) การห้ามกระทำการใด ๆ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๕๗)

ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำการอันทำให้เกิดความเสียหายกับการจัดรูปที่ดิน ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในส่วนของการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน

(๑๕) การจัดตั้งองค์กรจัดการจัดรูปที่ดิน

ตัดบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรจัดการจัดรูปที่ดินออก โดยมีเหตุผลเช่นเดียวกับที่ได้ตัดองค์กรจัดการระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมออก

๓.๑๓ บทกำหนดโทษ

(๑) ได้ปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเทียบเคียงกับร่างพระราชบัญญัติการชลประทาน พ.ศ. .... แต่โดยที่การกระทำความเสียหายแก่ระบบชลประทานตามร่างพระราชบัญญัตินี้จะส่งผลกระทบต่อชนน้อยกว่า เนื่องจากเป็นการจัดระบบชลประทานในระดับไร่นา จึงปรับลดอัตราโทษลงมาตามสัดส่วน

(๒) ตัดการกำหนดโทษปรับรายวันสำหรับการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่น ออก เนื่องจากเป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว

(๓) การเปรียบเทียบ (ร่างมาตรา ๖๘)

ได้กำหนดเพิ่มเติมให้ “หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย” มีอำนาจในการ เปรียบเทียบด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนกับหน่วยงานผู้ปฏิบัติ

๓.๑๔ บทเฉพาะกาล

(๑) เพิ่มบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับกรณีที่มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อทำ เกษตรกรรมที่ไม่ใช่การเพาะปลูกในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งเป็นการกระทำก่อนที่ร่างพระราชบัญญัตินี้จะมีผลใช้บังคับ ให้ใช้ ประโยชน์ในที่ดินนั้นต่อไปได้ เนื่องจากในร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “เกษตรกรรม” ให้หมายถึง การเพาะปลูก และเกษตรกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดเท่านั้น ดังนั้น การใช้ ประโยชน์ในที่ดินที่ไม่ใช่การเพาะปลูกจึงไม่อาจกระทำได้เมื่อพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับแล้ว จึงต้องเขียนรองรับให้ผู้ซึ่งใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อทำเกษตรกรรมที่ไม่ใช่การเพาะปลูกอยู่ก่อน ให้ใช้ ประโยชน์ในที่ดินนั้นต่อไปได้ (ร่างมาตรา ๗๓)

(๒) การโอนบุคลากร ทรัพย์สิน และหนี้สิน (ร่างมาตรา ๗๔)

เนื่องจากผู้แทนกรมชลประทานได้ชี้แจงว่า ข้าราชการ ลูกจ้าง เจ้าหน้าที่ งบประมาณ รวมทั้งทรัพย์สินของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดได้โอน มาเป็นของกรมชลประทานทั้งหมดแล้ว จึงได้ตัดบทบัญญัติที่ให้โอนข้าราชการ ลูกจ้าง หรือเจ้าหน้าที่ และงบประมาณ ออก และกำหนดให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า กิจการ ทรัพย์สิน และหนี้สินของกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ที่จะโอนไปยังกรมชลประทานตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เฉพาะในส่วนที่ได้รับ มาตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เท่านั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มีนาคม ๒๕๕๗

ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....^{*}

ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... เป็นการแสดงความคิดเห็นที่สะท้อนมุมมองของผู้เขียนโดยวิเคราะห์จากร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ เท่านั้น

โดยที่กฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว มีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมแก่กาลสมัย และไม่สอดคล้องกับสภาพการประกอบการเกษตรกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงสมควรยกเลิกกระบวนการในการจัดทำคันและคูน้ำ และปรับปรุงใหม่ให้เป็นการดำเนินการในรูปแบบการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมโดยนำแนวทางบางส่วนของการจัดรูปที่ดินมาใช้ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับระบบชลประทาน เพื่อที่จะทำให้สามารถวางแผนการแพร่กระจายน้ำให้ได้ทั่วถึงทุกพื้นที่เกษตรกรรม และจัดระบบการบริหารจัดการน้ำให้ได้ประโยชน์สูงสุด รวมทั้งส่งเสริมให้เจ้าของที่ดินผู้ประกอบการเกษตรกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและบริหารจัดการ นอกจากนี้สมควรปรับปรุงกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้สามารถดำเนินการได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยลดขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมายปัจจุบัน ซึ่งเป็นอุปสรรคแก่การจัดรูปที่ดิน และกำหนดมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อผลักดันให้เกิดการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร ควบคู่ไปกับการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมอันส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคงยิ่งขึ้น กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงเห็นควรดำเนินการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำและกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยรวมกฎหมายทั้งสองฉบับไว้ด้วยกัน เนื่องจากการกำหนดให้มีพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ต่างก็มีวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เพื่อสนับสนุนการประกอบเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการน้ำในแปลงไร่นา เพื่อให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอในการเพาะปลูก ซึ่งมีลักษณะงานที่คล้ายคลึงกัน การผนวกแนวคิดดังกล่าวไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกันจะทำให้การกำหนดมาตรการและกลไกที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบน้ำในแปลงไร่นา ซึ่งรวมถึงการชลประทาน การลำเลียง การแพร่กระจาย และการระบายน้ำ ในแปลงไร่นา ซึ่งเป็นการเกษตรชลประทาน และการวางแผนพัฒนาที่ดินเพื่อส่งเสริมการเกษตรเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นเอกภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศซึ่งประชาชนโดยส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ขึ้น โดยจำแนกข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับดังกล่าว ดังต่อไปนี้

* เรียบเรียงโดย พัทธา พุกเศรษฐี วิทยากรปฏิบัติการ กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....^๒

๑. สอดคล้องกับเจตนารมณ์/นโยบาย ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในการพัฒนา อาชีพและรายได้ และเป็นการเตรียมการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ปี ๒๕๕๘ รวมถึงสอดคล้อง กับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและ แผนนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๘ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างฐานรากในการทำเกษตรกรรมให้เข้มแข็ง เป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานา ประเทศ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

๒. เป็นกฎหมายบริหารจัดการระบบน้ำไปสู่ในแปลงไร่นาเพื่อการเกษตรกรรมอย่าง มีระบบ และมีประสิทธิภาพ

๓. สามารถปรับปรุงการบริหารจัดการให้มีความชัดเจน และลดขั้นตอนกระบวนการ ดำเนินการให้รวดเร็วยิ่งขึ้น แยกเป็น

๓.๑ การบริหารจัดการองค์กร

- เพิ่มกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกษตรและท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประธานสภาเกษตรกรเกี่ยวข้องในคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางและคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

- การจัดตั้งสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดและการแต่งตั้งหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด เป็นไปตามหลักการการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารจัดการภายใน

๓.๒ การบริหารขั้นตอนกระบวนการดำเนินการ

- ขั้นตอนการออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ไม่ยุ่งยาก

- การตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจโครงการจัดรูปที่ดินรวดเร็วยิ่งขึ้นเพราะ ไม่ต้องจัดทำบัญชีรายชื่อ และจัดทำบันทึกความยินยอม

- กำหนดอำนาจ การอนุมัติ/อนุญาต ไว้ชัดเจนเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับความสะดวกและ ทราบผลรวดเร็วยิ่งขึ้น

๔. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น

๕. ลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน เพราะรัฐบาลสามารถให้การสนับสนุน/อุดหนุน ค่าใช้จ่ายสิ่งสาธารณูปโภคที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ได้ร้อยละ ๑๐๐

๖. เพิ่มพื้นที่เกษตรกรรม และสามารถคุ้มครองรักษาพื้นที่เกษตรกรรมได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

๗. สามารถส่งเสริมและช่วยเหลือการประกอบการเกษตรได้อย่างครบวงจร

๘. ลดการฟ้องร้องคดี โดยนำหลักความคุ้มค่าเชิงเศรษฐศาสตร์ในการดำเนินกระบวนการ ยุติธรรมในการดำเนินคดีทั้งภาครัฐและเอกชน เมื่อเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจเปรียบเทียบปรับ

ข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

๑. รัฐบาลอาจไม่มีเงินมากพอที่จะสนับสนุนโครงการพร้อมกันทั้งประเทศ

๒. เกษตรกรไม่สามารถใช้ที่ดินได้ตามอำเภอใจ

๓. การส่งเสริมอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง

^๒ สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ความเป็นมา

เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....*

ความเป็นมาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

จากมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗ กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนากฎหมาย โดยกำหนดเป็น ๓ หลักการ ๑๕ แนวทาง เพื่อให้หน่วยงานได้ยึดถือเป็นหลักในการพัฒนากฎหมาย เพื่อให้กฎหมายที่ได้รับการพัฒนา มีบทบัญญัติที่ส่งผลดีและเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน กรมชลประทานเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีกฎหมายอยู่ในความดูแลจำนวนหลายฉบับ ดังนี้

- พระราชบัญญัติรักษาคลอง รัตนโกสินทรศก ๑๒๑
- พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช ๒๔๘๒
- พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช ๒๔๘๕
- พระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ.๒๕๐๕
- พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๗

กรมชลประทานพิจารณาแล้วเห็นว่า

- พระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ.๒๕๐๕ และ
- พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๗

เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการแพร่กระจายน้ำในแปลงไร่นา และมีลักษณะงานที่คล้ายคลึงกัน ควรที่จะนำมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมายฉบับเดียวกันเพื่อให้เป็นกฎหมายในการจัดทำระบบแพร่กระจายน้ำที่มีประสิทธิภาพจึงได้จ้างที่ปรึกษามูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ทำการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายจนได้ข้อสรุป ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ.๒๕๐๕ เป็นกฎหมายที่ล้าสมัยไม่เหมาะสมกับสังคมในปัจจุบัน ควรยกเลิกกฎหมายทั้งฉบับ เนื่องจาก

- เป็นกฎหมายที่มีลักษณะเกณฑ์แรงงานและเป็นการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน
- บทบัญญัติของกฎหมายไม่สามารถบังคับให้เจ้าของที่ดินดำเนินการจัดทำคั้นและคูน้ำตามที่กำหนดไว้ได้

- การจัดทำคั้นและคูน้ำมีความล้าสมัยไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน
- ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน
- การจัดทำคั้นและคูน้ำไม่สามารถคุ้มครองรักษาพื้นที่เกษตรกรรมได้ เป็นต้น

๒. ส่วนของพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๗ เห็นว่าเป็นกฎหมายที่มีโครงสร้างที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม แต่ควรมีการ ปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

- โครงสร้างองค์กรไม่มีความชัดเจน
- ขั้นตอนกระบวนการดำเนินการจัดรูปที่ดินมีความยุ่งยากซับซ้อน
- ความล่าช้าในการพิจารณาอนุญาตโอนสิทธิในที่ดินตามมาตรา ๔๔ ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเพราะไม่สามารถมอบอำนาจให้ผู้ใดปฏิบัติแทนได้
- บทกำหนดโทษไม่เหมาะสม เป็นต้น

* ที่มา : สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สรุปแบบสอบถามความคิดเห็น
จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาคราชการและภาคประชาชน
เกี่ยวกับเรื่อง “ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....”*

ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้^๑ สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางกรมชลประทาน ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาคราชการและภาคประชาชน โดยจัดสัมมนา เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาคราชการและภาคประชาชน รวมทั้งสิ้น ๕ ครั้ง ได้แก่

(๑) ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมเจริญโฮเต็ล จังหวัดอุดรธานี มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๑๐๕ คน

(๒) ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมเดอะแกรนด์ริเวอร์ไซด์โฮเต็ล จังหวัดพิษณุโลก มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๘๕ คน

(๓) ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมอาร์ เอส โฮเต็ล แอนด์รีสอร์ท (ราชศุภมิตร) จังหวัดกาญจนบุรี มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๙๙ คน

(๔) ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมเดอะทวินโลตัส จังหวัดนครราชสีมา มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๖๕ คน

(๕) ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมรอยัล ซิตี กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๘๐ คน

โดยได้ส่งแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... ทั้งหมด ๔๙๕ ชุด ให้แก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงความคิดเห็น และได้รับแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นกลับมาเป็นจำนวน ๔๓๔ ชุด คิดเป็น ๘๗.๖%

๑. การปรับปรุงพระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการจัดรูปที่ดินและการบริหารจัดการน้ำเพื่อสนับสนุนการประกอบเกษตรกรรม^๒

- เห็นด้วยจำนวน ๒๑๖ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ควรพิจารณาให้บทบัญญัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

(๒) ควรมีบทบัญญัติให้มีการประชาสัมพันธ์ความรู้พื้นฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินให้เกษตรกรในแต่ละพื้นที่เพื่อให้ประชาชน ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมายมีความเข้าใจ

* เรียบเรียงโดย พัทธา พุกเศรษฐี วิทยากรปฏิบัติการ กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

^๑ ที่มา : บทตรวจจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

^๒ ที่มา : มุลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย ,สรุปแบบสอบถามความคิดเห็น เรื่อง “ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ...., (โครงการศึกษาวิเคราะห์ ปรับปรุง และรวมกฎหมายว่าด้วยคั้นและคูน้ำและกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, ๒๕๕๔) (เล่ม ๒) เสนอ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่ทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเจ้าหน้าที่จะต้องมีทั้งความรู้ด้านกฎหมายและด้านจิตวิทยาในการประสานงานกับชาวบ้านในแต่ละพื้นที่

(๓) ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งหมด

(๔) เพิ่มโทษปรับให้สูงกว่าเดิม การกำหนดโทษปรับไว้ให้น้อยเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าเงินในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันแล้วการบังคับใช้กฎหมายจะไม่มีประสิทธิภาพ

(๕) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในพื้นที่เพื่อสำรวจคูน้ำที่สร้างใหม่ และเสนอให้มีการสร้างคันและคูน้ำเติมพื้นที่ที่สามารถรับน้ำชลประทานได้ จะได้ดำเนินการได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นและควรเพิ่มให้มีการส่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมทางระบบท่อด้วย

(๖) เพิ่มอำนาจให้กับสำนักงานคณะกรรมการการจัดรูปที่ดินจังหวัด เพราะต้องทำหน้าที่ประสานกับการจัดรูปที่ดินโดยตรง

(๗) ให้ภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการมากขึ้น

(๘) ควรให้หน่วยงานด้านพลังงานและด้านการพาณิชย์เป็นกรรมการในคณะกรรมการจัดรูปที่ดินด้วยเพราะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร

(๙) เสนอให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการจัดให้มีแหล่งน้ำเพื่อการชลประทานเพิ่มขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำต้นทุนส่งผลกระทบต่อการจัดรูปที่ดินและการบริหารจัดการน้ำ และเสนอให้มีงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจการอื่นที่มีผลสืบเนื่องมาจากการจัดรูปที่ดินและการบริหารจัดการน้ำ เช่น ค่าจ้างแรงงาน สิ่งปลูกสร้างงบประมาณในการบำรุงรักษาสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ให้มีความคงทนถาวรด้วย

- ไม่เห็นด้วยจำนวน ๓ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

การดำเนินการใด ๆ ควรพิจารณาให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบันด้วย

- มีความเห็นอื่นจำนวน ๑ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน ซึ่งอาจมีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่เพื่อดำเนินการตามกฎหมายแต่ละฉบับไม่เหมือนกัน

(๒) เสนอให้ปรับปรุงพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ก่อน

๒. การรวมพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เข้าด้วยกันเป็นร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

- เห็นด้วยจำนวน ๒๐๖ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) กฎหมายทั้งสองฉบับมีความเกี่ยวเนื่องและมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกัน เพียงแต่มีระดับการพัฒนาพื้นที่แตกต่างกันเท่านั้น จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมารวมเข้าไว้ด้วยกัน

(๒) ทำให้กฎหมายทั้งสองฉบับสามารถดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน และเกิดความสะดวกในการดำเนินการและการบังคับใช้กฎหมาย

(๓) ทำให้มีการประสานการดำเนินการร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนการดำเนินการ และอนุมัติโครงการได้ง่ายขึ้น

(๔) การดำเนินการใด ๆ ควรคำนึงถึงประโยชน์ของเกษตรกรและการประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นสิ่งสำคัญ โดยไม่ทำให้เกิดผลกระทบและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันด้วย และเห็นว่าการรวมกฎหมายทั้งสองฉบับมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการประกอบเกษตรกรและทำให้สามารถกระจายน้ำได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ที่เกษตรกร

(๕) ควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของที่ดินในการดูแลรักษาสิ่งก่อสร้างที่เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ

(๖) ควรให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

(๗) ให้กรมชลประทานจัดสรรงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการจัดให้มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างเพียงพอ

(๘) เพิ่มอำนาจให้กับสำนักงานคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

- ไม่เห็นด้วยจำนวน ๑๓ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) การรวมกฎหมายทั้งสองฉบับเข้าด้วยกันจะทำให้เกิดปัญหาด้านงบประมาณ

(๒) การดำเนินการตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับยังมีบทบัญญัติบางมาตราที่ไม่สอดคล้องกัน เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการคืนทุนและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

(๓) พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับต่างมีหลักการเกี่ยวกับการนำน้ำไปใช้ประโยชน์เหมือนกันแต่ในทางปฏิบัติกลับมีแนวทางในการดำเนินการที่แตกต่างกัน

(๔) ให้รวมพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติคืนและคืนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ เพื่อใช้ชื่อร่างพระราชบัญญัติคืนและคืนน้ำแทน เพราะพระราชบัญญัติคืนและคืนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นที่รู้จักของเกษตรกรมากกว่า

(๕) ควรรวมเขตปฏิรูปที่ดินเข้ามารวมกับพระราชบัญญัติคืนและคืนน้ำ ด้วย เพื่อให้มีการบูรณาการที่ชัดเจน

(๖) การได้มาซึ่งพื้นที่สำหรับดำเนินการอาจไม่จำเป็นต้องจัดรูปที่ดิน และเห็นว่าการดำเนินการใด ๆ ควรพิจารณาให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบันด้วย

- มีความเห็นอื่นจำนวน ๑ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

เนื่องจากพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับต่างมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป และในแต่ละพื้นที่อาจมีความเหมาะสมกับพระราชบัญญัติแต่ละฉบับไม่เหมือนกัน และเสนอให้ปรับปรุงพระราชบัญญัติคืนและคืนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ก่อน

๓. การกำหนดให้ต้องมีการจัดทำแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติตามร่างพระราชบัญญัตินี้จะทำให้การพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมายชัดเจนขึ้น

- เห็นด้วยจำนวน ๒๐๙ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) การกำหนดให้ต้องมีการจัดทำแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติจะทำให้การพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมายชัดเจนขึ้น ในการจัดทำแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติ ควรมุ่งเน้นไปที่การทำให้แผนนั้นสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ได้และจะต้องมีความชัดเจนไม่คลุมเครือ

(๒) การจัดทำแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติควรพิจารณาปัจจัยด้านอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น แผนผังคั่นและคูน้ำ ความเพียงพอของบุคลากร งบประมาณ ความเหมาะสมของที่ดิน รวมทั้งต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน เสนอให้เพิ่มบทบาทของเกษตรกรในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติ เนื่องจากเกษตรกรเป็นผู้อาศัยในพื้นที่โดยตรง

(๓) ภาครัฐควรจัดให้มีการประชุมร่วมกับภาคเอกชนในการดำเนินการจัดทำแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติเป็นประจำทุกปี และควรมีมาตรการในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

(๔) การจัดรูปที่ดินควรเกิดจากความต้องการของประชาชน โดยรัฐผู้กักพื้นที่จะต้องปฏิบัติตามภายใต้เงื่อนไขบางประการที่เห็นสมควร

(๕) ภาครัฐมีส่วนร่วมมากกว่านี้ และควรให้ภาครัฐดูแลและช่วยเหลือการพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้มากยิ่งขึ้น

- ไม่เห็นด้วยจำนวน ๗ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

แม้ว่าจะมีแผนการจัดรูปที่ดินแห่งชาติที่มีความสมบูรณ์แบบแล้วก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าแผนดังกล่าวจะทำให้การพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ เนื่องจากการพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมายชัดเจนนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องมาประกอบด้วย

- มีความเห็นอื่นจำนวน ๑ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการอื่นที่เป็นการเสริมระบบการกระจายน้ำด้วย เช่น การทำความสะอาดแหล่งน้ำ

๔. การปรับบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางให้เป็นผู้กำหนดนโยบายและคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติ เพื่อลดขั้นตอนการจัดทำโครงการจัดรูปที่ดิน

- เห็นด้วยจำนวน ๑๘๕ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) เป็นประโยชน์ในการดำเนินการของคณะกรรมการทั้งสองชุดให้สามารถทำงานได้รวดเร็วขึ้น

(๒) การมอบหน้าที่ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการต่าง ๆ เป็นหลักการที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจะได้รับข้อมูลที่แท้จริง ตลอดจนรับทราบสภาพปัญหาต่าง ๆ โดยตรง อันเป็นเหตุให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นไปได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

(๓) ควรมีกระบวนการติดตามผลหลังจากที่ได้ดำเนินการตามนโยบายแล้วและนำเสนอผลการติดตามในภาพรวมต่อสาธารณชน เพื่อให้ประชาชนทราบและตรวจสอบผลของการปฏิบัติหน้าที่ได้

(๔) ควรมีหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นกรรมการในคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางและคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดด้วย เนื่องจากการทำการเกษตรบางประเภทอาจก่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น ประมง ปศุสัตว์ และเสนอให้มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นกรรมการในคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางและคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดด้วย

(๕) ควรกำหนดให้ผู้อำนวยการโครงการปฏิบัติการคั้นคูนน้ำเป็นคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางด้วย เพราะเป็นผู้ที่ทราบข้อมูลในท้องที่เป็นอย่างดีอันจะทำให้การกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๖) เนื่องจากการดำเนินการต้องใช้บุคลากรมากเพื่อรองรับภารกิจหลายด้าน ดังนั้นจึงเห็นควรเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอด้วย

- ไม่เห็นด้วยจำนวน ๕ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) การปรับบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางให้เป็นผู้กำหนดนโยบายและคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติเป็นการรวมอำนาจไว้ที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง ซึ่งขัดกับหลักการกระจายอำนาจ

(๒) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดทำโครงการจัดรูปที่ดิน และให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งควรมีการจัดทำประชาพิจารณ์ด้วย

- มีความเห็นอื่นจำนวน ๕ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) เสนอให้อธิบดีกรมชลประทานเป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางด้วย

(๒) การดำเนินการใด ๆ ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความชอบธรรมและความสามัคคีด้วย

(๓) ควรมีคณะกรรมการในระดับพื้นที่เพิ่มขึ้นอีกชั้นหนึ่งด้วย เช่น คณะกรรมการจัดรูปที่ดินอำเภอ เป็นต้น

๕. การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรโดยมีรัฐเป็นผู้รับภาระในการลงทุน และประชาชนเป็นผู้ดูแลรักษาคูส่งน้ำหรือคูระบายน้ำ

- เห็นด้วยจำนวน ๑๙๙ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนและรัฐต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

(๒) รัฐควรลงทุนในสาธารณูปโภคพื้นฐานให้แก่ประชาชนก่อน และให้ประชาชนจึงมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและบำรุงรักษา

(๓) แม้ว่ารัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมก็ตาม แต่ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในโครงการของรัฐด้วย

(๔) การกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดระบบน้ำ เพื่อเกษตรกรรม แต่ในเรื่องการดูแลรักษาอาจเกิดปัญหาการผลัดภาระความรับผิดชอบระหว่างกัน

(๕) ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนมีสำนึกในการดูแลรักษาสาธารณประโยชน์โดยไม่ผลัดภาระให้แปลงข้างเคียง หรือรัฐจะต้องกลับมาดูแลเอง

(๖) เพิ่มร่างมาตรา ๒๘ โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่พิจารณาสนับสนุนงบประมาณด้านการซ่อมแซมและปรับปรุงสิ่งปลูกสร้างเพื่อให้สามารถลำเลียงน้ำไปใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึง และเข้าไปดูแลเพื่อลดค่าใช้จ่ายของประชาชน

(๗) ให้การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมมีลักษณะเป็นโครงการแบบครบวงจร โดยเฉพาะในด้านการผลิต แต่อาจไม่จำเป็นต้องสนับสนุนด้านการตลาดก็ได้

(๘) ควรมีเจ้าหน้าที่ของกรมชลประทานหรือผู้นำท้องถิ่นเข้าไปดูแลและให้คำแนะนำในการรักษาคูส่งน้ำหรือคูระบายน้ำ เพื่อให้ชาวบ้านสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๙) ควรแบ่งสัดส่วนในการลงทุนสำหรับการจัดระบบน้ำภาครัฐในอนาคตให้ชัดเจน เพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

(๑๐) การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับงานคันและคูน้ำควรดำเนินการในแนวทางเดียวกับโครงการต่าง ๆ ที่พัฒนาระบบชลประทานด้วย เพราะเป็นการดำเนินการของหน่วยงานเดียวกันจึงควรมีแนวทางในการปฏิบัติที่สอดคล้องกัน

- ไม่เห็นด้วยจำนวน ๗ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) การกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม อาจทำให้ประชาชนไม่รับผิดชอบในการดูแลรักษา

(๒) เรียกเก็บค่าใช้น้ำจากผู้ที่ได้รับประโยชน์จากระบบน้ำที่จัดสร้างขึ้น

(๓) รัฐไม่ควรต้องรับภาระเรื่องการจัดให้มีระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมทั้งหมด แต่ควรให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาเพียงปรับลดค่าใช้จ่ายลงบางส่วน

(๔) ให้รัฐเป็นผู้รับภาระทั้งหมดทั้งในด้านการลงทุน และการดูแลรักษาคูน้ำหรือคูระบายน้ำ

- มีความเห็นอื่นจำนวน ๕ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

(๒) ในปัจจุบันประชาชนยังไม่มีบทบาทในการดูแลรักษาระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมมากเท่าที่ควร และงบประมาณในการปรับปรุงอาจมีเงินสูงเกินความสามารถของประชาชน

- (๓) ให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อสร้างด้วย เพราะเกษตรกรยังขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและคิดว่าเมื่อเกิดความเสียหายแล้วควรขอให้รัฐดำเนินการแก้ไขเพียงฝ่ายเดียว
- (๔) ให้รัฐจัดตั้งกองทุนให้แก่กลุ่มผู้ดูแลรักษาकुสงน้ำด้วย

๖. การกำหนดให้กลุ่มชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอให้รัฐดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดิน

- เห็นด้วยจำนวน ๒๐๗ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ให้กลุ่มชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อให้รัฐดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินได้อย่างเหมาะสม เพราะดำเนินการตามความต้องการของกลุ่มชุมชน ดังนั้น กลุ่มชุมชนควรมีส่วนร่วมและผลักดันให้บรรลุผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม กลุ่มชุมชนจะต้องมีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น และสามารถแสดงเจตจำนงออกมาได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมได้ว่าต้องการให้รัฐดำเนินการอย่างไร โดยรัฐจะต้องตอบสนองให้ทันต่อความต้องการด้วย

(๒) จะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยความสมัครใจไม่เป็นการบังคับประชาชน และจัดระบบน้ำให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

(๓) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้มีอาสาสมัครดูแลรักษาระบบน้ำ เพื่อเกษตรกรรมแทนพนักงานเจ้าหน้าที่

(๔) ให้มีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดิน

(๕) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเพื่อให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดิน เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนจำเป็นต้องเผยแพร่ความรู้ให้แก่ชาวบ้านด้วย และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารด้วย

(๖) จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้นในท้องที่ที่จะดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยเห็นควรกำหนดให้มีค่าตอบแทนสำหรับคณะกรรมการชุมชนด้วย และควรมีการบริหารจัดการภายในกลุ่มชุมชน เช่น การแต่งตั้งประธานและรองประธานกลุ่มชุมชน

(๗) มีบทบัญญัติกำหนดให้รัฐต้องผูกพันปฏิบัติตามความต้องการของกลุ่มชุมชนด้วย

- ไม่เห็นด้วยจำนวน ๒ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ปัจจุบันชาวบ้านยังมีความรู้เรื่องการจัดระบบกระจายน้ำไม่เพียงพอจึงอาจทำให้เกิดอุปสรรคในการรวมกลุ่มชุมชน

- มีความเห็นอื่นจำนวน ๓ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ร่างพระราชบัญญัติยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ

(๒) ให้กลุ่มชุมชนดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเอง

๗. การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนผังแสดงคูส่งน้ำหรือ
คูระบายน้ำ หรือประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพิจารณาแผนผังโครงการจัดรูปที่ดิน
เบื้องต้นที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดทำขึ้น และเสนอแนะการปรับปรุงแผนผังโครงการจัดรูป
ที่ดินเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

- เห็นด้วยจำนวน ๒๐๖ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ให้คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่ประสานความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่
รวมทั้งทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ และสอบถามความเห็นของเจ้าของที่ดินในพื้นที่ที่จะ
ดำเนินการจัดทำระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมด้วย

(๒) การคัดเลือกคณะกรรมการชุมชนต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมควรถูกกำหนด
กระบวนการและหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกให้ชัดเจน และคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกให้
ปฏิบัติหน้าที่จะต้องทำหน้าที่ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดูแลคันส่งน้ำหรือคูระบายน้ำได้

(๓) การมีคณะกรรมการชุมชนจะทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างคล่องตัวและ
ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกร ทำให้การดำเนินการจัดรูปที่ดินสามารถ
ดำเนินการได้รวดเร็วขึ้น

(๔) ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียจะได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของรัฐและรัฐสามารถ
ดำเนินการได้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

(๕) ควรกำหนดหลักเกณฑ์การทำงานของคณะกรรมการชุมชน การจัดทำแผนผัง
แสดงคูส่งน้ำหรือคูระบายน้ำ และการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจน

(๖) ประชาชนในพื้นที่และเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ใช้น้ำเพื่อดำเนินการด้านเกษตรกรรม
ย่อมมีความเข้าใจในสภาพปัญหาและรู้สภาพแปลงนาของตนเองเป็นอย่างดี

(๗) ควรมีการทำประชาคมก่อนที่จะมีการสร้างคันและคูน้ำด้วย

(๘) การทำแผนผังควรต้องมีความละเอียดในระดับใด เนื่องจากปัจจุบันแผนที่
ความละเอียดมากแล้ว การจัดทำแผนผังแสดงแนวเขตคันและคูน้ำควรกระทบกระเทือนสิทธิใน
การใช้ประโยชน์ของเจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินให้น้อยที่สุด

- ไม่เห็นด้วยจำนวน - คน

๘. การกำหนดคุณสมบัติและความเชี่ยวชาญของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการ
จัดรูปที่ดินกลางจะทำให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญอันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการ
ให้บรรลุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการจัดรูปที่ดิน

- เห็นด้วยจำนวน ๑๙๗ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการจัดรูป
ที่ดินกลางให้ชัดเจน เพื่อให้การคัดเลือกเป็นไปด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรม

(๒) กำหนดคุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิว่าจะต้องเป็นบุคคลผู้มีความรู้และ
ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดรูปที่ดินอย่างแท้จริง เพื่อประโยชน์แก่เกษตรกรโดยตรง

(๓) ควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอายุที่มีความรู้ความสามารถและยังมีศักยภาพในการทำงานได้เข้ามาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางได้ด้วย เนื่องจากบุคคลดังกล่าวมีความรู้ความเชี่ยวชาญอันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดรูปที่ดิน

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิควรมาจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ และมีประสบการณ์ในการทำงานมากจะช่วยทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

(๕) ควรกำหนดคุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องเป็นผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน หรือจะต้องเป็นคนในพื้นที่ด้วย

(๖) ควรให้มีการรับฟังความเห็นของประชาชนก่อนดำเนินการคัดเลือก

- ไม่เห็นด้วยจำนวน ๓ คน

สนับสนุนให้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

- มีความเห็นอื่นจำนวน ๑ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ร่างกฎหมายฉบับนี้เมื่อมีผลใช้บังคับแล้วจะมีผลกระทบต่อประชาชนมาก จึงควรคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ

๙. การปรับปรุงกระบวนการจัดรูปที่ดินโดยการลดขั้นตอนในการดำเนินการ

- เห็นด้วยจำนวน ๑๘๒ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ให้มีความสำคัญกับประสิทธิภาพในการดำเนินการจัดรูปที่ดินควบคู่ไปกับการลดขั้นตอนการดำเนินการด้วย

(๒) มีมาตรการตรวจสอบการดำเนินการในกระบวนการจัดรูปที่ดินให้มีความโปร่งใสและชอบธรรมด้วย

(๓) กำหนดขั้นตอนการจัดรูปที่ดินตามกฎหมายให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพราะการลดขั้นตอนการดำเนินการอาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ ควรต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบ

(๔) ตัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นในกระบวนการจัดรูปที่ดินออก เนื่องจากปัจจุบันประสบปัญหาความล่าช้าในทางปฏิบัติ อาจมีการเปลี่ยนแปลงผู้ครอบครองที่ดินในระหว่างดำเนินการซึ่งเกิดปัญหาว่าผู้ครอบครองคนใหม่อาจไม่ต้องการให้มีการจัดรูปที่ดินแล้ว ควรปรับระยะเวลาในการดำเนินการให้น้อยลง

(๕) ควรให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในท้องที่ก่อนการดำเนินการ

(๖) ควรกำหนดกระบวนการที่มีความยืดหยุ่นเพราะมีกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ด้วยแล้ว

- ไม่เห็นด้วยจำนวน ๕ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) การลดขั้นตอนการดำเนินการจะไม่สอดคล้องกับการบริหารจัดการ

(๒) ขั้นตอนการดำเนินการมีความเหมาะสมแล้วก็ไม่จำเป็นที่จะต้องลดขั้นตอนแต่ควรลดระยะเวลาให้สั้นลง

- มีความเห็นอื่นจำนวน ๖ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ไม่เห็นด้วยกับการลดขั้นตอนการดำเนินการ โดยเสนอให้กระชับขั้นตอนการดำเนินการ โดยเฉพาะเรื่องการประชุมกันระหว่างหน่วยงานมากกว่า

(๒) ควรพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวถือว่าเป็นการรอนสิทธิของประชาชน

(๓) ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นลง

๑๐. การแก้ไขเพิ่มเติมเหตุแห่งการโอนสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินโดยให้โอนแก่ทายาทโดยธรรมได้ และการกำหนดให้ผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมายเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาอนุญาตให้มีการโอนสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้ จะทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความคล่องตัวมากขึ้น และเป็นประโยชน์แก่เจ้าของที่ดิน

- เห็นด้วยจำนวน ๑๙๕ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) การพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการโอนสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินจะต้องกระทำด้วยความรอบคอบ โดยคำนึงถึงกฎ ระเบียบ และข้อบังคับด้วย

(๒) ควรพิจารณาอนุญาตให้มีการโอนตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้จะเป็นผลดีเนื่องจากเกษตรกรในเขตจัดรูปที่ดินบางรายขายและโอนให้กับนายทุนเพื่อใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหากับที่ดินข้างเคียง

(๓) ควรพิจารณาเรื่องการคุ้มครองพื้นที่การเกษตรควบคู่ไปด้วย

(๔) กำหนดเวลาห้ามโอนจะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง เห็นว่าเป็นการจำกัดสิทธิของเจ้าของที่ดินมากเกินไป เพราะมีการประชุมเพียงปีละครั้งซึ่งล่าช้าต่อความต้องการของเจ้าของที่ดิน

(๕) ควรกำหนดไว้ด้วยว่าเมื่อโอนสิทธิแล้วห้ามมิให้ทำลายหรือยกเลิกระบบน้ำเพื่อการเกษตรกรรมที่ได้สร้างไว้ เพื่อป้องกันนายทุนนำที่ดินไปแปลงสภาพเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่นและมีการทำลายระบบน้ำ

(๖) กำหนดให้การโอนสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินครอบคลุมถึงการซื้อขายด้วย

(๗) ยกเว้นค่าใช้จ่ายในการโอนกรรมสิทธิ์

- ไม่เห็นด้วย จำนวน ๑ คน

- มีความเห็นอื่นจำนวน ๒ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ให้โอนสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินให้แก่ผู้อื่น โดยไม่จำกัดเฉพาะการโอนให้แก่ทายาทโดยธรรม โดยมีเงื่อนไขกำหนดให้ผู้รับโอนต้องนำที่ดินไปใช้เพื่อเกษตรกรรมเท่านั้น

(๒) เมื่อที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของเกษตรกรจึงไม่ควรจำกัดสิทธิใด ๆ

๑๑. การที่รัฐรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการจัดรูปที่ดินจะมีส่วนสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการมากขึ้น

- เห็นด้วยจำนวน ๑๙๕ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) พิจารณาแผนนโยบายในระยะยาวของรัฐประกอบการพิจารณาการรับภาระค่าใช้จ่ายของรัฐด้วย

(๒) ควรให้มีการเรียกเก็บค่าตอบแทนในการจัดรูปที่ดินกลับคืนรัฐด้วย เนื่องจากรัฐได้รับการลงทุนไปมากแล้ว

(๓) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับภาระค่าใช้จ่ายด้วย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนมากขึ้น โดยอาจเปิดโอกาสให้มีการผ่อนชำระที่หลังได้ หรือเรียกเก็บเมื่อมีการโอนกรรมสิทธิ์

(๔) ควรพิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่ ความต้องการของชุมชน และแผนนโยบายในระยะยาวของรัฐประกอบการพิจารณาการรับภาระค่าใช้จ่ายของรัฐด้วย

(๕) ควรยกเว้นค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมระบบน้ำเพื่อการเกษตรกรรมด้วย

- ไม่เห็นด้วยจำนวน ๑๓ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ให้ประชาชนเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายด้วย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนมากขึ้น

(๒) การกำหนดให้รัฐรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการจัดรูปที่ดินอาจก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคและไม่เป็นธรรมสำหรับเกษตรกรในที่ดินที่ได้เสียค่าใช้จ่ายไปแล้วตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๑๗

(๓) การที่รัฐรับภาระส่งผลให้ประชาชนขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมและหวงแหน เพราะประชาชนไม่ต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายนั้น

(๔) เกษตรกรจะรอให้รัฐดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว หากเป็นกรณีที่ใช้งบประมาณไม่มาก ควรกำหนดให้เกษตรกรมีส่วนร่วมตามความเหมาะสมเท่าที่ไม่เกินความสามารถของเกษตรกร

- มีความเห็นอื่นจำนวน ๒ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) การมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้จากฝ่ายรัฐ

(๒) ทำให้ประชาชนไม่มีจิตสำนึกในการหวงแหนสาธารณสมบัติ จึงควรสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย

๑๒. การกำหนดสถานะของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางและสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานจัดรูปที่ดินและทำให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

- เห็นด้วยจำนวน ๑๘๕ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) ควรพิจารณาความต่อเนื่องในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางและสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดด้วย

(๒) คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางต้องขอความเห็นจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดก่อนมีการเสนอโยกย้ายต่าง ๆ

(๓) มีมาตรการตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งมีมาตรการในการลงโทษกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยมิชอบด้วย

(๔) มีกระบวนการติดตามการได้รับประโยชน์จากการจัดรูปที่ดินว่าประชาชนได้รับประโยชน์คุ้มค่าหรือไม่

(๕) บทบัญญัติต้องมีความชัดเจน และระมัดระวังเรื่องของความซ้ำซ้อนกันระหว่างอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าวด้วย

- ผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน - คน

- มีความเห็นอื่นจำนวน ๓ คน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(๑) กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและจังหวัดได้

(๒) การกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดต้องมีความชัดเจน และกำหนดอำนาจหน้าที่ของโครงการปฏิบัติการคั้นคูนน้ำเพิ่มเติม เพราะโครงสร้างของกรมชลประทานในปัจจุบันมีตำแหน่งผู้อำนวยการโครงการปฏิบัติการคั้นและคูนน้ำที่ ๑ - ๑๗ ซึ่งครอบคลุมเขตชลประทานทั่วประเทศ จะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

๑๓. ความเห็นเพิ่มเติมอื่น

๑๓.๑ บทกำหนดโทษ

(๑) เสนอให้แก้ไขคำว่า “ไม่อำนวยความสะดวก” ในร่างมาตรา ๖๘ (๑) เป็น “ขัดขวาง” เนื่องจากคำว่า “ไม่อำนวยความสะดวก” เป็นคำที่กว้างเกินไป

(๒) มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๖๙ กำหนดให้ผู้ไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการวางไว้มีความผิด แต่ไม่ได้กำหนดให้มีการนำระเบียบหรือข้อบังคับดังกล่าวไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาแต่อย่างใด

(๓) มีข้อสังเกตว่า การกำหนดให้ผู้ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และวิธีการ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดตามมาตรา ๒๗ เป็นความผิด แต่จากการพิจารณาสาระของร่างมาตรา ๒๗ กลับปรากฏว่าเป็นอำนาจของอธิบดี จึงไม่สอดคล้องกัน

(๔) การกำหนดให้อธิบดีกรมชลประทานเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการเปรียบเทียบได้ แต่เพียงผู้เดียวอาจเกิดความไม่สะดวกในทางปฏิบัติ จึงควรระบุเพิ่มให้อธิบดีกรมชลประทานสามารถมอบหมายให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นมีอำนาจในการดำเนินการเปรียบเทียบด้วย

(๕) บทกำหนดโทษจะต้องพิจารณาความเหมาะสมหรือผลกระทบต่อชุมชน ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ

๑๓.๒ ความยินยอมของประชาชน

การจัดทำระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดิน ควรกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนซึ่งอาศัยในพื้นที่ด้วย

๑๓.๓ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ก่อสร้าง

ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การดำเนินการในขั้นตอนนี้ยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด แต่ปรากฏว่าในร่างมาตรา ๑๙ และร่างมาตรา ๒๕ กำหนดให้ที่ดินที่ใช้ในการก่อสร้างหรือทรัพย์สินที่ได้มาถือเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมชลประทาน ดังนั้นบุคคลใดจะเป็นผู้พิจารณาเรื่องการกันเขตออกจากโฉนดหรือเป็นการออกโฉนดเฉพาะส่วนและจะกำหนดในขั้นตอนใด

๑๓.๔ อำนาจในการประกาศแผนผัง

ร่างมาตรา ๒๔ เมื่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้เห็นชอบกับแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใดแล้ว ให้เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อประกาศแนวเขต การประกาศแผนผังควรให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่ในส่วนของ การแก้ไขผังก็อาจเป็นอำนาจของอธิบดีกรมชลประทานได้

๑๓.๕ การกันแนวเขตออกจากแปลงที่ดินของเกษตรกร

การกันแนวเขตออกจากแปลงที่ดินของเกษตรกรจะทำให้โครงสร้างที่ดำเนินการอยู่ดูแลรักษาได้ง่าย

๑๓.๖ การก่อสร้างคันและคูน้ำ

การดำเนินการก่อสร้างคันและคูน้ำที่ผ่านมากำลังน้ำในเขตโครงการจัดรูปที่ดินจะมีระดับต่ำกว่าคูส่งน้ำในเขตชลประทานและอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าพื้นที่นาของเกษตรกร

๑๓.๗ รูปแบบการเขียนกฎหมาย

กฎหมายควรมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายคือเกษตรกร ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์

ผลการศึกษากฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำ และกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม*

จากการศึกษากฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำและกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้วนั้น ปรากฏผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว ดังต่อไปนี้^๑

๑. สภาพปัญหาการใช้บังคับพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗

ก. พระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕

การจัดทำคูน้ำไปสู่พื้นที่เกษตรในแปลงไร่นา (On-Farm Development) เป็นการกำหนดเส้นทางในการลำเลียงและแพร่กระจายน้ำ (Water Distribution) จากระบบคลองชลประทานให้ทั่วถึงทุกแปลงและระบายน้ำทิ้งเมื่อเกินความต้องการ นอกจากนี้ การจัดทำคูน้ำตามกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำยังเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในอนาคต เนื่องจากมีการกำหนดให้เจ้าของที่ดินต้องจัดทำคันและคูน้ำในเขตที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาให้พระราชบัญญัติคันและคูน้ำมีผลใช้บังคับ อันเป็นการกำหนดเส้นทางลำเลียงหรือแพร่กระจายน้ำที่มีการวางแผนในเบื้องต้นสำหรับเขตพื้นที่ดังกล่าว เพียงแต่ไม่มีการดำเนินการจัดแปลงรูปที่ดินใหม่เท่านั้น ประกอบกับการจัดทำคันหรือคูน้ำนั้นเป็นการบริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด แนวความคิดในการจัดทำคันและคูน้ำตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำจึงยังคงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการทำเกษตรกรรมสำหรับประเทศไทย

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาโครงสร้างของพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ และปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ ผู้วิจัยเห็นว่าบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำที่กำหนดไว้เกือบทั้งหมด นอกจากจะล้าสมัย ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคม วิชาการเกษตรกรรมแผนใหม่ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการเกษตรที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในปัจจุบันแล้ว นอกจากนี้ บทบัญญัติบางมาตราแม้จะมีการกำหนดไว้ในกฎหมายแต่ก็ไม่ได้มีการนำไปปรับใช้ในทางปฏิบัติเลยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้บทบัญญัติในส่วนนี้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ เช่น บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดทำคันกันหรือกักเก็บน้ำโดยเจ้าของที่ดิน ซึ่งการจัดทำคันกันหรือกักเก็บน้ำนั้นแม้จะมีความจำเป็นอยู่บ้างแต่ก็เป็นเพียงบางพื้นที่ หรือขึ้นอยู่กับลักษณะหรือชนิดของพืชที่ทำการเพาะปลูกหรือทำการเกษตรในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องใช้หรือกักเก็บน้ำไว้ใช้ที่แตกต่างกันออกไป เช่น การปลูกข้าวจำเป็นต้องมีการกักเก็บน้ำไว้ในแปลงนาในบางช่วงของการเพาะปลูก การจัดทำคันกันหรือกักเก็บน้ำจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับกรณีดังกล่าว ในขณะที่การเพาะปลูกพืชบางชนิดหรือบางประเภทไม่มีความจำเป็นต้องใช้น้ำในปริมาณที่มาก เป็นต้น ดังนั้น ในบางกรณี

* เรียบเรียงโดย พชรา พุกเศรษฐี วิทยากรปฏิบัติการ กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

^๑ ที่มา : มุณินิสถาบันวิจัยกฎหมาย ,บทสรุปสำหรับผู้บริหาร, (โครงการศึกษาวิเคราะห์ ปรับปรุง และรวมกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำและกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, ๒๕๕๔) (เล่ม ๑) หน้า๑-๑๓ และหน้า ๑๕-๑๖ ,เสนอ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การจัดทำคั่นกันหรือกักเก็บน้ำจึงอาจไม่มีความจำเป็น นอกจากนี้พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังควรจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วิชาการเกษตรแผนใหม่ และเทคโนโลยีการเกษตรในปัจจุบัน โดยจะต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย เช่น บทบัญญัติที่กำหนด ให้เจ้าของที่ดินมีหน้าที่จัดทำคั่นกันแล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติคั่นและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ใช้บังคับในท้องที่นั้น เป็นตัวอย่างบทบัญญัติที่กำหนดไว้แต่ไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ในทางปฏิบัติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หรือการกำหนดให้เจ้าของที่ดินต้องทำคั่นขึ้นเพื่อใช้กักหรือกั้นน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูกนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่บุคคลย่อมมีสิทธิซึ่งทรัพย์สินของตน เป็นต้น ทั้งนี้ แม้ว่าบทบัญญัติที่มีลักษณะเช่นนี้จะเป็นการกำหนดหน้าที่ให้แก่เจ้าของที่ดินที่จะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดก็ตาม แต่ก็ถือเป็นบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมในยุคสมัยปัจจุบัน การจะใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นประการใดหรือสมควรจัดทำคั่นและคูน้ำในที่ดินของตนหรือไม่นั้น ควรที่จะเป็นดุลพินิจของเจ้าของที่ดินที่จะเป็นผู้พิจารณาด้วยตนเอง หากว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าวไม่เป็นการขัดต่อกฎหมายใด ซึ่งเจ้าของที่ดินในบริเวณที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตท้องที่ให้พระราชบัญญัติคั่นและคูน้ำใช้บังคับในท้องที่นั้นอาจมีความประสงค์ที่จะใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อการอื่นที่มีใช้เกษตรกรรมก็อาจไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำคั่นกันหรือกักเก็บน้ำก็ได้

นอกจากสภาพปัญหาตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติคั่นและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำระบบลำเลียง และแพร่กระจายน้ำเพื่อเกษตรกรรมที่สมควรปรับปรุงให้มีความทันสมัย และมีกลไกรองรับเพื่อให้การจัดทำระบบลำเลียงและแพร่กระจายน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการบริหารจัดการระบบดังกล่าวสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างกลไกในการสนับสนุน ส่งเสริม สร้างจิตสำนึก และสร้างแรงจูงใจแก่เกษตรกร และชุมชนในการมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการดำเนินการและบริหารจัดการระบบลำเลียงและแพร่กระจายน้ำในพื้นที่ของตนให้มากยิ่งขึ้นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายยอมรับและพร้อมที่จะปฏิบัติตามทำให้กลไก มาตรการ และนโยบายของรัฐเกี่ยวกับภาคการเกษตรและการสงวนรักษาไว้ซึ่งพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ข. พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗

สำหรับการจัดรูปที่ดินไม่ว่าเป็นการจัดรูปที่ดินเพื่อการเกษตร หรือการจัดรูปที่ดินเพื่อวัตถุประสงค์อื่นล้วนแต่ประสงค์จะปรับปรุงโครงสร้างที่ดินในพื้นที่ดังกล่าวให้เกิดมีความสมดุล ซึ่งถือเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศอย่างกว้างขวาง ซึ่งกรณีของการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ นั้น เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมที่ใช้ในการเพาะปลูก โดยให้ความสำคัญกับแหล่งน้ำและการกระจายน้ำชลประทานอย่างพอเพียงและทั่วถึง คูส่งน้ำและคูระบายน้ำจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการจัดทำทางลำเลียงหรือถนนเข้าถึงพื้นที่การเกษตรทุกแปลง และปรับปรุงพื้นที่เพาะปลูกเพื่อให้ใช้ทำประโยชน์ได้อย่างสูงสุด โดยการจัดรูปแปลงหรือสลับแปลงเพาะปลูกเดิมเสียใหม่เพื่อให้เกิดความสะดวกและเหมาะสมต่อการเพาะปลูก รวมถึงการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การจำหน่ายและการทำเกษตร พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ จึงเป็นกฎหมายที่วางกรอบการคุ้มครองพื้นที่การเกษตรไว้อย่างดี

หลายชั้น โดยอาจกล่าวได้ว่า หากสามารถดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มากเท่าไรก็เท่ากับอนุรักษ์พื้นที่การเกษตรได้มากขึ้นเท่านั้น เพราะการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่เพียงแต่ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ สามารถทำการเกษตรได้ตลอดเวลาจึงทำให้มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงและมีรายได้มากขึ้น รวมถึงการลดต้นทุนการผลิต เพราะมีระบบคูส่งน้ำ คุระบายน้ำ และถนนเข้าแปลงไร่นาของเกษตรกรทุกแปลง หากยังเป็นการบริหารจัดการน้ำในไร่นาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลดีต่อการบริหารจัดการน้ำโดยรวมไปด้วย ซึ่งจะทำให้เกษตรกรเจ้าของที่ดินทุกรายในเขตโครงการจัดรูปที่ดินเกิดความหวงแหนที่ดินของตน ซึ่งจะมีมูลค่าเพิ่มเนื่องจากเป็นที่ดินที่เหมาะสมและมีศักยภาพในการประกอบอาชีพเพราะมีระบบชลประทานเข้าช่วยอันเป็นการป้องกันมิให้การเปลี่ยนมือในที่ดินไปสู่กลุ่มทุน และเป็นการสงวนและรักษาไว้ ซึ่งพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมนั่นเอง ทั้งนี้หากเปรียบเทียบการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเสมือนการตัดถนนแล้วก็อาจกล่าวได้ว่า การจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นการสร้างทางสัญจรให้น้ำไหลสะดวก และเป็นไปตามทิศทางที่กำหนด อันเป็นการแก้ไขปัญหาแห้งแล้งยามน้ำขาดแคลนได้ดี และสร้างความเจริญให้กับพื้นที่บริเวณดังกล่าวและพื้นที่ใกล้เคียง

จากการศึกษาสาระและสภาพปัญหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้ในภาพรวม พบว่า โครงสร้างและสาระของกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในปัจจุบันถือว่าเป็นกฎหมายที่มีประสิทธิภาพฉบับหนึ่ง โดยเฉพาะในส่วนของโครงสร้างและหลักการในการตรากฎหมายค่อนข้างมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมและวิถีชีวิตของไทยที่เป็นประเทศเกษตรกรรม โดยมีกลไกต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ เช่น การให้อำนาจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแปลงที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อย จัดแบ่งแปลงที่ดินใหม่ จัดระบบสาธารณูปโภคหรือการลำเลียงหรือขนส่งผลิตผลทางการเกษตรกรรม ให้สามารถเป็นไปโดยสะดวกรวดเร็ว อันเป็นการลดต้นทุนในการผลิต รวมทั้งการใช้หลักความยินยอมหรือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเจ้าของที่ดินภายในโครงการดังกล่าวเป็นหลัก

อย่างไรก็ดี ในกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายปัจจุบันยังคงมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้างในบางประการ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นจากจำนวนการเกิดขึ้นใหม่ของโครงการจัดรูปที่ดินในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศที่มีจำนวนไม่มากนัก ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา หรือความล่าช้าในการดำเนินการจัดรูปที่ดินภายหลังจากการประกาศเป็นเขตสำรวจเพื่อกำหนดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินให้ประสบผลสำเร็จตามกำหนดเวลาและเป้าหมายที่กำหนดไว้ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีทั้งกรณีที่เกิดขึ้นจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยตรงที่ได้กำหนดกลไกหรือขั้นตอนไว้อย่างซับซ้อนหรือไม่เอื้ออำนวยต่อการเกิดขึ้นใหม่ของโครงการจัดรูปที่ดิน ตั้งแต่ก่อนการประกาศเขตสำรวจ การประกาศเขตสำรวจแล้ว จนถึงการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่ใดให้เป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน และการดำเนินการปลิกย่อยภายหลังจากการตราพระราชกฤษฎีกาแล้ว เพื่อให้การจัดรูปที่ดินเป็นไปอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เช่น การรังวัดแบ่งแยกที่ดินเพื่อการออกโฉนดที่ดินให้เป็นไปตามแปลงที่ดินที่จัดรูปใหม่ โดยเป็นที่ยอมรับว่าการดำเนินการในบางขั้นตอนนั้นใช้เวลาในการดำเนินการค่อนข้างนาน ปัญหาด้านนโยบายของรัฐที่ขาดความชัดเจนแน่นอนและไม่ได้รับงบประมาณอย่างพอเพียงทำให้การดำเนินการขาดความต่อเนื่องก็เป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่ทำให้การจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่บรรลุเป้าหมาย

นอกจากนี้ ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่แก้ไขปัญหา โดยอาศัยหลักรัฐศาสตร์มากกว่านิติศาสตร์ เช่น กรณีที่ดินที่อยู่ในโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้มีการซื้อขายเปลี่ยนมือไปอยู่ในมือของกลุ่มทุนทั้งที่มีได้เป็นเกษตรกร หรือมีการนำที่ดินดังกล่าว ไปใช้ประโยชน์ประเภทอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม ซึ่งขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรมที่กำหนดห้ามมิให้เปลี่ยนการใช้ประโยชน์ในที่ดินบริเวณที่กำหนดเป็นเขตจัดรูปที่ดิน ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งซึ่งพบได้ในการศึกษาสภาพปัญหาในครั้งนี้ แต่ก็เป็นที่เข้าใจได้ว่าปัญหาดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและจะสร้างความขัดแย้งระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่และชุมชนหรือเกษตรกรซึ่งมีผลทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่และการเกิดขึ้นใหม่ของโครงการจัดรูปที่ดิน เป็นไปด้วยความลำบากยิ่งขึ้น ปัญหาที่พบอีกประการหนึ่งเป็นปัญหาเชิงทัศนคติและสภาพของ สังคมและวัฒนธรรมของไทยที่ประชาชนมักจะมีความหวงแหนที่ดินของตน และมีข้อวิตกกังวลเกี่ยวกับ จำนวนที่ดินที่จะได้รับหากยินยอมสละที่ดินเพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งปัญหาประการ สุดท้ายนี้แม้จะใช้เวลานานในการแก้ไขแต่ก็สามารถดำเนินการได้โดยการเร่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ชุมชน หรือกลุ่มเกษตรกรและผู้ที่อยู่ในเขตที่จะทำการจัดรูปที่ดินได้เกิดความเข้าใจและทราบถึง ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดรูปที่ดินดังกล่าวอย่างแท้จริง

ดังนั้น หากจะสรุปสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจาก ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ ๔ ประเด็น ได้แก่

๑) โครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

๒) โครงสร้างของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

๓) ขั้นตอนและกระบวนการในการจัดรูปที่ดิน

๔) บทกำหนดโทษ

๑) โครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

โดยที่อำนาจของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ จัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ มีลักษณะของการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่คณะกรรมการจัดรูป ที่ดินกลางเป็นหลัก คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางจึงต้องเป็นผู้พิจารณาในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ การจัดรูปที่ดินทำให้ขาดความคล่องตัวในทางปฏิบัติ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นในความเห็น ของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ในบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง อำนาจ ในการพิจารณาอนุญาตโอนสิทธิในที่ดินของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางตามพระราชบัญญัติ จัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (เรื่องเสร็จที่ ๗๖๓/๒๕๕๑) ซึ่งวินิจฉัยไว้ว่า คณะกรรมการ จัดรูปที่ดินกลางไม่อาจมอบอำนาจในการพิจารณาอนุญาตโอนสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้แก่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดหรือหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดได้ เนื่องจากมาตรา ๔๔ มิได้ให้อำนาจคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางในการมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทนได้ดังเช่นที่บัญญัติ ไว้ในมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ดังนั้น การกระจายอำนาจของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางในการพิจารณาบางเรื่องที่มีได้เป็นเรื่อง ที่มีผลกระทบต่อนโยบายการจัดรูปที่ดินอย่างเป็นสาระสำคัญ หรือเป็นการปฏิบัติงานตามปกติธุระ

โดยการมอบหมายให้ผู้อื่นหรือคณะบุคคลเป็นผู้ดำเนินการแทนตนได้ เช่น การอนุญาตตามมาตรา ๔๔ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางในบางเรื่องสามารถดำเนินการได้รวดเร็วและมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ โดยที่การปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้มีการกำหนดหน่วยงานของรัฐขึ้นใหม่ พร้อมทั้งปรับปรุงภารกิจของหน่วยงานของรัฐต่างๆ ให้มีความเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดตั้งกรมทรัพยากรน้ำ ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะในการจัดทำนโยบายและแผน และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ บริหารจัดการ พัฒนา อุนรักษ์ พื้นฟู รวมทั้งควบคุม ดูแล กำกับ ประสาน ติดตาม ประเมินผล และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ พัฒนาวิชาการ กำหนด มาตรฐาน และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านทรัพยากรน้ำ ทั้งระดับภาพรวมและระดับลุ่มน้ำ เพื่อการจัดการ ทรัพยากรน้ำในภาพรวมที่เป็นเอกภาพและยั่งยืน ประกอบกับการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น จำเป็นต้องมีการจัดทำระบบขนส่งเพื่อใช้เป็นเส้นทางลำเลียง และอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกร ในพื้นที่โครงการจัดรูปที่ดินในการเข้าถึงพื้นที่ทำการเกษตรของตน และขนส่งผลผลิตการเกษตรออก จากพื้นที่การเกษตรเพื่อจำหน่าย อีกทั้งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในปัจจุบัน ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการต่างๆ ในเขตพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน เนื่องจากมีความใกล้ชิด และทราบถึงความต้องการหรือ สภาพปัญหาของชุมชนต่างๆ ในเขตพื้นที่โครงการได้เป็นอย่างดี ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของ คณะกรรมการจัดรูปที่ดิน โดยเฉพาะคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ จะพบว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการ ในปัจจุบันนั้นเป็นกรรมการโดยตำแหน่งจากภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ และยังไม่ครอบคลุมถึงหน่วยงานของ รัฐบางหน่วยงานตามที่ได้กล่าวถึงข้างต้น หรือที่จะมีส่วนสนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินการจัดรูป ที่ดินประสบผลสำเร็จ เป็นเอกภาพและการบูรณาการร่วมกันของภาครัฐ

๒) โครงสร้างของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

เมื่อพิจารณาโครงสร้างของสำนักงานจัดรูปที่ดินตามกฎหมายมีวัตถุประสงค์ จะให้มีลักษณะองค์การมหาชนหรือหน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สามารถดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว และคล่องตัว แต่โดยที่กฎหมายไม่ได้กำหนดสถานะองค์กรที่ชัดเจน จึงก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงาน กล่าวคือ มีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายไปสังกัดหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น สำนักงานปลัดกระทรวง และกรมชลประทาน ซึ่งเป็นหน่วยงาน ที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ที่สามารถจัดตั้งงบประมาณในการดำเนินงานได้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ถูก กำหนดให้อยู่ในสังกัดของหน่วยงานที่ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญจะส่งผลให้การดำเนินการ จัดรูปที่ดินไม่มีความต่อเนื่องและไม่เป็นเอกภาพ โดยเมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ คล้ายคลึงกัน คือ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) ที่กฎหมายกำหนดให้มีสถานะ เป็นกรม ซึ่งเป็นนิติบุคคลทำให้สามารถดำเนินงานและตั้งงบประมาณได้ด้วยตนเอง จึงมีความเป็นอิสระ และคล่องตัวกว่า

นอกจากนี้ โดยที่การแต่งตั้งหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง และหัวหน้า สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด ในกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในปัจจุบันได้กำหนดให้ เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้ง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า

เมื่อพิจารณาโครงสร้างและสภาพของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง และสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด ตามที่ได้วิเคราะห์ข้างต้นแล้ว การให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการแต่งตั้งหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง และหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด จึงทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการภายในองค์กร และการบังคับบัญชา และไม่สอดคล้องกับระบบบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบัน

๓) ขั้นตอนและกระบวนการในการจัดรูปที่ดิน

การที่พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ บัญญัติขั้นตอนให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมายดำเนินการสอบถามความสมัครใจ จากเจ้าของที่ดินทุกรายในท้องที่นั้นว่าจะให้ดำเนินการจัดรูปที่ดินหรือไม่ และหากเจ้าของที่ดินมีจำนวน เกินถึงหนึ่งของบรรดาเจ้าของที่ดินทั้งหมดยินยอม จึงจะดำเนินการออกประกาศกำหนดให้ท้องที่ที่จะ สำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้ เพื่อทำการสำรวจและทำเครื่องหมาย ระดับ ขอบเขต หรือสร้าง หมุดหลักฐานการแผนที่ ก่อนที่จะดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในท้องที่ใดให้เป็น เขตโครงการจัดรูปที่ดิน พร้อมทั้งระบุชื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายไว้ในพระราช กฤษฎีกาดังนั้น

แม้หลักเกณฑ์ในการดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยเฉพาะการได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ที่จะนำมาใช้เพื่อการจัดรูปที่ดินนั้นจะเป็นแนวทาง ที่มีการดำเนินการอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ประเทศไต้หวัน หรือประเทศเนเธอร์แลนด์ ก็ตาม แต่กระบวนการ และขั้นตอนในการดำเนินการจัดรูปที่ดินตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ปัจจุบันค่อนข้างมีความ ยุ่งยาก ซับซ้อน และต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนการประกาศกำหนดเขต สำรวจ การตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง ที่บัญญัติ ให้ระบุที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อื่นที่อยู่ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน พร้อมทั้งรายชื่อเจ้าของหรือ ผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายด้วย จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบความสมบูรณ์และ ความถูกต้องก่อนการตราพระราชกฤษฎีกา โดยเฉพาะในกรณีที่จำนวนเจ้าของที่ดินมีจำนวนมาก จึงก่อให้เกิดภาระและความยุ่งยากต่าง ๆ จนทำให้การดำเนินงานล่าช้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ การรังวัดแบ่งแยกและการออกโฉนดที่ดินภายหลังการตราพระราชกฤษฎีกา และการคัดค้านเกี่ยวกับ สิทธิในที่ดินของเจ้าของที่ดินตามมาตรา ๓๔ ย่อมส่งผลถึงความล่าช้าในการดำเนินการจัดรูปที่ดิน ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในโครงการฯ โดยรวมด้วย เช่นกัน

สำหรับมาตรการคุ้มครองพื้นที่ในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตั้งแต่การถูกกำหนดให้เป็น เขตสำรวจเพื่อการจัดรูปที่ดินจนถึงการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้น แม้จะเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดไว้ แต่มาตรการที่กำหนดไว้นั้นยังมีข้อบกพร่อง และขาดความเหมาะสมอยู่บ้างในบางกรณี เช่น กรณีการห้ามจำหน่ายหรือก่อให้เกิดภาระติดพันซึ่งที่ดิน ในท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ซึ่งมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้กำหนดห้ามมิให้มีการจำหน่ายด้วยประการใดๆ หรือก่อให้เกิดภาระติดพัน ใด ๆ ซึ่งที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินภายในระยะเวลาห้าปีนับแต่รัฐมนตรี ได้ประกาศกำหนดท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน โดยกรณีดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ยังมี ประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไปว่าในกรณีที่พระราชกฤษฎีกาได้ตราขึ้นโดยมีเขตหรือพื้นที่ที่จะ

กำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินน้อยกว่าขอบเขตที่กำหนดไว้ในประกาศเขตท้องที่จะสำรวจเพื่อกำหนดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินแล้ว การกำหนดห้ามมิให้จำหน่ายหรือก่อให้เกิดภาระติดพันใดๆ ซึ่งที่ดินดังกล่าวจะเหมาะสมหรือเป็นการกำหนดบทบาทบัญญัติที่กระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลในสาระสำคัญแห่งสิทธิที่เกินกว่าความจำเป็น อันเป็นการขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ เนื่องจากที่ดินที่ไม่ได้อยู่ภายในขอบเขตของแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นไม่ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการจัดรูปที่ดินอีกต่อไปแล้ว หรือกรณีการห้ามมิให้ออนสิทธิในที่ดินภายในห้าปี นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน เว้นแต่เป็นการตกทอดโดยทางมรดกหรือการโอนไปยังสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิกหรือโอนไปยังกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดินหรือเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว นั้น แม้บทบัญญัติดังกล่าวจะมีเจตนารมณ์เพื่อให้การใช้ที่ดินที่ได้จัดรูปที่ดินนั้นทำเกษตรกรรมและมีได้มีการแบ่งที่ดินออกเป็นแปลงเล็กแปลงน้อยนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า บทบัญญัติมาตรานี้ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและวิถีชีวิตของไทย และไม่เป็นที่ธรรมแก่เจ้าของที่ดินที่ไม่ประสงค์หรือไม่สามารถทำเกษตรกรรมอีกต่อไป โดยเฉพาะกรณีเจ้าของที่ดินยังมีชีวิตอยู่ แต่มีความจำเป็นหรือความประสงค์ที่จะโอนที่ดินให้แก่ทายาทเพื่อทำเกษตรกรรมในที่ดินแทนตน แต่ก็ไม่สามารถทำการโอนที่ดินนั้นให้แก่ทายาทได้โดยทันที ทั้ง ๆ ที่กรณีดังกล่าวก็มีได้มีความแตกต่างไปจากกรณีการโอนให้แก่ทายาททางมรดก และหากจะกล่าวอ้างว่าในกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่ได้กำหนดห้ามมิให้ออนที่ดินในเขตจัดรูปที่ดินอย่างเด็ดขาด ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ เจ้าของที่ดินสามารถขออนุญาตจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางได้ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณากระบวนการ ขั้นตอน และระยะเวลาในการดำเนินการในเรื่องนี้จำเป็นที่จะต้องใช้ระยะเวลาสักกระยะหนึ่งเช่นกัน เนื่องจากผู้มีอำนาจอนุญาตในกรณีนี้คือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเท่านั้น ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางในลักษณะรวมศูนย์นี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ข้างต้นแล้วเช่นกัน

ด้วยเหตุตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นอย่างสังเขปนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่า กระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมถึงมาตรการคุ้มครองเขตพื้นที่สำรวจ และเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายปัจจุบัน มีกระบวนการที่ยุ่งยาก ซับซ้อน และมีสภาพไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการเพื่อการจัดรูปที่ดิน สมควรที่จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อเอื้ออำนวยต่อกระบวนการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้สามารถดำเนินการไปได้ด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน โดยแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

๓.๑) การริเริ่มโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกระบวนการกำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

- การริเริ่มโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ในปัจจุบันการริเริ่มโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นเรื่องของภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยกลไกของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางที่จะเป็นผู้ริเริ่มในการกำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินและเสนอต่อรัฐมนตรีในการออกประกาศเป็นเขตสำรวจ และตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินในท้ายที่สุด

- กระบวนการในการกำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ในการดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น กำหนดให้ต้องดำเนินการประกาศเป็นเขตสำรวจเสียก่อน เพื่อให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปทำการอันจำเป็นเพื่อจัดทำเครื่องหมายระดับ ขอบเขต หรือแนวเขต โดยปักหลักหรือขุดร่องแนว ขุดดิน ตัด รานกิ่งไม้ และกระทำการอย่างอื่นแก่สิ่งที่เกิดขวางการสำรวจได้เท่าที่จำเป็น ควบคู่ไปกับการดำเนินการขอความยินยอมจากเจ้าของที่ดินในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว ก่อนที่จะตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินต่อไปเมื่อเจ้าของที่ดินจำนวนเกินกึ่งหนึ่งยินยอม และดำเนินการในรายละเอียดปลีกย่อยเพื่อความสมบูรณ์ครบถ้วนของการจัดรูปที่ดินภายหลังจากที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินใช้บังคับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรังวัดแบ่งแยกและออกโฉนดที่ดินพบว่ามีความล่าช้า

นอกจากนี้ โดยที่การจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในบางครั้งที่ดินที่จะทำการจัดรูปหรืออยู่ในโครงการจัดรูปนั้นอยู่ในเขตที่เป็นที่ธรณีสงฆ์ การจัดรูปที่ดินจึงไม่สามารถดำเนินการได้จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์กำหนดไว้ โดยการตราพระราชบัญญัติโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ธรณีสงฆ์ เว้นแต่เป็นการโอนให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐให้กระทำได้โดยพระราชกฤษฎีกา เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับคำผัดท้วงจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐนั้นแล้ว อันมีผลทำให้การจัดรูปที่ดินจะต้องชะลอการดำเนินการไว้ และไม่สามารถดำเนินการได้ทันเวลาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือในบางครั้งจะต้องลดจำนวนพื้นที่ที่จะดำเนินการจัดรูปที่ดินลงอันส่งผลกระทบต่อแผนการดำเนินการต่างๆ รวมทั้งการจัดทำผัง การจัดรูปที่ดินใหม่ หรือการจัดสาธารณูปโภคที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันได้เตรียมการไว้เป็นการล่วงหน้า เหมือนดังเช่น กรณีที่เกิดขึ้นในการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินในท้องที่ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งในท้ายที่สุดสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทาน ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการแก้ไขรูปแผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกาเพื่อมิให้ครอบคลุมถึงที่ดินที่ธรณีสงฆ์ของวัดโพธิ์ชัย และวัดคู้่งท่าเสา และตัดที่ดินที่ธรณีสงฆ์ของวัดทั้งสองแห่งดังกล่าวออกจากบัญชีรายชื่อแนบท้ายด้วย

๓.๒) การจัดทำผังการจัดรูปที่ดิน

ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในปัจจุบันการจัดทำผังรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน การกำหนดแหล่งที่อยู่อาศัย และกิจการสาธารณูปโภคที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงการกำหนดแปลงที่ดินที่จะจัดให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมและผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในการจัดรูปที่ดินนั้น กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ตามลำดับ ซึ่งในการจัดทำรายละเอียดต่างๆ ดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมิได้มีการสอบถามความเห็นหรือให้เจ้าของที่ดินหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ต้น ทำให้เจ้าของที่ดินบางรายที่ไม่เห็นด้วยต้องใช้สิทธิคัดค้านตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ และแม้ว่าในบทมาตราดังกล่าวจะกำหนดให้การจัดรูปที่ดินสามารถดำเนินการต่อไปได้ก็ตามแต่ก็มีผลทำให้การดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินไม่ราบรื่น และเกิดข้อขัดแย้งระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ที่อยู่ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน หรือระหว่างผู้ที่อยู่ในเขตโครงการจัดรูปที่ดินด้วยตนเอง

๓.๓) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดรูปที่ดิน และการจัดทำสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันในเขตจัดรูปที่ดิน

ในกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนอกจากจะกำหนดให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินช่วยค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลได้จ่ายไปในการจัดสร้างระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันของบรรดาเจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดิน รวมถึงค่าใช้จ่ายในการปรับระดับที่ดินและกิจการอื่น ๆ ในที่ดินของเจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินในกรณีที่ทางราชการจัดทำไปแล้ว ยังได้กำหนดให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินหรือสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรในเขตโครงการจัดรูปที่ดินเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการซ่อมแซม หรือบำรุงรักษาระบบชลประทาน และการระบายน้ำ รวมถึงสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการส่งน้ำ อีกด้วย การกำหนดในลักษณะเช่นนี้ทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจแก่เจ้าของที่ดินในการเข้าร่วมในโครงการจัดรูปที่ดิน ทั้ง ๆ ที่การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเป็นนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ

๓.๔) มาตรการคุ้มครองเขตสำรวจและเขตโครงการจัดรูปที่ดิน และการบริหารจัดการในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

ในปัจจุบันเมื่อได้ประกาศเป็นเขตสำรวจหรือกำหนดให้เป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว จะมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองพื้นที่ดังกล่าวไว้ เช่น การห้ามจำหน่ายหรือก่อให้เกิดภาวะติดพันซึ่งที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน หรือห้ามมิให้โอนสิทธิในที่ดินภายในห้าปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน เว้นแต่เป็นการตกทอดโดยทางมรดกหรือการโอนไปยังสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิกหรือโอนไปยังกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดินหรือเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ทำให้เป็นการรอนสิทธิแก่เจ้าของที่ดินเกินสมควร

๓.๕) การบริหารจัดการในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

โดยที่การบริหารจัดการในเขตโครงการจัดรูปที่ดินในกฎหมายปัจจุบันยังคงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด จึงไม่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติในปัจจุบันที่การบริหารจัดการภายในเขตจัดรูปที่ดินนั้นจะเป็นการทำงานร่วมกันของชุมชนในพื้นที่ หรือกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ส่วนพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีหน้าที่เพียงการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้การสนับสนุนในด้านอื่น รวมทั้งการแก้ไขปัญหาระหว่างกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่

๔) บทกำหนดโทษ

โดยที่กฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายมานานกว่ายี่สิบปีแล้ว ซึ่งบทกำหนดโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับการไม่ปฏิบัติตาม หรือฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในบางกรณีมีความล้าสมัย ประกอบกับบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ นี้มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษเพียงเล็กน้อย และไม่มียกเว้นโทษให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถเปรียบเทียบได้ จึงต้องมีการฟ้องร้องดำเนินคดีซึ่งก่อให้เกิดภาระทั้งด้านอัตรากำลังและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

๒. ข้อเสนอแนะในการศึกษา

จากการศึกษาสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการแพร่กระจายน้ำในแปลงไร่นาและการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว เห็นว่าโดยที่การกำหนดให้มีพระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ต่างก็มีวัตถุประสงค์ของกฎหมายเพื่อสนับสนุนการประกอบเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการน้ำในแปลงไร่นาเพื่อให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอในการเพาะปลูก อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบเกษตรกรรม การผนวกแนวคิดดังกล่าวไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกันจะทำให้การกำหนดมาตรการและกลไกที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบน้ำในแปลงไร่นา ซึ่งรวมถึงการชลประทาน การลำเลียง การแพร่กระจาย และการระบายน้ำ ในแปลงไร่นา ซึ่งเป็นการเกษตรชลประทาน และการวางแผนพัฒนาที่ดินเพื่อส่งเสริมการเกษตรเป็นไปอย่างมีระบบ และเป็นเอกภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศซึ่งประชาชนโดยส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... จึงได้กำหนดโครงสร้างตามหลักการ ดังต่อไปนี้

๑) นำหลักการของพระราชบัญญัติคั้นและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาบัญญัติเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ โดยปรับปรุงกระบวนการในการจัดทำคั้นและคูน้ำ ให้เป็นไปในรูปแบบการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เพื่อให้สามารถดำเนินการได้กว้างขวางขึ้น ซึ่งรวมถึงการบริหารให้เหมาะสมกับสภาพการประกอบเกษตรกรรมและให้เจ้าของที่ดินซึ่งประกอบการเกษตรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรมตั้งแต่ต้น เพื่อให้เป็นพื้นฐานในการยอมรับให้มีการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในระยะต่อไป

๒) ปรับปรุงกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้สามารถดำเนินการได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยลดขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมายเดิม และกำหนดมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อผลักดันให้เกิดการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์แก่การเพิ่มผลิตผลทางการเกษตรและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องการจัดรูปที่ดินกับในต่างประเทศ^๒

กฎหมายที่เกี่ยวข้องการจัดรูปที่ดินของประเทศญี่ปุ่น , ประเทศไต้หวัน และประเทศเนเธอร์แลนด์

๑. ประเทศญี่ปุ่น

เริ่มการปฏิรูปที่ดินมาตั้งแต่สมัยเมจิ เพื่อให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินของตนเอง ซึ่งการปฏิรูปที่ดิน เป็นการกระจายสิทธิการถือครองที่ดินเสียใหม่จากเจ้าของที่ดินรายใหญ่สู่เกษตรกรรายเล็ก โดยความหมายอย่างกว้างจะครอบคลุมถึงการกระจายและการเปลี่ยนระบบการถือครองที่ดิน รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาการเกษตร ได้แก่ การจัดรูปที่ดินใหม่ การปรับปรุงและบำรุงดิน การจัดระบบชลประทาน การจัดหาเงินทุนเพื่อการปฏิรูปที่ดิน ต่อมาได้มีการตรากฎหมายจัดรูปที่ดินขึ้น โดยมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้เจ้าของที่ดินยกกรรมสิทธิ์ในที่ดินบางส่วนให้แก่ผู้ดำเนินการโดยไม่คิดมูลค่า เพื่อใช้ในการจัดทำบริการสาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและจัดสรรน้ำอย่างเป็นธรรม ลักษณะพิเศษคือการกระจายอำนาจให้รัฐบาลท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการโครงการจัดรูปที่ดินตามนโยบายของรัฐบาลกลางโดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสในภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดิน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิรูปหรือจัดรูปที่ดินจะมี (๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยการพัฒนาที่ดิน ๑๙๔๗ (Land Improvement Act 1947) มีสาระสำคัญเป็นการวางระบบการพัฒนาที่ดินและระบบสูบน้ำ ลำเลียงน้ำ และระบายน้ำเพื่อเกษตรกรรม ตลอดจนการจัดตั้งสมาคมเพื่อพัฒนาที่ดิน (๒) พระราชบัญญัติการจัดรูปที่ดิน ๑๙๕๔ (Land Readjustment Act 1954) เป็นกฎหมายที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการรวบรวมที่ดินจากชาวบ้านเพื่อทำการจัดรูปที่ดินขึ้นใหม่และทำการสร้างถนนหรือสาธารณูปโภคหลัก โดยเจ้าของที่ดินจะต้องสละกรรมสิทธิ์ในที่ดินบางส่วน

สำหรับเงินอุดหนุนในการจัดสร้างแหล่งน้ำและทางลำเลียงน้ำจะได้จากงบประมาณของรัฐบาลกลาง ส่วนการบำรุงรักษาเป็นหน้าที่ของรัฐบาลท้องถิ่น สมาคมเกษตรกร กลุ่มชุมชนและอาสาสมัคร

นอกจากนี้ การจัดรูปที่ดินอาจเป็นการดำเนินการของภาคเอกชนได้ ซึ่งแบ่งเป็น ๒ กรณี คือ (๑) บุคคลธรรมดาจะดำเนินการได้ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินในโครงการทั้งหมด (๒) สมาคมเป็นการรวมตัวกันจัดทำข้อตกลงร่วมกันทำแผนโครงการ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินอย่างน้อย ๒ ใน ๓ จึงจะจัดตั้งสมาคมได้ และต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินทั้งหมดสำหรับโครงการนั้น โดยจะเริ่มได้เมื่อได้รับความยินยอม ๘๐ เปอร์เซ็นต์

^๒ อ้างถึงแล้ว ,โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑ , หน้า ๑๓-๑๕

๒. ประเทศไต้หวัน

โดยแรกเริ่มรัฐบาลไต้หวันได้เข้าไปให้การช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินการทางภาคการเกษตรของเกษตรกร เพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรสามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้ จึงได้มีการประสานและดำเนินงานร่วมกันกับองค์กรเกษตรกร และองค์กรอื่น ๆ เพื่อพิจารณาปรับลดจำนวนที่ดิน ที่ไม่ประสบผลสำเร็จในด้านการเกษตรกรรม โดยการปรับเปลี่ยนที่ดินเหล่านั้นไปใช้เพื่อการอื่นที่เหมาะสมกว่า และดำเนินการรวบรวมที่ดินให้เป็นแปลงใหญ่ เพื่อให้ง่ายต่อการพัฒนาพื้นที่เพื่อทำการเกษตรของเกษตรกร ภายใต้แผนการดำเนินงานตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาภาคการเกษตร (The Agricultural Development Act (1973)) ที่จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการพัฒนาภาคการเกษตรที่ยั่งยืน ส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตรที่เหมาะสม ปรับปรุงโครงสร้างวิสาหกิจการเกษตร สร้างเสถียรภาพในการค้าขายสินค้าเกษตร เพิ่มรายได้และสวัสดิการให้แก่เกษตรกร รวมทั้งพัฒนามาตรฐานความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น

โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปที่ดินโดยเฉพาะมีจำนวน ๒ ฉบับ คือ (๑) กฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินในชุมชนชนบท (Rural Community Land Readjustment Act, (2000)) และ (๒) กฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินการเกษตร (Farmland Readjustment Act, (1980)) ส่วนกรณีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำนั้น ไต้หวันไม่มีกฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำเป็นการเฉพาะ แต่มีกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำจำนวนหลายฉบับ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำกฎหมายที่แตกต่างกันไป โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การจัดหา และการจัดสรรทรัพยากรน้ำให้แก่ภาคการเกษตรโดยตรง ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยองค์กรสมาคมชลประทานเพื่อการเกษตร (The Act of Irrigation Association Organization 1965)

โดยที่ไต้หวันมีกฎหมายกลางว่าด้วยการพัฒนาภาคการเกษตร อันเป็นกฎหมายกลางที่กำหนดกรอบนโยบาย หลักการในการบริหารจัดการและพัฒนาการเกษตรกรรม โดยเฉพาะกรณีเกี่ยวกับการจัดทำแผนการใช้ประโยชน์และการจัดการพื้นที่ทางการเกษตรอย่างเป็นองค์รวม โดยมีสภาการเกษตรในฐานะหน่วยงานส่วนกลาง และรัฐบาลส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปที่ดินและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรกรรมนั้นถือว่าการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ดังนั้น การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาภาคการเกษตรด้วย

๓. ประเทศเนเธอร์แลนด์

เนเธอร์แลนด์มีลักษณะภูมิประเทศที่ราบเรียบและแห้งแล้ง แต่การดำเนินนโยบายของรัฐบาลตลอดช่วง ทศวรรษที่ 70 ซึ่งมุ่งเน้นถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติ ร่วมกับการรักษาสภาพภูมิประเทศ ตลอดจนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเกษตรกรรม นำมาซึ่งผลสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร โดยเฉพาะใน ค.ศ. 1975 ได้มีการจัดทำประชามติด้านการเกษตร การอนุรักษ์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งผลสำรวจดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงความต้องการในการปรับปรุงการเกษตรและการจัดสรรที่ดินและการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกว่าเป็นสิ่งที่สังคมและประชาชนต้องการอย่างมากที่สุด และในปี ค.ศ. 1985 ได้ตรากฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินขึ้น (Land Consolidation Act) โดยมี

สาระสำคัญเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพพื้นที่ และการจัดหาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมถึงตลอดถึงการดูแลรักษาเพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างทางการเกษตร เพิ่มพื้นที่เกษตรกรรมและผลผลิต ตลอดจนลงทุนในการผลิตหรือการเพาะปลูก ต่อมาในปี ค.ศ. 2007 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดิน โดยเพิ่มหลักการให้ครอบคลุมถึงการวางแผนและพัฒนาพื้นที่ในชนบท และกำหนดให้จังหวัดเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการแทนรัฐบาลกลาง

ข้อดี/ข้อเสีย ของกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
และแนวทางในการแก้ไขพระราชบัญญัติค้ำและคูน้ำ พ.ศ.๒๕๐๕
เป็นการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ดังนี้*

พระราชบัญญัติค้ำและคูน้ำ พ.ศ.๒๕๐๕ (ข้อเสีย)	การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ข้อดี)
๑. เป็นกฎหมายที่มีลักษณะการเกณฑ์แรงงาน จำกัดสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน โดยใช้ กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบังคับให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วม	๑. ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพิจารณาตั้งแต่เริ่ม มีการดำเนินการ
๒. บทบัญญัติที่กำหนดไว้ไม่สามารถนำมาใช้ได้ ในทางปฏิบัติ	๒. วางแนวทางการปฏิบัติตามการปฏิบัติงานจริง
๓. ขั้นตอนและกระบวนการในการจัดทำค้ำและ คูน้ำล่าช้า	๓. การจัดทำระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม,เป็นไป ตามความต้องการของเกษตรกรเจ้าของที่ดินใน พื้นที่
๔. ไม่สามารถคุ้มครองรักษาไว้ซึ่งที่ดินเพื่อการ เกษตรกรรม	๔.สามารถที่จะคุ้มครองรักษาพื้นที่เกษตรกรรมได้

* ที่มา : สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ข้อดี / ข้อเสีย ของกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
และแนวทางในการแก้ไขพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๗
กับ ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....*

พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๗ (ข้อเสีย)	ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ (ข้อดี)
๑. โครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดไม่เหมาะสม	๑. ปรับปรุงโครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดให้เหมาะสม
๒. โครงสร้างของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบขาดความชัดเจน	๒. โครงสร้างของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบมีความชัดเจนยิ่งขึ้น
๓. ขั้นตอนและกระบวนการในการจัดรูปที่ดินมีความยุ่งยากและใช้เวลานาน	๓. ปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการในการจัดรูปที่ดินมีความรวดเร็วและใช้ระยะเวลาเริ่มโครงการที่ลดลง
๔. บทกำหนดโทษไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน	๔. มีบทกำหนดโทษไม่เหมาะสมและสามารถบังคับได้หากผู้กระทำผิดฝ่าฝืน

* ที่มา : สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การแก้ไขสภาพปัญหาของกฎหมายคันและคูน้ำ
และกฎหมายจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม*

๑. บทบัญญัติของกฎหมายต้องสอดคล้องสภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคปัจจุบัน
๒. บทบัญญัติของกฎหมายสามารถที่จะใช้บังคับและปฏิบัติได้ตามความเป็นจริงโดยนำเอาแนวทางการดำเนินการที่ผ่านมาเป็นแม่แบบ
๓. กำหนดความชัดเจนของหน่วยงานเมื่อไม่สามารถยกฐานะเป็นกรมได้ก็ให้หน่วยงานมีสังกัดที่ชัดเจน
๔. เพิ่มการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและประชาชน
๕. ลดระยะเวลาดำเนินการให้มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น
๖. รัฐมีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการอุดหนุนค่าใช้จ่ายการก่อสร้างได้ตามความเหมาะสม
๗. รัฐสามารถส่งเสริมการเกษตรอย่างครบวงจร
๘. มีบทกำหนดโทษที่เหมาะสม

---

* ที่มา : สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาคผนวก

- : หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ นร ๐๕๐๓/๑๘๒๑๓ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอสมานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๗ ฉบับ
กราบเรียน ประธานสมานิติบัญญัติแห่งชาติ
- : ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๑)

สำนักงานเลขาธิการสภา
ปฏิบัติหน้าที่
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เลขรับ..... 6/27
วันที่..... ๑๓.๑๑.๒๕๖๓
เวลา..... ๑๒.๓๔ น.

ที่ นร ๐๕๐๓/ ๑๖๒๑๑

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๗ ฉบับ
กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๒๓๗/๕ วันที่ ๑๓.๑๑.๒๕๖๓
เวลา ๑๓.๕๗ ส่ง นพ. / กพท
สำนักการประชุม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้ จำนวน ๗ ฉบับ

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอ

๑. ร่างพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. ....
๒. ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....
๓. ร่างพระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ....
๔. ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช ๒๔๘๒

พ.ศ. ....

๕. ร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ....
๖. ร่างพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ....
๗. ร่างพระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

จำนวน ๗ ฉบับ ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเรื่องด่วน

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้จำนวน ๗ ฉบับ พร้อมด้วยบันทึกหลักการ
และเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา
เป็นเรื่องด่วนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(ชระยุทธ จันทริโอชา)
นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ
รับที่..... ๑๖ / ๒๕๕๗
วันที่..... ๑ / ๑๓.๑๑.๒๕๖๓
เวลา..... ๑๕.๐๒ น.

สำนักการประชุม

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๔ (อำนวยการ)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ....

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและบริหารจัดการน้ำในระดับไร่นาที่เชื่อมโยงกับระบบชลประทาน เพื่อให้ที่ดินทุกแปลงได้รับประโยชน์จากโครงการชลประทานและการสาธารณสุขโคกอย่างทั่วถึง แต่ด้วยกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายปัจจุบันไม่สามารถที่จะขยายเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของเกษตรกร สมควรปรับปรุงกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเสียใหม่ โดยลดขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมายซึ่งเป็นอุปสรรคแก่การจัดรูปที่ดิน และกำหนดมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ภาครัฐสามารถขยายเขตการจัดรูปที่ดินให้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคั้นและคูนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระบบชลประทานจากทางน้ำชลประทานไปใช้ในการเพาะปลูกได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน มีรูปแบบใกล้เคียงกับการจัดรูปที่ดิน แต่มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ไม่เหมาะสมแก่กาลสมัย ไม่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรยกเลิกพระราชบัญญัติคั้นและคูนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยปรับปรุงกระบวนการในการจัดทำคั้นและคูนน้ำเสียใหม่ ให้เป็นการดำเนินการในรูปแบบการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อจะบูรณาการให้เป็นกฎหมายที่รัฐสามารถนำไปพัฒนาโครงสร้างภาคการเกษตรให้สมบูรณ์ สามารถวางแผนการจัดระบบชลประทานในระดับไร่นาเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างฐานรากในการทำเกษตรกรรมให้เข้มแข็ง เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมมีความมั่นคงยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
จัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

.....
.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติคั้นและคูนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕

(๒) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗

(๓) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า การดำเนินงานพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรม
ให้สมบูรณ์ทั่วถึงที่ดินทุกแปลง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต โดยทำการรวบรวมที่ดิน
หลายแปลงในบริเวณเดียวกันเพื่อวางแผนจัดรูปที่ดินเสียใหม่ การจัดระบบชลประทาน การจัดสร้าง
ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การบำรุงดิน การวางแผนการผลิตและ
การจำหน่ายผลผลิตผลการเกษตร รวมตลอดถึงการแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน
การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การจัดระบบชลประทาน จากทางน้ำชลประทานหรือแหล่งน้ำอื่นใดไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม ได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การเพาะปลูกและเกษตรกรรมอื่นตามหลักเกณฑ์ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

“เขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า เขตที่ดินที่มีประกาศกำหนด ให้เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม”

“เขตโครงการจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า เขตที่ดินที่มีประกาศกำหนดให้เป็น เขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“ระบบชลประทาน” หมายความว่า คัน คูน้ำ ทางระบายน้ำ ประตูน้ำ รวมทั้ง สิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์อื่นใดที่จัดทำขึ้นเพื่อกัก เก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือจัดสรรน้ำ ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น แต่ไม่รวมถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“เจ้าของที่ดิน” หมายความว่า ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมชลประทาน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจ และหน้าที่ของตน

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง” ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการคนหนึ่ง ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง อธิบดีกรมการข้าว อธิบดีกรมการพัฒนา ชุมชน อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เลขาธิการสำนักงาน เศรษฐกิจการเกษตร อัยการสูงสุด ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

และประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจำนวนไม่เกินเจ็ดคน เป็นกรรมการ ให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเป็นกรรมการและเลขานุการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ ด้านการเกษตร การชลประทาน หรือการบริหารจัดการ

มาตรา ๗ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๒ ใช้บังคับในบริเวณใดในจังหวัดใดแล้ว ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประจำจังหวัดขึ้น คณะหนึ่งในจังหวัดนั้น เรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด” ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัดเป็นรองประธานกรรมการ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด เกษตรจังหวัด พัฒนาการจังหวัด พาณิชยจังหวัด โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด สหกรณ์จังหวัด ผู้แทนกรมการข้าว ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ผู้แทนกรมทางหลวง อัยการจังหวัด ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นายอำเภอในท้องที่เขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน ผู้บริหารท้องถิ่น ทุกแห่งที่พื้นที่เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินอยู่ในเขตการปกครอง ซึ่งเลือกกันเองไม่เกินห้าคน เว้นแต่ เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินใดมีผู้บริหารท้องถิ่นไม่เกินห้าคนให้ทุกคนเป็นกรรมการ และประธาน สภาเกษตรกรจังหวัด เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นอีกไม่เกินห้าคนซึ่งผู้ว่าราชการ จังหวัดแต่งตั้งจากเจ้าของที่ดินในเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน

ให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

ในกรณีที่เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินครอบคลุมที่ดินสองจังหวัดขึ้นไปรวมอยู่ในเขต โครงการเดียวกัน คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางอาจกำหนดให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด แห่งหนึ่ง ทำหน้าที่ครอบคลุมทั้งโครงการก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด นายอำเภอ ในจังหวัดอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการด้วย สำหรับผู้บริหารท้องถิ่นให้ดำเนินการเลือกกันเองระหว่าง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งที่อยู่ในเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน

การเลือกผู้บริหารท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

มาตรา ๘ กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา ๖ หรือมาตรา ๗ มีวาระอยู่ใน ตำแหน่งคราวละสี่ปี

ในกรณีที่กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระหรือในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ซึ่ง ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบวาระในวรรคหนึ่ง หากยังมีได้แต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้ง กรรมการใหม่

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

(๖)

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๘ กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา ๖ หรือมาตรา ๗ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือผู้ว่าราชการจังหวัดให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ สำหรับกรรมการซึ่งตนแต่งตั้ง แล้วแต่กรณี
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๐ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนหนึ่งหรือคนที่สองตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๑ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาเสนอแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ
- (๒) กำหนดนโยบายและพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานและงบประมาณของโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและโครงการจัดรูปที่ดินในท้องที่ต่าง ๆ
- (๓) พิจารณาเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม
- (๔) พิจารณาเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน
- (๕) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน
- (๖) ให้ความเห็นชอบในการกำหนดที่ดินตอนใดเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการตามมาตรา ๓๔
- (๗) วินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับปัญหาการจัดรูปที่ดินตามคำร้องหรือคำอุทธรณ์ของเจ้าของที่ดิน หรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๘

(๘) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน การเบิกจ่ายเงินและการเก็บรักษาเงินของกองทุนจัดรูปที่ดิน

(๙) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และกิจการที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด

(๑๐) กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและช่วยเหลือการทำเกษตรกรรมในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๑๑) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๒ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีการสำรวจบริเวณที่ดินที่เห็นสมควรจะกำหนดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๒) ประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

(๓) พิจารณาให้ความเห็นชอบการวางแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทาน การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การแลกเปลี่ยนที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๔) สอบสวนและวินิจฉัยคำร้องตามมาตรา ๔๒ หรือดำเนินการประณีประนอมตามมาตรา ๔๓

(๕) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงินและการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินตามระเบียบหรือข้อบังคับ หรือมติของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง หรือตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย

(๖) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการเปิดหรือปิดประตูกักน้ำ หรือสิ่งอื่นที่ใช้ในการบังคับน้ำเข้าสู่ที่ดินของเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๗) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดรูปที่ดิน

การออกระเบียบหรือข้อบังคับตาม (๖) ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๒๕

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาหรือวิจัย หรือปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดแทนหรือตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมอบหมายก็ได้

การประชุมคณะอนุกรรมการ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๒
สำนักงานจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๑๔ สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การจัดรูปที่ดิน รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ควบคุมสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน
- (๒) จัดทำแผนการดำเนินงานและงบประมาณของโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและโครงการจัดรูปที่ดิน
- (๓) จัดทำแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทาน การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน
- (๔) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและช่วยเหลือการทำเกษตรกรรม
- (๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

มาตรา ๑๕ สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การจัดรูปที่ดินภายในเขตจังหวัด และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

ในกรณีที่เขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดินมีพื้นที่ครอบคลุมที่ดินสองจังหวัดขึ้นไปรวมอยู่ในเขตโครงการเดียวกัน อธิบดีจะมอบหมายให้สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดใดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือจัดรูปที่ดินตลอดเขตโครงการนั้นก็ได้ ไม่ว่าจะมีส่วนสำนักงานจัดรูปที่ดินในจังหวัดที่เกี่ยวข้องนั้นหรือไม่

มาตรา ๑๖ บรรดาที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้มาโดยประการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือได้มาโดยการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ และให้กรมชลประทานเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินโดยเฉพาะ

ที่ดินและทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง กรมชลประทานมีอำนาจดำเนินการให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือโอนไปยังเอกชนเพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรมได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

กิจการใดที่กฎหมายกำหนดให้จดทะเบียนในอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้กรมชลประทานได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนนั้น

มาตรา ๑๗ ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน ประกอบด้วย แผนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และแผนการจัดรูปที่ดิน โดยแสดงภาพรวม การพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน ระยะเวลาในการ ดำเนินการตามแผน รวมทั้งกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามแผน แนวทางการประสาน ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบชลประทาน การบริหารและพัฒนาที่ดิน และ การอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการทำเกษตรกรรม

ในการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงานจัดรูป ที่ดินกลางประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนร่วมกัน

ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเสนอแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินต่อคณะกรรมการจัดรูป ที่ดินกลางเพื่อพิจารณา ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน ให้สำนักงานจัดรูป ที่ดินกลางประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไป ตามแผนนั้น

หมวด ๓

การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ ที่ทำเกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใด ให้สำนักงานจัดรูป ที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

การเสนอโครงการตามวรรคหนึ่ง ต้องแสดงแนวเขตพื้นที่ที่ประสงค์จะจัดทำระบบ น้ำเพื่อเกษตรกรรม แหล่งน้ำที่จะใช้ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม จำนวนเจ้าของที่ดินที่ทำ เกษตรกรรม ประเภทของการทำเกษตรกรรม ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าในการดำเนินการ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางได้พิจารณาเห็นสมควรให้มี การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และเป็นพื้นที่ที่ยังมิได้ประกาศเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้เสนอ ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำ เพื่อเกษตรกรรมในเขตพื้นที่นั้น ประกาศดังกล่าวให้มีแผนที่สังเขปแสดงเขตท้องที่ที่จะสำรวจได้ด้วย

มาตรา ๒๐ ภายในแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อทำการสำรวจพื้นที่ในการจัดทำระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

(๒) ทำเครื่องหมายใด ๆ โดยปักหลัก ขุดร่องแนว หรือสร้างหมุดหลักฐานในที่ดินของบุคคลใด เพื่อเป็นแนวเขตในการดำเนินการ

(๓) ขุดดิน ตัดรานกิ่งไม้ หรือกระทำการใด ๆ แก่สิ่งกีดขวางการสำรวจได้เท่าที่จำเป็น

ในการเข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้ทราบล่วงหน้าตามสมควร และต้องระมัดระวังให้กระทบกระเทือนการใช้ประโยชน์ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์น้อยที่สุด

มาตรา ๒๑ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเบื้องต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชุมเจ้าของที่ดินที่ทำเกษตรกรรมภายในแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เพื่อคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการชุมชนในการทำหน้าที่เป็นผู้แทนของเจ้าของที่ดินในเขตพื้นที่นั้น

วิธีการคัดเลือกและจำนวนกรรมการในคณะกรรมการชุมชน ให้เป็นไปตามความตกลงกันเองของเจ้าของที่ดินที่มาประชุม

ให้ผู้บริหารท้องถิ่นทุกแห่งที่พื้นที่เขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมอยู่ในเขตการปกครองเป็นกรรมการโดยตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน

มาตรา ๒๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนพิจารณาการจัดทำระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการจัดสรรน้ำอย่างทั่วถึงและพอเพียงสำหรับพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรม โดยต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินในการจัดทำระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา รวมทั้งการอื่นใดในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมผ่านที่ดินของตน เพื่อเสนอต่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง

การจัดทำระบบชลประทาน ต้องคำนึงถึงการจัดสรรน้ำให้แก่เจ้าของที่ดินซึ่งประสงค์จะใช้น้ำเพื่อทำเกษตรกรรม การอำนวยความสะดวกในการขนส่งผลผลิตผลการเกษตร โดยให้พิจารณาจัดทำไปตามแนวเขตของพื้นที่เดิมให้ได้มากที่สุด และมีให้เจ้าของที่ดินรายใดต้องรับภาระเกินสมควรแก่เหตุ

มาตรา ๒๓ เมื่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้พิจารณาเห็นชอบกับแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใดแล้ว ให้เสนอต่ออธิบดีเพื่อประกาศเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยประกาศดังกล่าวต้องแสดงแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและแผนผังที่ดินที่อยู่ภายในแนวเขตไว้ด้วย และให้ปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๒๔ เมื่อได้มีประกาศเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามมาตรา ๒๓ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินในแนวเขตตามประกาศนั้น เพื่อจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

ในการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีจำเป็น พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเปลี่ยนแปลงแผนผังดังกล่าวได้ตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่หรือเพื่อประโยชน์ในการก่อสร้างได้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางแล้ว โดยการเปลี่ยนแปลงแผนผังต้องดำเนินการให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของที่ดินน้อยที่สุด

การเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินตามวรรคหนึ่งให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕ การบริหารจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรม และการดูแลบำรุงรักษา สิ่งที่จัดสร้างขึ้นในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประกาศตามวรรคหนึ่งให้กำหนดพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ รวมทั้งการมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นเป็นผู้ดำเนินการแทน

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคสอง มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินที่อยู่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้

การเข้าไปในที่ดินหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินตามวรรคสามให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๖ การชำระค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การซ่อมแซม และบำรุงรักษา การใช้น้ำเพื่อประโยชน์ในลักษณะการประกอบธุรกิจการเกษตร หรือการใช้น้ำ มากเกินควร ของเจ้าของที่ดินในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา ถ้ามีจำนวนสูงเกินกว่าที่เจ้าของที่ดินจะรับภาระได้ และเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ เมื่อได้รับการร้องขอจากเจ้าของที่ดิน กรมชลประทานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจสนับสนุนทางการเงินหรือเข้าดำเนินการ แทนได้ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางอาจพิจารณาลด ยกเว้น รวมทั้งกำหนดระยะเวลา หรือขยายระยะเวลาการชำระเงินได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๒๗ ห้ามมิให้ผู้ใดทำทางระบายน้ำมาเชื่อมต่อกับระบบชลประทาน หรือกระทำการใด ๆ เพื่อส่ง กัก หรือระบายน้ำจากระบบชลประทาน เว้นแต่จะดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๒๕ หรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้ผู้ใดทำให้ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา เกิดความเสียหายหรือไม่สะดวกแก่การใช้

มาตรา ๒๙ ห้ามมิให้ผู้ใดกักน้ำไว้ใช้เกินกว่าความจำเป็นแก่ที่ดินของตน หรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการขัดขวางต่อการส่ง กัก หรือระบายน้ำ จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่สามารถได้รับน้ำจากระบบชลประทาน

มาตรา ๓๐ ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ห้ามมิให้ใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย

หมวด ๔ การจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดรูปที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง การเสนอโครงการตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๘ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางพิจารณาเห็นสมควรกำหนดให้พื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมใดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน ในพระราชกฤษฎีกาให้มีแผนที่สังเขปแสดงเขตท้องที่ที่จะสำรวจไว้ด้วย พระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับได้ห้าปี

มาตรา ๓๓ ในระหว่างใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่าย ก่อให้เกิดภาระติดพัน หรือกระทำการใด ๆ อันอาจทำให้ราคาประเมินที่ดินในท้องที่ที่จะสำรวจการจัดรูปที่ดินสูงขึ้น ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย

ในกรณีที่มีการกระทำใด ๆ ที่ทำให้ราคาประเมินที่ดินในที่ดินนั้นสูงขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจะไม่ประเมินราคาที่ดินที่สูงขึ้นนั้นรวมในราคาประเมินที่ดินและทรัพย์สินในที่ดินนั้น ถ้าการที่จัดทำขึ้นนั้นเป็นทรัพย์สินที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือกีดขวางการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของที่ดินทำการรื้อถอนภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าเจ้าของที่ดินไม่ปฏิบัติตาม ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจดำเนินการรื้อถอนโดยเจ้าของที่ดินจะเรียกร้องค่าเสียหายมิได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนนั้นด้วย

มาตรา ๓๔ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒ แล้ว ถ้าคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเห็นสมควรให้นำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินภายในเขตตามพระราชกฤษฎีกานั้น มาดำเนินการจัดรูปที่ดิน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าในเขตนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือเป็นที่ดินที่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดรวมอยู่ด้วย ให้พระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒ มีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว โดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้กรมชลประทานมีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการจัดรูปที่ดินได้

(๒) ถ้าในเขตนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการ เมื่อกระทรวงการคลังได้ให้ความยินยอมแล้ว ให้พระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒ มีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว โดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และให้กรมชลประทานมีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการจัดรูปที่ดินได้

(๓) ถ้าในเขตนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามประมวลกฎหมายที่ดิน และสภาพของที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยรวมอยู่ด้วย ให้กรมชลประทานมีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการจัดรูปที่ดินได้

ถ้าที่ดินที่ได้ถอนสภาพตาม (๑) และ (๒) เป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดให้ที่ดินต่อนั้นคงเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการต่อไป ถ้าไม่อาจดำเนินการได้ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดที่ดินแปลงอื่นภายในเขตตามพระราชกฤษฎีกานั้นให้แทน

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคสองแล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้มีแผนที่สังเขปแสดงขอบเขตของที่ดินต่อนั้นแนบท้ายประกาศด้วย และให้ที่ดินดังกล่าวเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินในลักษณะเดียวกับก่อนที่จะมีการตราพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒

มาตรา ๓๕ ในเขตท้องที่ตามพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในที่ดินของบุคคลใดเพื่อทำการสำรวจพื้นที่ที่จะจัดทำเป็นโครงการจัดรูปที่ดิน

(๒) ทำเครื่องหมายใด ๆ โดยปักหลัก ขุดร่องแนว หรือสร้างหมุดหลักฐานในที่ดินของบุคคลใด เพื่อเป็นแนวเขตในการดำเนินการ

(๓) ขุดดิน ตัดรานกิ่งไม้ หรือกระทำการใด ๆ แก่สิ่งกีดขวางการสำรวจได้เท่าที่จำเป็น

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

มาตรา ๓๖ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้จัดทำแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น โดยแสดงแนวเขตที่ดินเดิมก่อนที่จะดำเนินการจัดรูปที่ดิน และแนวเขตที่จะปรับปรุงสภาพที่ดินตามโครงการจัดรูปที่ดิน แล้วปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น เพื่อให้เจ้าของที่ดินในเขตที่จะดำเนินการตามแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นได้ทราบ

มาตรา ๓๗ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดให้มีการประชุมเจ้าของที่ดินภายในแนวเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นตามมาตรา ๓๖ เพื่อสอบถามความสมัครใจในการดำเนินการจัดรูปที่ดิน ถ้าเจ้าของที่ดินให้ความยินยอมในการจัดรูปที่ดินเกินกว่ากึ่งหนึ่งของเจ้าของที่ดินทั้งหมด ให้เจ้าของที่ดินดำเนินการคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการชุมชนในการทำหน้าที่เป็นผู้แทนของเจ้าของที่ดินในเขตท้องที่นั้น

การคัดเลือกและการแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๑ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนพิจารณาแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดทำขึ้น และดำเนินการปรับปรุงแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินให้เป็นไปตามความต้องการของคณะกรรมการชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อการทำเกษตรกรรม

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการชุมชนสอบถามความคิดเห็นจากเจ้าของที่ดินในเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นด้วย

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูล และเสนอแนะวิธีการจัดทำผังที่ดิน ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสาธารณูปโภคอื่นในโครงการจัดรูปที่ดิน และจัดทำแผนผังโครงการจัดรูปที่ดิน โดยคำนึงถึงข้อเสนอแนะของคณะกรรมการชุมชน

มาตรา ๓๙ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเพื่อประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้แสดงแผนผังที่ดิน การจัดระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสาธารณูปโภคที่อยู่ภายในเขต รวมทั้งรายชื่อเจ้าของที่ดิน และให้ปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

ในกรณีที่ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามวรรคหนึ่ง ได้กำหนดพื้นที่ที่ดินเดียวกันกับที่ดินในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามมาตรา ๒๓ ให้มีผลเป็นการเพิกถอนที่ดินนั้นออกจากเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และให้ที่ดินนั้นเป็นที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินตามวรรคหนึ่ง

ซึ่งไม่อาจดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในการจัดรูปที่ดินในเรื่องใด ให้ดำเนินการตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๐ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปทำการอันจำเป็นเพื่อการจัดรูปที่ดิน

(๒) เข้าไปทำการสำรวจรังวัดเพื่อกำหนดแผนผังการจัดแปลงที่ดินใหม่ ดำเนินการจัดสร้างระบบชลประทาน การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นดิน และการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน

(๓) ทำเครื่องหมายระดับ ขอบเขต และแนวเขต

เมื่อมีความจำเป็นและโดยสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตัดหรือถอนต้นไม้ พืชพันธุ์ รั้ว หรือสิ่งใด ๆ อันจำเป็นแก่การดำเนินการจัดรูปที่ดิน

ในการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ห้ามมิให้เข้าไปในอาคาร ลานบ้าน หรือส่วนที่มีรั้วกันอันติดต่อกับบ้านซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย เว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์อนุญาต หรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้รับแจ้งเรื่องกิจการที่จะกระทำไม่น้อยกว่าสามวันก่อนเริ่มกระทำการนั้น

มาตรา ๔๑ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าของที่ดิน ผู้รับจ้างนอง ผู้ซื้อฝาก หรือผู้ยึดถือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๙ ให้นำหรือส่งหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินพร้อมด้วยเอกสารสิทธิที่เกี่ยวข้องกับที่ดินนั้นให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ณ สถานที่และภายในระยะเวลาที่กำหนด

มาตรา ๔๒ ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิขอตรวจสอบเอกสารหลักฐานและคัดค้านเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง โดยยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ปิดประกาศ

ในกรณีที่มีผู้ร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสอบสวนและเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ตามความจำเป็นและวินิจฉัยสั่งการไปตามที่เห็นสมควร และแจ้งคำวินิจฉัยนั้นเป็นหนังสือไปยังบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง

บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องผู้ใดไม่พอใจคำวินิจฉัยสั่งการตามวรรคสอง มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำวินิจฉัย

ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ และให้แจ้งคำวินิจฉัยเป็นหนังสือไปยังบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางให้เป็นที่สุด

ในระหว่างที่มีการคัดค้านหรือยื่นอุทธรณ์ดังกล่าว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการจัดรูปที่ดินต่อไปได้

มาตรา ๔๓ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าที่ดินเดิมแปลงใดได้จ้างนองไว้ก่อนมีการประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๙ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการ

ประนีประนอมเพื่อให้เจ้าของที่ดินได้ไถ่ถอนจำนองหรือให้คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนอง เป็นที่ดินแปลงใหม่ที่เจ้าของที่ดินผู้จำนองได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน

ในกรณีที่คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนองเป็นที่ดินแปลงใหม่ตามวรรคหนึ่ง การจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองและการจำนองใหม่ ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนจำนอง ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

มาตรา ๔๔ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าที่ดินเดิมแปลงใดได้ขายฝากไว้ก่อน มีการประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๓๙ ให้สิทธิในการไถ่ทรัพย์สินของผู้ขายฝากหรือ บุคคลซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๔๙๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตกติดไปยังที่ดินแปลงใหม่ ที่ผู้ซื้อฝากได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๔๕ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ดังต่อไปนี้

(๑) ประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินทุกแปลงในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้น

(๒) กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน และกิจการสาธารณูปโภคที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

(๓) กำหนดแปลงที่ดินที่จะจัดให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมและผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในการจัดรูปที่ดิน

(๔) กระทำกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๔๖ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ถ้าเจ้าของที่ดินรายใดไม่ยินยอมให้ดำเนินการจัดรูปที่ดิน หรือไม่มาติดต่อแสดงความยินยอม หรือไม่ยินยอม หรือเจ้าของที่ดินมิได้ใช้ที่ดินนั้นประกอบกิจการใด ๆ ด้วยตนเอง หรือให้ผู้อื่นเช่าที่ดินหรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจจัดซื้อที่ดินนั้น เพื่อนำมาดำเนินการจัดรูปที่ดินได้

ถ้าเจ้าของที่ดินตามวรรคหนึ่งไม่ยอมขายที่ดินหรือเสนอขายในราคาที่สูงกว่าราคาประเมินตามมาตรา ๔๕ (๑) ในกรณีที่อธิบดีเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งที่ดินหรือ อสังหาริมทรัพย์นั้น ให้ดำเนินการเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้นตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์

ในการจ่ายเงินค่าจัดซื้อที่ดินหรือค่าเวนคืนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อาจดำเนินการ โดยการออกตั๋วสัญญาใช้เงิน พันธบัตร หรือผ่อนชำระระยะยาวได้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

ในกรณีที่มิได้จัดซื้อที่ดินหรือเวนคืนที่ดินทั้งแปลง เจ้าของที่ดินตามวรรคหนึ่ง ต้องชำระค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำจากระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงน้ำในไร่นา หรือสิ่งอื่นใด ที่จัดสร้างขึ้นในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ตลอดจนต้องชำระค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา ตามมาตรา ๕๓ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

มาตรา ๔๗ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดกำหนด แนวเขตในการจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสาธารณูปโภคอย่างอื่น เพื่อให้เจ้าของที่ดินทุกแปลงได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ที่ดินที่ใช้ตามวรรคหนึ่งคิดเป็นมูลค่าเท่าใด ให้คำนวณหักออกจากมูลค่าประเมินของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินแต่ละแปลง ตามส่วนของมูลค่าประเมินก่อนการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ ไม่ว่าที่ดินที่ใช้ไปนั้นจะมาจากที่ดินแปลงใด

มูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินแต่ละแปลง เมื่อคำนวณหักแล้วตามวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นมูลค่าสุทธิของที่ดินเพื่อกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามมาตรา ๔๘

มาตรา ๔๘ ในการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดให้ เจ้าของที่ดินแต่ละรายได้รับที่ดินในที่ดินแปลงเดิม หรือให้ได้รับที่ดินแปลงเดิมบางส่วน หรือจัดให้ที่ดินแปลงใหม่อยู่ใกล้เคียงกับที่ดินแปลงเดิมของตนเท่าที่จะกระทำได้ และให้ที่ดินที่ได้รับใหม่นั้น มีมูลค่าใกล้เคียงกับมูลค่าสุทธิของที่ดินเดิมของตนเท่าที่จะกระทำได้ ในการนี้ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดนัดประชุมเจ้าของที่ดิน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว

เมื่อมีการตกลงในการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดปิดประกาศแผนผังแปลงที่ดินใหม่พร้อมด้วยรายชื่อเจ้าของที่ดินไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

การตกลงแลกเปลี่ยนที่ดินกันอาจกระทำได้ โดยให้เจ้าของที่ดินที่เกี่ยวข้องแจ้งเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อดำเนินการเปลี่ยนแปลงเจ้าของกรรมสิทธิ์ในแปลงที่ดิน ภายในสามสิบวันนับแต่วันปิดประกาศ

ในกรณีที่เจ้าของที่ดินรายใดไม่เห็นด้วยกับการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านและยื่นอุทธรณ์ โดยให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๔๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๙ มูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินที่เจ้าของที่ดินแต่ละแปลง ได้สละให้แก่ส่วนรวมเพื่อใช้ประโยชน์ตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ต้องมีมูลค่าไม่เกินร้อยละเจ็ด ของมูลค่าประเมินที่ดินเดิม

หากมูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง มีมูลค่าเกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิม ให้กรมชลประทานจ่ายค่าทดแทนแก่เจ้าของที่ดินแต่ละราย เป็นเงินสำหรับส่วนที่เกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิมนั้น

มาตรา ๕๐ เมื่อได้กำหนดแปลงที่ดินใหม่เสร็จสิ้นตามมาตรา ๔๘ แล้ว เจ้าของที่ดินผู้ใดได้รับที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินมีมูลค่าประเมินสูง หรือต่ำกว่ามูลค่าสุทธิของที่ดินเดิม ให้เจ้าของที่ดินผู้นั้นจ่ายหรือได้รับมูลค่าที่แตกต่างนั้นเป็นการทดแทน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

มาตรา ๕๑ เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดได้กำหนดแปลงที่ดินที่จะจัดให้แก่เจ้าของที่ดินเดิมหรือผู้มีสิทธิได้รับที่ดินในการจัดรูปที่ดินตามมาตรา ๔๕ (๓) เสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินดำเนินการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินสำหรับแปลงที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินนั้นต่อไป ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมเมื่อได้ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามวรรคหนึ่งแล้ว หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินเดิมให้เป็นอันยกเลิก

มาตรา ๕๒ การบริหารจัดการเกี่ยวกับระบบชลประทานในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน การดูแลบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างขึ้น และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมาย ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๓ การชำระค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดิน การซ่อมแซมและบำรุงรักษา การใช้น้ำเพื่อประโยชน์ในลักษณะการประกอบธุรกิจการเกษตร หรือการใช้น้ำมากเกินควร ของเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา ถ้ามีจำนวนสูงเกินกว่าที่เจ้าของที่ดินจะรับภาระได้ และเป็นภาระดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ เมื่อได้รับการร้องขอจากเจ้าของที่ดิน กรมชลประทานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจสนับสนุนทางการเงินหรือเข้าดำเนินการแทนได้

ในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางอาจพิจารณาลด ยกเว้น รวมทั้งกำหนดระยะเวลา หรือขยายระยะเวลาการชำระเงินได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๕๔ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินจะโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดโดยทางมรดก หรือการโอนให้แก่ทายาทโดยธรรม หรือการโอนไปยังสหกรณ์การเกษตร หรือกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ หรือการโอนไปยังกรมชลประทานเพื่อประโยชน์ในการจัดรูปที่ดิน หรือเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย

ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๕๕ ถ้าที่ดินแปลงใดในเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้โอนสิทธิไปยังบุคคลใด ตามมาตรา ๕๔ ผู้รับโอนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชำระค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๕๓ แทนผู้โอนต่อไปจนครบ และให้ถือว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นบุริมสิทธิที่ได้จดทะเบียนไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

มาตรา ๕๖ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ห้ามมิให้ใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม หรือทำการปลูกสร้างสิ่งใด ๆ หรือทำการใด ๆ แก่ที่ดินนั้นอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การจัดรูปที่ดิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมอบหมาย

ในกรณีที่มิผู้ฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนรื้อถอน ทำให้คืนสู่สภาพเดิม หรืองดเว้นการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม เมื่อได้ประกาศคำสั่งไว้ ณ บริเวณนั้น ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน และไม่มี การปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการรื้อถอน หรือทำให้คืนสู่สภาพเดิม โดยผู้ฝ่าฝืนจะเรียกชดเชยค่าเสียหายมิได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนหรือทำให้คืนสู่สภาพเดิมนั้นด้วย

มาตรา ๕๗ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(๑) เทหรือทิ้งสิ่งใด ๆ หรือปลูกพืชพันธุ์ใด ๆ ในบริเวณที่มีการจัดระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่งานจัดรูปที่ดิน

(๒) ปล๋อยสัตว์ใด ๆ ลงไปในบริเวณที่มีการจัดระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่งานจัดรูปที่ดิน

(๓) ทำทางระบายน้ำมาเชื่อมต่อกับระบบชลประทานหรือกระทำการใด ๆ ต่อระบบชลประทานเพื่อส่ง กัก หรือระบายน้ำจากระบบชลประทาน เว้นแต่จะดำเนินการตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดหรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(๔) ทำให้ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา หรือสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน เกิดความเสียหายหรือไม่สะดวกแก่การใช้

(๕) กักน้ำไว้ใช้เกินความจำเป็นแก่ที่ดินของตนหรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการขัดขวางต่อการส่ง กัก หรือระบายน้ำ จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่สามารถได้รับน้ำจากระบบชลประทาน

มาตรา ๕๘ เพื่อประโยชน์ในการสำรวจตรวจสอบและดำเนินการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด และพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในที่ดินหรือสถานที่ใด ๆ ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๒) มีหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดรูปที่ดินได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๕๙ ในการปฏิบัติการตามมาตรา ๓๕ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๕๘ (๑) ให้กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก โดยให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินอำนวยความสะดวกตามสมควร และในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

หมวด ๕
กองทุนจัดรูปที่ดิน

มาตรา ๖๐ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า “กองทุนจัดรูปที่ดิน” ในกรมชลประทาน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินตามมาตรา ๖๑ เพื่อเป็นทุนหมุนเวียน และค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน

รายได้ที่ได้รับจากการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน ให้นำส่งเข้าบัญชีกองทุนจัดรูปที่ดิน โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การใช้จ่ายเงินของกองทุนจัดรูปที่ดินให้กระทำได้เฉพาะเพื่อการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน หรือเพื่อการช่วยเหลือทางการเงินหรือให้สินเชื่อแก่บรรดาเจ้าของที่ดินในเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน โดยผ่านสถาบันการเงิน ทั้งนี้ ตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

รายงานการรับจ่ายเงิน เมื่อสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบแล้ว ให้ทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไป ให้กรมชลประทานเก็บรักษาเงินกองทุนจัดรูปที่ดินและเบิกจ่ายจากกองทุนจัดรูปที่ดินเพื่อใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๑ กองทุนจัดรูปที่ดินประกอบด้วย

(๑) เงินที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน

(๒) เงินที่ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยกองทุน

สงเคราะห์เกษตรกร

(๓) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับจากรัฐบาล หรือแหล่งต่าง ๆ ภายในประเทศ หรือต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลอื่น

(๔) เงิน ดอกผล หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้รับเกี่ยวกับการดำเนินการจัดรูปที่ดิน รวมทั้งเงินค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินที่เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดิน แล้วแต่กรณี ชำระหรือค้างชำระตามมาตรา ๒๖ หรือมาตรา ๕๓

(๕) เงินค่าปรับที่ได้จากการเปรียบเทียบตามมาตรา ๖๘

หมวด ๖
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๒ ผู้ใด

(๑) ไม่อำนวยความสะดวกแก่กรรมการจัดรูปที่ดินกลาง กรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติราชการตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๓๕ มาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๕๘ (๑)

(๒) ไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ที่เรียกให้มาหรือให้ส่งตาม
มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๕๘ (๒)
ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหกพันบาท

มาตรา ๖๓ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับของอธิบดี
ตามมาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๕ ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๒ ต้องระวางโทษจำคุก
ไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๕๗ (๑) (๓) หรือ (๕)
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ (๒) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๖๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๕๗ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
สามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุก
ไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๘ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดี
มอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามที่ได้เปรียบเทียบแล้ว ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกัน
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๙ ให้ท้องที่ที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัติ
คันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ และ
ให้ท้องที่ที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้

บรรดาการดำเนินการใดเกี่ยวกับคันและคูน้ำหรือการจัดรูปที่ดินซึ่งได้กระทำไปแล้ว
ในขั้นตอนใดในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้เป็นอันใช้ได้ แต่การดำเนินการในขั้นตอน
ต่อไปให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่มีปัญหาไม่อาจดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
ในเรื่องใด ให้การดำเนินการต่อไปในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด

มาตรา ๗๐ บรรดาค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างระบบชลประทานและการระบายน้ำ
การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกัน รวมทั้งบรรดาค่าใช้จ่าย

ในการปรับระดับที่ดินและกิจการอื่น ๆ ในที่ดินของเจ้าของที่ดิน หรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่ยังคงชำระให้มีผลเป็นหนี้ที่ยังต้องชำระตามกฎหมายต่อไป

มาตรา ๗๑ การนับระยะเวลาห้ามโอนสิทธิในที่ดินไปยังผู้อื่นตามมาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้นับรวมระยะเวลาการห้ามโอนตามมาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ด้วย

มาตรา ๗๒ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง และคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด ตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง หรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๓ ผู้ซึ่งใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อทำเกษตรกรรมที่ไม่ใช่การเพาะปลูกในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินตามที่ได้รับอนุญาตหรือได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินไว้แล้วต่อไปได้

มาตรา ๗๔ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน และหนี้สิน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้มาตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ มาเป็นของกรมชลประทานตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๕ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน และหนี้สินของกองทุนจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ มาเป็นของกองทุนจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๖ บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติคั้นและคูน้า พ.ศ. ๒๕๐๕ และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีการตราพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ....
 ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุป
 สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและบริหารจัดการน้ำในระดับไร่นาที่เชื่อมโยงกับระบบชลประทาน เพื่อให้ที่ดินทุกแปลงได้รับประโยชน์จากโครงการชลประทานและการสาธารณสุขปโภคอย่างทั่วถึง แต่ด้วยกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามกฎหมายปัจจุบันไม่สามารถที่จะขยายเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของเกษตรกร สมควรปรับปรุงกระบวนการในการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเสียใหม่ โดยลดขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมายซึ่งเป็นอุปสรรคแก่การจัดรูปที่ดิน และกำหนดมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ภาครัฐสามารถขยายเขตการจัดรูปที่ดินให้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระบบชลประทานจากทางน้ำชลประทานไปใช้ในการเพาะปลูกได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน มีรูปแบบใกล้เคียงกับการจัดรูปที่ดิน แต่มีบทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ไม่เหมาะสมแก่กาลสมัย ไม่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรยกเลิกพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยปรับปรุงกระบวนการในการจัดทำคันและคูน้ำเสียใหม่ ให้เป็นการดำเนินการในรูปแบบการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อจะบูรณาการให้เป็นกฎหมายที่รัฐสามารถนำไปพัฒนาโครงสร้างภาคการเกษตรให้สมบูรณ์ สามารถวางแผนการจัดระบบชลประทานในระดับไร่นาเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างฐานรากในการทำเกษตรกรรมให้เข้มแข็ง เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมมีความมั่นคงยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นการปรับปรุงพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ เพื่อลดขั้นตอนการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และกำหนดมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดรูปที่ดิน นอกจากนี้ ได้นำหลักการของพระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาบัญญัติเป็นส่วนหนึ่งของร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยปรับปรุงกระบวนการในการจัดทำคันและคูน้ำให้อยู่ในรูปแบบการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม กำหนดวิธีการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับสภาพการประกอบเกษตรกรรม

และให้เจ้าของที่ดินมีส่วนร่วมในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตั้งแต่ต้น ซึ่งรายละเอียดและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. .... สามารถสรุปได้ดังนี้

๒.๑ องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการไว้ในลักษณะเดียวกับพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ แต่ได้ปรับปรุงอำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกับการนำหลักการของการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัติคั้นและคูนน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ มารวมไว้ ดังนี้

(๑) คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางและคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด (ร่างมาตรา ๖ และร่างมาตรา ๗)

ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางและคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ สำหรับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการเกษตร การชลประทาน หรือการบริหารจัดการ ส่วนคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดได้กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งกรรมการจากเจ้าของที่ดินในเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการแต่งตั้ง รวมทั้งกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นทุกแห่งในพื้นที่เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินอยู่ในเขตการปกครองซึ่งเลือกกันเองไม่เกินห้าคนเป็นกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดด้วย เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๒) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด (ร่างมาตรา ๑๑ และร่างมาตรา ๑๒)

(๒.๑) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน ได้แก่ การพิจารณาเสนอแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ การกำหนดนโยบายและพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงาน และงบประมาณของโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและโครงการจัดรูปที่ดิน พิจารณาเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน การให้ความเห็นชอบในการกำหนดให้ที่ดินตอนใดเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการ การวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับปัญหาการจัดรูปที่ดินตามคำร้องหรือคำอุทธรณ์ของเจ้าของที่ดิน หรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน การเบิกจ่ายเงินและการเก็บรักษาเงินของกองทุนจัดรูปที่ดิน รวมถึงการวางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และกิจการที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด

(๒.๒) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดรูปที่ดิน โดยการจัดให้มีการสำรวจบริเวณที่ดินที่เห็นสมควรกำหนดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

การประเมินราคาที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด การพิจารณาให้ความเห็นชอบการวางแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทาน การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การแลกเปลี่ยนที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน การสอบสวนและวินิจฉัยคำร้องหรือดำเนินการประนีประนอม การดำเนินการเกี่ยวกับการเงินและการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน การวางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการเปิดหรือปิดประตูกั้นน้ำ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้ในการบังคับน้ำเข้าสู่ที่ดินของเจ้าของที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

(๓) สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางและสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด (ร่างมาตรา ๑๔ และร่างมาตรา ๑๕)

สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การจัดรูปที่ดิน รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ควบคุมสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด และรวมถึงการจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินและแผนการดำเนินงานและงบประมาณของโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและโครงการจัดรูปที่ดิน การจัดทำแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทาน การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน และการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและช่วยเหลือการทำเกษตรกรรม ส่วนสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การจัดรูปที่ดินภายในเขตจังหวัด และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด

๒.๒ การจัดการที่ดินหรือทรัพย์สินที่ได้มาเพื่อการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๑๖)

กำหนดให้บรรดาที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้มาโดยประการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้หรือได้มาโดยการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ และให้กรมชลประทานเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้ที่ดินให้ชัดเจนว่าเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินโดยเฉพาะ และให้กรมชลประทานมีอำนาจนำที่ดินหรือทรัพย์สินดังกล่าวไปให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือโอนไปยังเอกชน เพื่อใช้ในการทำเกษตรกรรมได้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

๒.๓ การจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๑๗)

กำหนดให้มีการจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน เพื่อผลักดันให้การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนแม่บทซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและแผนการจัดรูปที่ดิน โดยให้แสดงภาพรวมการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน ระยะเวลาในการดำเนินการตามแผน รวมทั้งกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามแผน แนวทางการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบชลประทาน การบริหารและพัฒนาที่ดิน และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการทำเกษตรกรรม ทั้งนี้ ในการดำเนินการจัดทำแผนดังกล่าว ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนร่วมกัน และเมื่อได้จัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินเสร็จแล้ว ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเสนอแผนแม่บทดังกล่าวต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเพื่อพิจารณา ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแผนแม่บทการจัดรูป

ที่ดิน ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางประกาศแผนดังกล่าวให้ทราบเป็นการทั่วไป และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามแผนนั้น

๒.๔ การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

(๑) การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมสามารถเริ่มดำเนินการได้สองทาง คือ สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมเสนอผ่านสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๑๘)

(๒) เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางพิจารณาเห็นสมควรให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และเป็นพื้นที่ที่ยังไม่ได้ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๑๙)

(๓) หลังจากมีการออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจแล้ว ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการเข้าไปในที่ดินเพื่อทำการสำรวจพื้นที่ในการจัดทำระบบชลประทาน และการอื่นที่จำเป็น รวมถึงการทำเครื่องหมายใด ๆ เพื่อเป็นแนวเขตในการดำเนินการ และการขุดดิน ตัดรานกิ่งไม้ และกระทำการอย่างอื่นแก่สิ่งกีดขวางการสำรวจได้เท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้ทราบล่วงหน้าตามสมควร และต้องระมัดระวังให้กระทบกระเทือนการใช้ประโยชน์ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์น้อยที่สุด (ร่างมาตรา ๒๐)

(๔) เมื่อมีการสำรวจพื้นที่ในเบื้องต้นแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการจัดประชุมเจ้าของที่ดินเพื่อคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการชุมชน และให้ผู้บริหารท้องถิ่นทุกแห่งในพื้นที่เขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมอยู่ในเขตการปกครองเป็นกรรมการโดยตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน เพื่อให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่ต้น (ร่างมาตรา ๒๑)

(๕) พนักงานเจ้าหน้าที่กับคณะกรรมการชุมชนจะร่วมกันพิจารณาการจัดทำแผนผังการจัดระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงน้ำไร่นา หรือการอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดิน โดยกำหนดให้พิจารณาจัดทำไปตามแนวเขตที่ดินของพื้นที่เดิมให้ได้มากที่สุด และมีให้เจ้าของที่ดินรายใดต้องรับภาระเกินสมควร แล้วให้เสนอต่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๒๒)

(๖) เมื่อสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้พิจารณาเห็นชอบกับแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใดแล้ว ให้เสนอต่ออธิบดีกรมชลประทานเพื่อประกาศเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยในประกาศดังกล่าวให้แสดงแผนผังการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและแผนผังที่ดินที่อยู่ภายในแนวเขตด้วย พร้อมทั้งให้ปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม (ร่างมาตรา ๒๓)

(๗) เมื่อมีการประกาศเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปดำเนินการจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงน้ำไร่นา และการอื่นที่จำเป็นแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจเปลี่ยนแปลงแผนผังดังกล่าวได้หากมีกรณีจำเป็นและได้รับความ

เห็นชอบจากหัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางแล้ว และจะต้องดำเนินการให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของที่ดินน้อยที่สุด (ร่างมาตรา ๒๔)

(๘) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เนื่องจากการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เป็นการดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำเกษตรกรรมตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐจึงควรจัดงบประมาณในการดำเนินการให้เพียงพอและเหมาะสมควบคู่กับการมีส่วนร่วมกับเจ้าของที่ดิน ในพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้กำหนดกรอบในการชำระค่าใช้จ่ายในการดำเนินการไว้อย่างกว้าง ๆ โดยให้เจ้าของที่ดินชำระค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การซ่อมแซมและบำรุงรักษา การใช้น้ำเพื่อประโยชน์ในลักษณะการประกอบธุรกิจการเกษตร หรือการใช้น้ำมากเกินควร ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด เพื่อให้สามารถกำหนดหลักเกณฑ์การชำระค่าใช้จ่ายให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละช่วง และหากค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาดังกล่าวสูงเกินกว่าที่เจ้าของที่ดินจะรับภาระได้ และเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเมื่อได้รับการร้องขอจากเจ้าของที่ดิน กรมชลประทานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจสนับสนุนทางการเงินหรือเข้าดำเนินการแทนได้ตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๒๕)

(๙) ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม รัฐได้จัดสรรงบประมาณในการดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำเกษตรกรรม ดังนั้น เมื่อมีการจัดทำระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเสร็จแล้ว จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติห้ามมิให้กระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบที่จัดทำขึ้น รวมทั้งห้ามมิให้ใช้ที่ดินในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่ไม่ใช่เกษตรกรรม เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย (ร่างมาตรา ๒๗ ร่างมาตรา ๒๘ ร่างมาตรา ๒๙ และร่างมาตรา ๓๐)

๒.๕ การจัดรูปที่ดิน

กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

(๑) การจัดรูปที่ดินสามารถเริ่มดำเนินการได้สองทางเช่นเดียวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมเสนอผ่านสำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง (ร่างมาตรา ๓๑)

(๒) เนื่องจากการจัดรูปที่ดินจะต้องมีการจัดผังแปลงและจัดกรรมสิทธิ์ในที่ดินใหม่ในการดำเนินการจึงมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของที่ดินมากกว่าการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางพิจารณาเห็นสมควรกำหนดให้พื้นที่ใดเป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน จึงกำหนดให้ต้องเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน ซึ่งมีผลใช้บังคับเป็นเวลาห้าปี และในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่าย ก่อให้เกิดภาระผูกพัน หรือกระทำการใด ๆ อันอาจทำให้ราคาประเมินในที่ดินสูงขึ้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางมอบหมาย โดยในกรณีที่มีการฝ่าฝืน ถ้าก่อให้เกิดความเสียหายหรือกีดขวางการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของที่ดินทำการรื้อถอนภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่ปฏิบัติตาม ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจรื้อถอนโดยเจ้าของที่ดินจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนนั้นด้วย (ร่างมาตรา ๓๒ และร่างมาตรา ๓๓)

(๓) การนำที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินมาใช้ในการจัดรูปที่ดิน กำหนดให้ดำเนินการดังนี้ (ร่างมาตรา ๓๔)

(๓.๑) กรณีเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือเป็นที่ดินที่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดรวมอยู่ด้วย ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว และให้กรมชลประทานมีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการจัดรูปที่ดินได้

(๓.๒) กรณีเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการ ให้นำไปใช้ได้เมื่อกระทรวงการคลังได้ให้ความยินยอมแล้ว และให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว โดยมีต้องถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และให้กรมชลประทานมีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการจัดรูปที่ดินได้

(๓.๓) กรณีเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามประมวลกฎหมายที่ดิน และสภาพของที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยรวมอยู่ด้วย ให้กรมชลประทานมีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการจัดรูปที่ดินได้

สำหรับกรณีที่ดินตาม ๓.๑ และ ๓.๒ มาใช้ในการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดให้ที่ดินตอนนั้นคงเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการต่อไป และหากไม่อาจดำเนินการได้ ให้จัดที่ดินแปลงอื่นภายในเขตตามพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๓๒ ให้แทน

(๔) เมื่อพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินมีผลใช้บังคับแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินเพื่อทำการสำรวจพื้นที่ที่จะจัดทำโครงการจัดรูปที่ดิน การทำเครื่องหมายใด ๆ เพื่อเป็นแนวเขตในการดำเนินการ และรวมถึงการขุดดิน ตัดรานกิ่งไม้ หรือกระทำการอย่างอื่นแก่สิ่งกีดขวางการสำรวจได้เท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้เจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้ทราบล่วงหน้าตามสมควร และต้องระมัดระวังให้กระทบกระเทือนการใช้ประโยชน์ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์น้อยที่สุด (ร่างมาตรา ๓๕)

(๕) หลังจากมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดินแล้ว ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำแผนผังการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น โดยแสดงแนวเขตที่ดินเดิมก่อนที่จะดำเนินการจัดรูปที่ดินและแนวเขตที่จะปรับปรุงสภาพที่ดินตามโครงการจัดรูปที่ดิน และให้ปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริเวณชุมชนในเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น (ร่างมาตรา ๓๖)

(๖) เมื่อมีการประกาศแผนผังการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดประชุมเจ้าของที่ดิน เพื่อสอบถามความสมัครใจของเจ้าของที่ดินในการดำเนินการจัดรูปที่ดินด้วย ถ้าเจ้าของที่ดินให้ความยินยอมเกินกึ่งหนึ่ง ก็ให้เจ้าของที่ดินคัดเลือกกันเองเป็นคณะกรรมการชุมชน ซึ่งคณะกรรมการชุมชนจะทำหน้าที่ในการเป็นผู้แทนของเจ้าของที่ดิน และร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้นที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดทำขึ้น โดยจะต้องสอบถามความคิดเห็นจากเจ้าของที่ดินในเขตแผนผังโครงการจัดรูปที่ดินเบื้องต้น ทั้งนี้ พนักงาน

เจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูล และเสนอแนะวิธีการจัดทำผังที่ดิน ระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสาธารณูปโภคอื่นในโครงการจัดรูปที่ดินและจัดทำแผนผังโครงการจัดรูปที่ดิน โดยให้คำนึงถึงข้อเสนอแนะของคณะกรรมการชุมชน (ร่างมาตรา ๓๗ และร่างมาตรา ๓๘)

(๗) พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการเสนอแผนผังโครงการจัดรูปที่ดิน ซึ่งได้ร่วมกันจัดทำกับคณะกรรมการชุมชนต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเพื่อประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน โดยในกรณีที่ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินได้กำหนดพื้นที่ที่ดินเดียวกันกับที่ดินในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้มีผลเป็นการเพิกถอนที่ดินนั้นออกจากเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และให้ที่ดินนั้นเป็นที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน สำหรับกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินที่ได้ประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินซึ่งไม่อาจดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในการจัดรูปที่ดินในเรื่องใด ให้ดำเนินการตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด (ร่างมาตรา ๓๙)

(๘) เมื่อมีการประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดินแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปดำเนินการจัดรูปที่ดิน โดยการสำรวจรังวัดเพื่อกำหนดแผนผังการจัดแปลงที่ดินใหม่ การจัดสร้างระบบชลประทาน การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน และการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน รวมทั้งการทำเครื่องหมายระดับขอบเขต และแนวเขต สำหรับกรณีที่มีความจำเป็น พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตัดหรือรื้อถอนต้นไม้ พืชพันธุ์ รั้ว หรือสิ่งใด ๆ อันจำเป็นแก่การดำเนินการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๔๐)

(๙) ในระหว่างการดำเนินการจัดรูปที่ดิน คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจะแจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าของที่ดิน ผู้รับจ้าง ผู้ซื้อฝาก หรือผู้ยึดถือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้นำหรือส่งหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินพร้อมด้วยเอกสารสิทธิเกี่ยวกับที่ดินนั้นให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัด เพื่อดำเนินการตรวจสอบและออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินใหม่ โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิคัดค้านต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดภายในหกสิบวัน ซึ่งคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสอบสวนและเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น และวินิจฉัยสั่งการไปตามที่เห็นสมควร หากบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่พอใจคำวินิจฉัยดังกล่าวให้มีสิทธิอุทธรณ์ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ (ร่างมาตรา ๔๑ และร่างมาตรา ๔๒)

(๑๐) ในกรณีที่ที่ดินที่นำมาใช้ในการจัดรูปที่ดินแปลงใดได้จ้างงอไว้ก่อนประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดประนีประนอมให้เจ้าของที่ดินได้ถอนจ้างงอหรือให้คู่สัญญาตกลงกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงจ้างงอเป็นที่ดินแปลงใหม่ที่เจ้าของที่ดินผู้จ้างงอได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน สำหรับกรณีที่ที่ดินที่นำมาใช้ในการจัดรูปที่ดินแปลงใดได้ขายฝากไว้ก่อนประกาศเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้สิทธิในการไถ่ทรัพย์สินของผู้ขายฝากหรือบุคคลซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๔๙๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตกติดไปยังที่ดินแปลงใหม่ที่ผู้ซื้อฝากได้รับตามโครงการจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๔๓ และร่างมาตรา ๔๔)

(๑๑) ในกรณีที่เจ้าของที่ดินรายใดไม่ยินยอมให้ดำเนินการจัดรูปที่ดิน หรือไม่มาติดต่อแสดงความยินยอม หรือเจ้าของที่ดินมิได้ใช้ที่ดินนั้นประกอบกิจการใด ๆ ด้วยตนเอง หรือให้ผู้อื่นเช่าหรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจจัดซื้อที่ดินนั้นมาเพื่อดำเนินการจัดรูปที่ดิน

สำหรับกรณีที่เจ้าของที่ดินไม่ยอมขายหรือเสนอขายราคาสูงกว่าราคาประเมิน หากอธิบดีเห็นว่ามีความจำเป็นต้องได้ที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวมาใช้ในการจัดรูปที่ดิน ให้ดำเนินการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยอสังหาริมทรัพย์ (ร่างมาตรา ๔๖)

(๑๒) ในการจัดรูปที่ดินจะต้องมีการจัดสร้างระบบชลประทาน ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสาธารณูปโภคอย่างอื่น ในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน โดยคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจะเป็นผู้กำหนดแนวเขตที่ดินที่นำมาใช้เพื่อการดังกล่าว ซึ่งจะคำนวณหักออกจากมูลค่าประเมินของที่ดินและทรัพย์สินอื่นตามส่วนของมูลค่าประเมินก่อนการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ ซึ่งมูลค่าของที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินแต่ละแปลง เมื่อคำนวณหักออกแล้วให้ถือว่าเป็นมูลค่าสุทธิของที่ดินเพื่อการกำหนดแปลงที่ดินใหม่ ทั้งนี้ มูลค่าของที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นที่เจ้าของที่ดินได้สละให้แก่ส่วนรวมเพื่อใช้ประโยชน์ดังกล่าว ต้องมีมูลค่าไม่เกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิม แต่หากมีมูลค่าเกินร้อยละเจ็ด ให้กรมชลประทานจ่ายค่าทดแทนแก่เจ้าของที่ดินแต่ละรายเป็นเงินสำหรับส่วนที่เกินร้อยละเจ็ดของมูลค่าประเมินที่ดินเดิม (ร่างมาตรา ๔๗ และร่างมาตรา ๔๙)

(๑๓) การกำหนดแปลงที่ดินใหม่ ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดจัดให้เจ้าของที่ดินแต่ละรายได้รับที่ดินแปลงเดิม หรือได้รับที่ดินแปลงเดิมส่วนหนึ่ง หรือจัดให้ที่ดินแปลงใหม่ อยู่ใกล้เคียงกับที่ดินแปลงเดิมเท่าที่จะกระทำได้ กับให้ที่ดินแปลงนั้นมีมูลค่าใกล้เคียงกับมูลค่าของที่ดินเดิม ทั้งนี้ เจ้าของที่ดินอาจตกลงแลกเปลี่ยนแปลงที่ดินกันได้ โดยให้แจ้งเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อเปลี่ยนแปลงเจ้าของกรรมสิทธิ์ในแปลงที่ดินนั้น ในกรณีที่เจ้าของที่ดินรายใดได้รับที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินมีมูลค่าประเมินสูง หรือต่ำกว่ามูลค่าสุทธิของที่ดินเดิม ให้เจ้าของที่ดินผู้นั้นจ่ายหรือได้รับมูลค่าที่แตกต่างนั้นเป็นการทดแทน (ร่างมาตรา ๔๘ และร่างมาตรา ๕๐)

(๑๔) เมื่อดำเนินการจัดรูปที่ดินและกำหนดแปลงที่ดินให้แก่เจ้าของที่ดิน หรือผู้มีสิทธิได้รับที่ดินแล้ว ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินสำหรับแปลงที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน โดยให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม (ร่างมาตรา ๕๑)

(๑๕) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เนื่องจากการจัดรูปที่ดินเป็นการดำเนินการ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำเกษตรกรรมตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐจึงควรจัดงบประมาณในการดำเนินการให้เพียงพอและเหมาะสมควบคู่กับการมีส่วนร่วมกับเจ้าของที่ดิน ในพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้กำหนดกรอบในการชำระค่าใช้จ่ายในการดำเนินการไว้อย่างกว้าง ๆ โดยให้เจ้าของที่ดินชำระค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดิน การซ่อมแซมและบำรุงรักษา การใช้น้ำเพื่อประโยชน์ในลักษณะการประกอบธุรกิจการเกษตร หรือการใช้น้ำมากเกินควร ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด เพื่อให้สามารถกำหนดหลักเกณฑ์การชำระค่าใช้จ่ายให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละช่วง และหากค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาดังกล่าวสูงเกินกว่าที่เจ้าของที่ดินจะรับภาระได้ และเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเมื่อได้รับการร้องขอจากเจ้าของที่ดิน กรมชลประทานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจสนับสนุนทางการเงินหรือเข้าดำเนินการแทนได้ตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๕๓)

(๑๖) ในการจัดรูปที่ดิน รัฐได้จัดสรรงบประมาณในการดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำเกษตรกรรมเช่นเดียวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ดังนั้น เมื่อได้ดำเนินการจัดรูปที่ดินเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้กำหนดบทบัญญัติให้เจ้าของที่ดินต้องกระทำหรือห้ามการกระทำ การใด ๆ ดังนี้

(๑๖.๑) ห้ามเจ้าของหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินโอนสิทธิในที่ดินนั้น ไปยังผู้อื่น เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดก หรือโอนให้แก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสหกรณ์การเกษตรหรือกลุ่มเกษตรกร หรือการโอนไปยังกรมชลประทานเพื่อใช้ในการจัดรูปที่ดิน หรือ

เมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ในกรณีที่มีการโอนที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน ให้ผู้รับโอนมีหน้าที่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดรูปที่ดินแทนผู้โอนต่อไปจนครบและให้ถือว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นบุริมสิทธิที่ได้จดทะเบียนไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ร่างมาตรา ๕๔ และร่างมาตรา ๕๕)

(๑๖.๒) ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้เกษตรกรรม หรือทำการปลูกสร้างสิ่งปลูกสร้างใด ๆ แก่ที่ดินนั้นอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การจัดรูปที่ดิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดสำหรับในกรณีที่มีการฝ่าฝืน คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจสั่งให้รื้อถอน ทำให้คืนสู่สภาพเดิมหรือลดเว้นการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่หากผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ให้ประกาศคำสั่งไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน และไม่มีกรปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ให้คณะกรรมการจัดรูปที่ดินจังหวัดดำเนินการรื้อถอน หรือทำให้คืนสู่สภาพเดิม โดยผู้ฝ่าฝืนจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้ และต้องจ่ายค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนหรือทำให้คืนสู่สภาพเดิมด้วย (ร่างมาตรา ๕๖)

(๑๖.๓) ห้ามกระทำการใด ๆ อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่การจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๕๗)

๒.๖ กองทุนจัดรูปที่ดิน (ร่างมาตรา ๖๐ และร่างมาตรา ๖๑)

ให้จัดตั้งกองทุนจัดรูปที่ดินในกรมชลประทานแทนการกำหนดให้ตั้งอยู่ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยขยายวัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายเงินให้ครอบคลุมทั้งการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน โดยกำหนดให้การใช้จ่ายเงินของกองทุนให้กระทำได้เฉพาะเพื่อการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน หรือเพื่อช่วยเหลือทางการเงินหรือให้สินเชื่อแก่บรรดาเจ้าของที่ดินในเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เขตสำรวจการจัดรูปที่ดินหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน โดยผ่านสถาบันการเงิน โดยกำหนดให้เงินของกองทุนจัดรูปที่ดินประกอบด้วย เงินที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน เงินที่ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับจากรัฐบาล หรือแหล่งอื่น ๆ ภายในประเทศหรือต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลอื่น เงิน ดอกผล หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางได้รับเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดิน รวมทั้งเงินค่าใช้จ่ายในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือการจัดรูปที่ดินที่เจ้าของที่ดินหรือผู้ได้รับสิทธิในที่ดินชำระหรือค้างชำระ และเงินค่าปรับที่ได้จากการเปรียบเทียบ

๒.๗ บทกำหนดโทษ (ร่างมาตรา ๖๒ - ร่างมาตรา ๖๘)

ได้ปรับปรุงอัตราโทษเพื่อให้สัมพันธ์กับอัตราส่วนการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน

๒.๘ บทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา ๖๙ - ร่างมาตรา ๗๖)

กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับการจัดทำคั่นและคูน้ำตามพระราชบัญญัติคั่นและคูน้ำ พ.ศ. ๒๕๐๕ และการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ รวมทั้งกรณีการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อทำเกษตรกรรมที่ไม่ใช่การเพาะปลูกในเขตโครงการจัดรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งเป็นการกระทำอยู่ก่อนที่ร่างพระราชบัญญัตินี้จะมีผลใช้บังคับ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินยังคงใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นต่อไปได้ นอกจากนี้ ได้กำหนดให้บรรดาค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างระบบชลประทานและการระบายน้ำ การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา และสิ่งสาธารณูปโภคที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

รวมทั้งบรรดาค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นหนี้ที่ยังต้องชำระตามกฎหมายต่อไป และกำหนด
บทรองรับกฎหมายลำดับรองที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้จะมีผลใช้บังคับให้ยังคงมี
ผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายลำดับรอง
ตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแทน

"การตราพระราชบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ"

"พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่า ยี่สิบห้าคน หรือคณะรัฐมนตรี หรือสภาปฏิรูปแห่งชาติตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง แต่ร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวข้องกับการเงินจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินตามวรรคสอง หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร การจัดสรร รั้ง รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้จ่ายเงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ หรือเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวข้องกับการเงินหรือไม่ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัย

ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือสภาปฏิรูปชาตินั้น คณะรัฐมนตรีอาจขอรับไปพิจารณาก่อนสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะรับหลักการก็ได้

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ แต่การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้กระทำโดยคณะรัฐมนตรีหรือผู้รักษาการตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น"

(บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗, มาตรา ๑๔)

พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๑, ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๑-๒, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๖